

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul legii bugetului de stat
pe anul 2016

Introducere

Proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2016 este elaborat conform cadrului legal și altor acte normative, care reglementează aspectele bugetar-fiscale.

Schimbările majore valorificate, care au ghidat procesul de elaborare a proiectului de buget pentru anul 2016 și care reprezintă rezultatul reformelor promovate de Guvern pe parcursul ultimilor ani, sunt următoarele:

1) aplicarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014;

2) implementarea Clasificației bugetare noi aprobată prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 208 din 28 decembrie 2015;

3) utilizarea Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 209 din 28 decembrie 2015, în calitate de document unic pentru reglementarea metodologică a procesului de planificare bugetară;

4) asigurarea întregului flux informațional și de procese aferente elaborării proiectului de buget de aplicarea sistemului informațional de planificare bugetară;

5) unificarea tuturor componentelor de cheltuieli ale autorităților/instituțiilor bugetare și abandonarea practicilor de formare și gestionare separată a resurselor colectate de instituțiile bugetare.

La baza proiectului de buget au stat prognoza dezvoltării economiei în anul 2016 și obiectivele politicii bugetar fiscale pe anul 2016, examinate de către Parlament în prima lectură. De asemenea, prioritățile de politici care derivă din Strategia Națională de Dezvoltare “Moldova 2020”, alte documente de politici și strategii sectoriale, precum și acordurile semnate/ ratificate cu partenerii de dezvoltare.

În anul 2016, scenariul de prognoză macroeconomică prevede o redresare treptată a situației economice. Conform prognozelor, Produsul Intern Brut (PIB) în termeni reali față de anul 2015 va fi într-o creștere ușoară, de 1,5 la sută.

Conform estimărilor, în anul 2016 veniturile bugetului public național vor fi în creștere cu 11,1 la sută față de volumul acestora realizat în anul 2015, deficitul bugetar atingând nivelul de 3,2% din PIB față de 2,2% în anul 2015.

În aceste condiții, în proiectul bugetului pe anul 2016, un accent deosebit este pus pe corelarea strânsă a cadrului de cheltuieli cu cadrul de resurse disponibile prin sporirea eficacității și eficienței cheltuielilor publice, prioritizării programelor de cheltuieli și direcționării resurselor disponibile la programe de importanță vitală, fără a admite crearea de blocaje financiare în sistemul bugetar.

Ca structură, proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2016 cuprinde partea textuală cu prevederi generale și de ordin specific anului bugetar 2016,

precum și anexele, care prezintă: indicatorii generali ai bugetului; componența veniturilor; bugetele autorităților publice centrale; transferurile către bugetele locale; alocațiile pentru finanțarea investițiilor pe autorități publice centrale; lista autorităților/ instituțiilor publice la autogestiune, care primesc alocații bugetare, gestionate prin Contul Unic Trezorerial; precum și reglementarea modului de determinare a cuantumului minim al chiriei bunurilor proprietate publică.

Proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2016 este însoțit de Nota informativă și alt material informativ, destinat facilitării procesului de analiză și promovare a acestuia în Guvern și Parlament. Materialul informativ adițional conține tabele care reflectă principalii indicatori macroeconomici și bugetari pentru anul 2015, transpuși conform clasificăției bugetare noi și pentru anul 2016 (proiect). Ca și în anii precedenți, în scopul reflectării cât mai complexe a resurselor financiare publice, concomitent cu proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2016 se prezintă și estimările indicatorilor generali ai bugetului public național pe anul 2016. Aceasta permite prezentarea complexă și consolidată a resurselor financiare publice.

I. Evoluții economice și tendințe macroeconomice și bugetare în anul 2015

1.1. Evoluții economice și tendințe macroeconomice în anul 2015

În anul 2015 situația economică în țară a fost influențată de factori externi și interni care au condus la o înrăutățire relativă a situației. Pe plan extern printre principalii factori se pot enumera încetinirea creșterii economice în țările partenere (și în țările europene dar și în Federația Rusă și Ucraina), scăderea prețurilor mondiale, și în special la produsele petroliere, reducerea cererii pe piețele forței de muncă. Pe plan intern un impact negativ asupra situației economice a avut reducerea producției agricole, ca urmare a secetei din vara acestui an, reducerea consumului gospodăriilor populației pe fondul stagnării veniturilor disponibile în termeni reali, accelerarea inflației, devalorizarea semnificativă a monedei naționale.

Produsul intern brut (PIB) în anul 2015 a înregistrat o descreștere de 0,5 la sută în prețuri comparabile. În valori nominale PIB a însumat 121,9 mlrd. lei.

Cea semnificativă contribuție la diminuarea PIB în anul 2015, raportat la anul 2014 a avut-o sectorul agriculturii (-1,7%), cu o pondere de 11,7% la formarea PIB și cu o diminuare a valorii adăugate brute (VAB) cu 13,4%. Totodată, contribuții pozitive, mai însemnate, asupra indicelui volumului fizic al PIB au fost înregistrate de sectoarele activități financiare și de asigurări (+0,9%), industria extractivă și prelucrătoare (+0,4%), ultimul având o pondere la formarea PIB de 12,2% și o majorare a VAB cu 3,4%. Total valoarea adăugată brută pe

economie s-a diminuat, în anul 2015, cu 0,4% în raport cu anul anterior, având o contribuție negativă (-0,4%) asupra dinamicii PIB .

Impozitele nete pe produse s-au redus cu 0,8% în raport cu anul anterior, contribuind negativ (-0,1%) asupra dinamicii PIB.

Din punct de vedere al utilizării PIB, consumul final a influențat negativ evoluția PIB-ului, micșorându-se cu circa 1,9% față de anul precedent, urmare a reducerii a consumului final al gospodăriilor populației. Formarea brută de capital fix a fost inferioară realizărilor anului precedent cu 1,2%, contribuind cu (-0,3%) la descreșterea PIB. O evoluție diferită au avut exporturile și importurile de bunuri și servicii. Volumele fizice ale exporturilor au crescut cu 2,3%, iar a importurilor s-au redus cu 4,3%. În total, exportul net de bunuri și servicii a avut o contribuție pozitivă asupra dinamicii PIB (+4,3%).

Volumul producției industriale, în anul 2015, a crescut cu 0,6% față de anul 2014, inclusiv producția industriei prelucrătoare cu 2,3%, pe când producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat a înregistrat o descreștere cu 1,0%, iar producția industriei extractive de 9,0%.

Producția agricolă, în toate categoriile de gospodării, în anul 2015, s-a redus cu 13,8% (în prețuri comparabile) față de anul 2014. Reducerea producției agricole a fost determinată de condițiile climatice nefavorabile (regimul termic înalt și deficitul de precipitații din vară) fapt ce a compromis creșterea și dezvoltarea culturilor vegetale. Astfel, micșorarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției vegetale cu 22,6%, producția animalieră fiind în creștere cu 2,2%.

În ianuarie-decembrie 2015, volumul investițiilor în active materiale pe termen lung a însumat circa 20,8 mlrd. lei, fiind în descreștere de 8,8% (în prețuri comparabile) față de ianuarie-decembrie 2014. Din acestea, lucrările de construcții-montaj au constituit circa 9,9 mlrd. lei, și cu o descreștere de 16,1 %, iar investițiile în utilaje, mașini și mijloace de transport au însumat 10,1 mlrd. lei, fiind în creștere cu 1,1% față de ianuarie-decembrie 2014.

Prețurile de consum au înregistrat o creștere pronunțată. În luna decembrie 2015 rata inflației a constituit 13,6% față de decembrie 2014, înregistrând o majorare de 8,9 p.p. comparativ cu rata inflației anul 2014. Majorarea prețurilor de consum a fost determinată, în general, de deprecierea monedei naționale, ceea ce a afectat prețurile la bunurile de import și tarifele la servicii comunal-locative. Rata inflației medie anuală a constituit 9,7%, depășind nivelul țintă a inflației stabilit de BNM (5% +/- 1,5%).

În anul 2015 moneda națională a marcat o depreciere de 25,9% față de dolarul SUA în termeni nominali. Leul moldovenesc s-a depreciat față de euro cu 13,1%. Principalii factori care au determinat deprecierea monedei naționale au fost diminuarea exporturilor și remiterilor valutare de peste hotare, fluctuațiile dolarului

SUA pe piețele valutare internaționale, precum și problemele în sectorul bancar, ceea ce a afectat piața valutară internă. Stocul activelor valutare de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei la 31.12.2015 a atins o valoare de 1 756,8 mil. dolari SUA, micșorându-se cu 18,5% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2014.

Exporturile și importurile s-au diminuat esențial. În anul 2015 valoarea exporturilor a scăzut cu 15,9%, iar a importurilor - cu 25,0%, soldul negativ al balanței comerciale a diminuat cu 32,2%. Este de menționat că valorile exporturilor și importurilor au înregistrat diminuări semnificative și ca urmare a scăderii accentuate a prețurilor mondiale la produse alimentare și nealimentare, inclusiv la produsele petroliere. Totodată, volumele fizice ale exporturilor în anul 2015 a înregistrat o creștere de circa 1,0%, iar a importurilor au diminuat cu 5,0% față de perioada respectivă a anului precedent.

În anul 2015 exporturile către țările Uniunii Europene – au diminuat cu 2,3%, exporturile către țările CSI s-au diminuat cu 33,1%, iar către alte țări - cu 28,2%.

Importurile în această perioadă, au fost dominate de produsele necesare pentru asigurarea economiei naționale cu materii prime și energie, precum și cele destinate consumului populației. Volumul importurilor din țările Uniunii Europene a scăzut cu 23,9%, din țările CSI cu 29,7% și cel din alte țări – 22%.

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2015a unui deficit al balanței comerciale de 2 019,9 mil. dolari SUA, cu 957,6 mil. dolari SUA mai mic decât în anul 2014. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2015 a constituit 49,3%, față de 44,0% înregistrat în anul 2014.

Cîștigul salarial mediu lunar brut al unui lucrător din economia națională în anul 2015 a constituit 4 610,9 lei și s-a majorat cu 10,5% față de anul 2014 în termeni nominali, iar în termeni reali a crescut cu 0,7%.

Indicatorii macroeconomici efectiv realizați și prognoza acestora pentru anul 2016 se prezintă în Tabelul nr.1 la Nota informativă.

1.2.Rezultatele executării bugetului public național în anul 2015

În anul 2015, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 43 665,0 mil. lei, cu 1 154,3 mil. lei mai puțin decât suma precizată, ceea ce constituie 97,4% față de prevederile anuale, iar față de acumulările anului 2014, cu 1 218,1 mil. lei, sau cu 2,9 % mai mult. La acumularea veniturilor în anul 2015 a influențat, scăderea drastică a comerțului exterior, care a fost determinată atât de reducerea prețurilor de export/import, cât și de modificarea structurii comerțului, reducerea transferurilor de bani de peste hotare, precum și producerea și

prelucrarea producției agricole cauzată de seceta severă, la fel și suspendarea finanțării externe.

În afară de aceasta, pentru acumularea veniturilor la bugetul public național pînă în luna mai a anului 2015 au fost implementate prevederile politicii fiscale a anului 2014, iar începînd cu luna mai a anului 2015 – noile prevederi a politicii fiscale, înglobate în Legea nr. 71 din 12.04.2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

La partea de cheltuieli bugetul public național a fost executat în sumă de 46 395,7 mil. lei, cu 3 555,8 mil. lei mai puțin decît suma precizată, sau la nivel de 92,9% din prevederile anuale.

Executarea bugetului public național în anul 2015 s-a încheiat cu un deficit în sumă de 2730,8 mil. lei, cu 2401,4 mai puțin decît suma precizată, iar față de anul 2014 cu 784,5 mil. lei mai mult.

Pe tipuri de bugete, indicatorii bugetari se prezintă în următorul tabel:

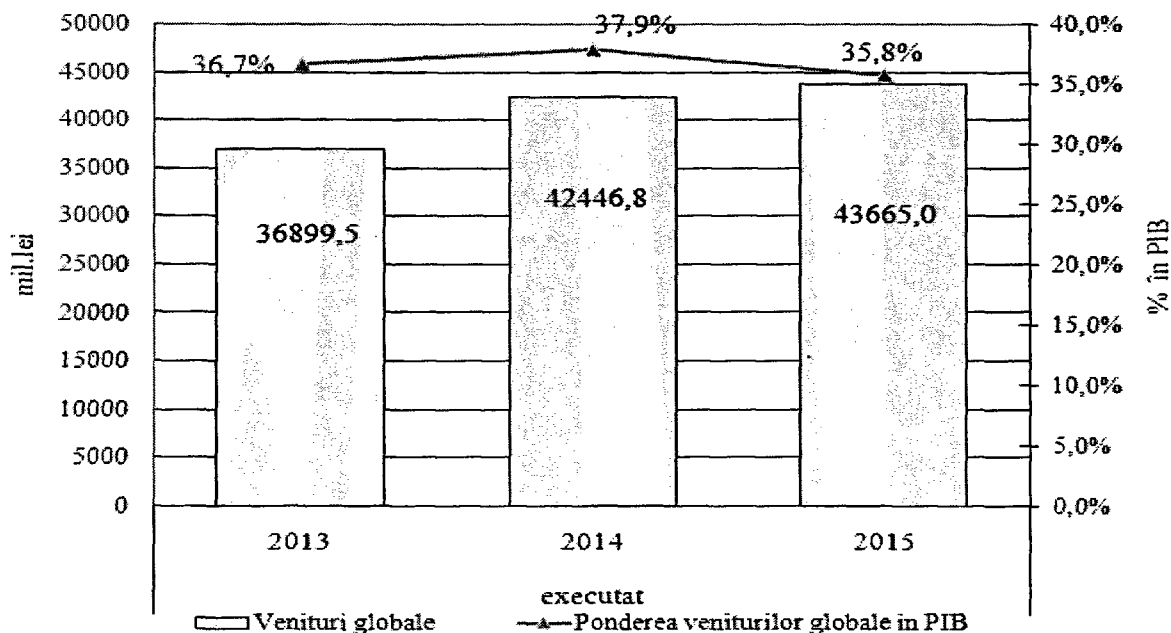
	2014 executat	2015		Devieri executat 2015 față de:			
		precizat	executat	precizat 2015		executat 2014	
				suma	%%	suma	%%
Bugetul Public Național							
Venituri	42446,8	44819,4	43665,0	-1154,4	97,4	1218,2	102,9
Cheltuieli	44393,1	49951,6	46395,8	-3555,8	92,9	2002,7	104,5
Deficit (-), excedent (+)	-1946,3	-5132,2	-2730,8	2401,4	53,2	-784,5	140,3
Bugetul de stat							
Venituri	27717,7	29372,9	28038,3	-1334,6	95,5	320,6	101,2
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	57,2	62,2	53,2	-9,0	85,5	-4,0	93,0
Cheltuieli	29347,9	33062,8	30101,1	-2961,7	91,0	753,2	102,6
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	12967,1	14798,1	13854,6	-943,5	93,6	887,5	106,8
Deficit (-), excedent (+)	-1630,2	-3689,9	-2062,8	1627,1	55,9	-432,6	126,5
Bugetele unităților administrativ - teritoriale							
Venituri	11086,9	11526,9	11039,1	-487,8	95,8	-47,8	99,6
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	7106,6	8046,6	7503,9	-542,7	93,3	397,3	105,6
Cheltuieli	11347,4	12777,7	11517,5	-1260,2	90,1	170,1	101,5
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	28,7	31,2	32,7	1,5	104,8	4,0	113,9
Deficit (-), excedent (+)	-260,5	-1250,8	-478,4	772,4	38,2	-217,9	183,6

	2014 executat	2015		Devieri executat 2015 față de:			
		precizat	executat	precizat 2015		executat 2014	
				suma	%%	suma	%%
Bugetul asigurărilor sociale de stat							
Venituri	12028,8	13619,7	13432,5	-187,2	98,6	1403,7	111,7
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>3660,1</i>	<i>4431,9</i>	<i>4153</i>	<i>-278,9</i>	<i>93,7</i>	<i>492,9</i>	<i>113,5</i>
Cheltuieli	12019,5	13670,6	13490,2	-180,4	98,7	1470,7	112,2
Deficit (-), excedent (+)	9,3	-50,9	-57,7	-6,8	113,4	-67,0	-620,4
Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală							
Venituri	4637,7	5160,1	5062,9	-97,2	98,1	425,2	109,2
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>2200,4</i>	<i>2319,5</i>	<i>2197,7</i>	<i>-121,8</i>	<i>94,7</i>	<i>-2,7</i>	<i>99,9</i>
Cheltuieli	4679,5	5260,1	5152,5	-107,6	98,0	473,0	110,1
<i>inclusiv transferuri între bugete</i>	<i>28,5</i>	<i>29,5</i>	<i>20,5</i>	<i>-9,0</i>	<i>69,5</i>	<i>-8,0</i>	<i>71,9</i>
Deficit (-), excedent (+)	-41,8	-100	-89,6	10,4	89,6	-47,8	214,4

1.2.1. La venituri

În anul 2015, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 43 665,0 mil. lei, cu 1 154,3 mil. lei mai puțin decât suma precizată, astfel constituind 97,4% față de prevederile anuale, iar față de acumulările anului 2014 cu 1218,2 mil. lei sau cu 2,9 % mai mult.

Evoluția veniturilor bugetului public național pe anii 2013-2015, se prezintă în următoarea diagramă:

Ca pondere în PIB, veniturile bugetului public național în anul 2015 au atins un nivel de 35,8% și s-au redus cu 2,1 p.p față de anul 2014.

Pe tipuri de bugete, încasările se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2014 executat	2015		Executat 2015 fata de executat 2014	
		precizat	executat	(+;-)	%
Bugetul public național	42446,8	44819,4	43665	1218,2	2,9%
Bugetul de stat	27717,7	29372,9	28038,3	320,6	1,2%
<i>inclusiv transferuri</i>	57,2	62,2	53,2	-4	-7,0%
Bugetele UAT	11086,9	11526,9	11039,1	-47,8	-0,4%
<i>inclusiv transferuri</i>	7106,6	8046,6	7503,9	397,3	5,6%
Bugetul asigurărilor sociale de stat	12028,8	13619,7	13432,5	1403,7	11,7%
<i>inclusiv transferuri</i>	3660,1	4431,9	4153	492,9	13,5%
<i>dintre care pentru acoperirea deficitului</i>	1121,5	1062,8	862,8	-258,7	-29,4%
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	4637,7	5160,1	5062,9	425,2	9,2%
<i>inclusiv transferuri</i>	2200,4	2319,5	2197,7	-2,7	-0,1%

În structură, veniturile ale bugetului public național se caracterizează precum urmează:

Partea majoră din veniturile bugetului public național, continuă să o dețină veniturile fiscale, astfel în anul 2015 acestea au constituit circa 87,3 la sută. Pe parcursul anului 2015 la bugetul public național au fost acumulate venituri fiscale în sumă de 38 111,1 mil. lei, cu 396,7 mil. lei mai puțin decât suma precizată pe an. Comparativ cu executat pe anul precedent, aceste încasări s-au majorat cu 2 480,3 mil. lei sau 7,0 la sută.

Din totalul veniturilor fiscale (38 111,1 mil. lei), 47,3 la sută le revin impozitelor directe (18 040,7 mil. lei) și 49,6 la sută impozitele indirecte (18 886,2 mil. lei).

Încasările impozitelor directe în anul 2015 au constituit 18 040,8 mil. lei, cu 274,0 mil. lei mai mult sau la nivel de 101,5 la sută față de prevederile anuale, comparativ cu anul 2014, încasările impozitelor directe s-au majorat cu 2 043,7 mil. lei sau cu 12,8 la sută. Ca raportare în PIB, ponderea acestor impozite s-a majorat în anul 2015 și a constituit 14,8% față de 14,3% - în anul 2014.

Conform rezultatelor atinse, în buget în 2015, impozitele indirecte au fost colectate în sumă de 18 886,2 mil. lei sau la nivel de 98,5 la sută (cu 281,9 mil. lei mai puțin față de precizat pe an). În comparație cu anul 2014, încasările de la aceste impozite au crescut cu 1148,2 mil. lei sau cu 6,5 la sută. Ca pondere în PIB, impozitele indirecte în anul 2015 s-au redus față de anul 2014 cu 0,3p.p și au constituit 15,5%.

Încasările din alte impozite și taxe s-au acumulat în buget în sumă de 3 298,1 mil. lei și au depășit nivelul de 90,7 la sută față de suma precizată. Ca pondere în suma totală a veniturilor acestea au constituit 4,8 la sută. Față de anul 2014, încasările au crescut cu 48,1 mil. lei sau cu 1,5 la sută. Ponderea lor în PIB a constituit 2,7% față de 2,9% în anul 2014.

Încasările din mijloacele speciale ale instituțiilor bugetare au fost executate în suma de 998,2 mil. lei cu 47,1 mil. lei mai puțin, sau la nivel de 95,5 la sută față de prevederile anuale. Ponderea veniturilor date în PIB au înregistrat în anul 2015 - 0,8 % rămânând practice la nivelul anului 2014.

Veniturile fondurilor speciale au fost executate în suma de 374,1 mil. lei, cu 23,7 mil. lei sau cu 6,0 % mai puțin față de prevederile anuale stabilite. Ponderea acestor venituri în PIB a constituit 0,31% față de 0,36% în anul 2014.

În anul 2015 conform acordurilor încheiate cu investitorii interni și donatorii externi în buget inițial au fost prevăzute debursări în forma de granturi în sumă de 2 847,1 mil. lei, inclusiv granturi interne -14,1 mil. lei, granturi externe- 2 833 mil. lei. Din suma totală a granturilor externe pentru suport bugetar au fost prevăzute granturi în suma de 896,7 mil. lei. Pe parcursul anului, din partea donatorilor și investitorilor interni au fost precizate acordurile încheiate cu instituțiile bugetare și pentru proiecte finanțate din surse externe implementate la nivel local. Totodată, în urma suspendării temporare de către partenerii de dezvoltare a suportului bugetar extern au fost precizate și intrări de granturi pentru suport bugetar, fiind reduse cu 505,3 mil. lei.

Conform rezultatelor atinse, în buget au fost debursate granturi în sumă de 2 067,8 mil. lei, dintre care granturi externe -1 953,6 mil. lei și granturi interne - 114,2 mil. lei

Comparativ cu anul 2014 sumele debursate în forma de granturi s-au redus cu 2 059,0 mil. lei sau cu circa 49,9 la sută. Ponderea în PIB a constituit 1,7% față de 3,7% în anul 2014.

1.2.2. La cheltuieli

Partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2015 a fost realizată în sumă de 46 395,8 mil. lei, sau la nivel de 92,9% față de prevederi, nefiind realizate cheltuieli în sumă de 3 555,8 mil. lei, dintre care la bugetul de stat - 2 961,7 mil. lei, la bugetele unităților administrativ-teritoriale -1 260,2 mil. lei, bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală - 180,4 mil. lei și 107,6 mil. lei, respectiv. Comparativ cu anul 2014, cheltuielile bugetului public național au înregistrat o creștere cu 2 002,7 mil. lei sau cu 4,5 la sută.

Executarea bugetelor, componente ale bugetului public național s-a desfășurat în condiții economice și financiare dificile, asigurându-se funcționalitatea

instituțiilor statului în situația înghețării de către partenerii de dezvoltare a suportului bugetar extern. De asemenea, programele prioritare de cheltuieli și în special cele cu caracter social, legate de protecția categoriilor vulnerabile ale populației, au fost asigurate în măsura cuvenită.

La nivel mai jos decât media pe bugetul public național (de 92,9 %), s-au valorificat alocațiile bugetare în ramurile: complexul pentru combustibil și energie - 51,0%, gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe - 69,8%, protecția mediului înconjurător și hidrometeorologia - 77,5%, agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor - 83,2%, transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica - 84,5%, cultura, arta, sportul și activități pentru tineret - 90,6%, servicii de stat cu destinație generală - 91,4% și justiția și jurisdicția constituțională – 91,8%. Nivelul scăzut de utilizare a mijloacelor la aceste grupe funcționale a fost condiționat atât de neexecutarea planurilor de implementare a proiectelor finanțate din surse externe în aceste ramuri cât și a cheltuielilor prevăzute la celelalte componente bugetare.

1.2.3. Balanța bugetului public național și finanțarea deficitului bugetar

Bugetul public național a înregistrat în anul 2015 un deficit la nivel de 2,24% în PIB. În suma nominală deficitul bugetului public național a constituit 2 730,8 mil. lei. În structura deficitului bugetului de stat îi revine un deficit de 2 062,8 mil. lei, bugetelor unităților administrativ-teritoriale – 478,4 mil. lei, fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală - 89,6 mil. lei, și bugetul asigurărilor sociale de stat- 57,7 mil. lei.

Deficitul bugetului public național a fost finanțat din contul surselor interne și externe (emisiunea VMS pe piața primară, intrări neto de împrumuturi externe), mijloacelor din vânzarea și privatizarea patrimoniului public, alte surse externe și din mijloace la conturi ale bugetelor respective.

Evoluția deficitului bugetului public național pe anii 2014-2015 pe componentele acestuia se prezintă în următorul tabel:

		<i>mil. lei</i>	
		Executat	Executat
		2014	2015
Total BPN		-1946,3	-2730,8
	<i>ponderea in PIB (%)</i>	-1,74%	-2,24%
Bugetul de stat		-1630,2	-2062,8
	<i>ponderea in suma totala (%)</i>	83,8%	75,6%
Bugetele UAT		-260,5	-478,4
	<i>ponderea in suma totala (%)</i>	13,4%	17,5%
BASS		9,3	-57,7
	<i>ponderea in suma totala (%)</i>	-0,5%	2,1%
FAOAM		-41,8	-89,6
	<i>ponderea in suma totala (%)</i>	2,1%	3,3%

Evoluția surselor de finanțare a deficitului bugetului public național pe anii 2014-2015 se prezintă în următorul tabel:

	<i>mil. lei</i>	
	executat	
	2014	2015
Total surse de finanțare	1946,3	2730,8
Finanțarea internă netă	523,0	623,1
Finanțarea externă netă	1430,6	1867,0
Mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public	427,6	219,1
Modificarea soldurilor la conturi	-434,9	21,6

1.3.Rezultatele executării bugetului de stat în anul 2015

1.3.1.La venituri

Pentru anul 2015, bugetul de stat (toate componentele) la partea de venituri a fost aprobat inițial în sumă de 30 338,6 mil. lei.

Conform modificărilor operate prin Legea nr.200 din 20.11.2015, veniturile bugetului de stat au fost precizate în sumă de 29 152,4 mil. lei.

Conform raportului anual, încasările la bugetul de stat la venituri (toate componentele) au fost realizate în sumă de 28 038,4 mil. lei, cu 4,5 la sută sau cu 1 334,5 mil. lei mai puțin decât prevederile anuale precizate. Totodată, în comparație cu anul 2014, au fost încasate venituri cu 320,7 mil. lei sau cu 1,2 la sută mai mult.

Ponderea veniturilor bugetului de stat (toate componentele) în bugetul public național a constituit 64,1%, și ca pondere în PIB - 23,0%. Față de anul 2014, ponderea veniturilor bugetului de stat în bugetul public național s-a redus cu 1,2 p.p, ca ponderea în PIB cu 1,7 p.p.

În suma totală a veniturilor bugetului de stat, încasările de la veniturile fiscale au constituit 23 648,5 mil. lei sau 83,4 la sută, veniturile nefiscale – 1 515,1 mil. lei sau 5,4 la sută, granturile – 1 762,8 mil. lei sau 6,3 la sută, veniturile din mijloacele speciale ale instituțiilor bugetare - 703,1 mil. lei sau 2,5 la sută, veniturile fondurilor speciale - 355,6 mil. lei sau 1,3 la sută, transferurile la bugetul de stat de la bugetele de alt nivel - 53,2 mil. lei sau 0,2 la sută.

Executarea veniturilor bugetului de stat pe componente se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2014	2015		executat 2015 față de			
				executat 2014		precizat 2015	
	executat	precizat	executat	(+;-)	%	(+;-)	%
Bugetul de stat pe toate componentele	27717,7	29372,8	28038,4	320,7	1,2%	-1334,4	-4,5%
componenta de baza	24285,4	26114,4	25409,9	1124,5	4,6%	-704,5	-2,7%
<i>inclusiv transferuri</i>							
proiectele finanțate din surse externe	2259	2045,8	1752,8	-506,2	-22,4%	-293	-14,3%
<i>inclusiv transferuri</i>	27,7	34,7	34,7	7			
mijloace speciale	787,5	827,2	778,7	-8,8	-1,1%	-48,5	-5,9%
<i>inclusiv transferuri</i>	31,9	32,6	23,6	-8,3		-9	
fondurile speciale	401,4	408	357,4	-44	-11,0%	-50,6	-12,4%
<i>inclusiv transferuri</i>	13,2	17,6	1,8	-11,4	-86,4%	-15,8	-89,8%

În cadrul componentelor, veniturile componentei de bază au fost executate în sumă de 25 409,9 mil. lei, cu o diminuare de 704,5 mil. lei sau cu 2,7 la sută față de volumul anual precizat.

Totodată comparativ cu anul 2014 încasările la componenta de bază s-au majorat cu 1 124,5 mil. lei sau cu 4,6 la sută.

Impozitele pe venit au deținut 15,7% din volumul veniturilor componentei de bază a bugetului de stat și au însumat 3 983,1 mil. lei. Aceste venituri au fost realizate cu 63,5 mil. lei mai mult decât prevederile anuale precizate. Comparativ cu anul 2014 încasările s-au majorat cu 1 357,1 mil. lei sau cu 51,7 la sută, ca urmare a introducerii de la 1 ianuarie 2015 integral raporturile cu bugetele UAT conform noului sistem de formare a bugetelor UAT în baza Legii nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale.

Încasările impozitelor indirecte (TVA, accize, impozitele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe), în volumul veniturilor componentei de bază au deținut în bugetul de stat 74,2 la sută și au constituit 18 844,3 mil. lei. În comparație cu anul 2014 au înregistrat o creștere – 1 144,3 mil. lei.

Încasările la taxa pe valoarea adăugată au constituit 13 672,0 mil. lei sau 72,6 la sută din suma impozitelor indirecte. Față de executat 2014, încasările la TVA au crescut cu 857,0 mil. lei sau cu 6,7 la sută, iar față de prevederile anuale aceste încasări s-au redus cu 534,5 mil. lei sau cu 3,8 la sută. În structura, încasărilor TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii au însumat 4 788,4 mil. lei, cu 78,6 mil. lei mai puțin față de prevederile anuale. Comparativ cu anul 2014 încasările s-au majorat cu 455,6 mil. lei.

TVA la mărfurile importate au fost încasate în sumă de 10 952,4 mil. lei, cu 387,1 mil. lei mai puțin decât prevăzut pe an. Față de anul 2014 încasările s-au

majorat cu 60,0 mil. lei. Factorii principali care au influențat la neîncasările TVA pe intern sunt următoarele: reducerea volumelor de producere a produselor din tutun, carne și produse din carne și alte produse agroalimentare prelucrate, fabricarea articolelor din hârtie, carton, încălțăminte, precum și reducerea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitatea de comerț cu amănuntul. Factorii care au influențat la încasarea TVA la import au fost prețurile scăzute la producția de import cu circa de 20 la sută, fapt ce a redus și mai mult valoarea totală a importurilor, deprecierea de peste 25 la sută a monedei naționale față de principalele valute de referință a acoperit în marea parte pierderile în urma reducerii valorii importurilor în valuta străină, însă datorită faptului că în structura importurilor s-a majorat ponderea importurilor la cota redusă în raport cu importurile impozitate la cota standard. Totodată, la încasările TVA au influențat și modificările introduse în luna aprilie 2015 în art. 96 al Codului Fiscal, care prevăd aplicarea cotelor reduse în mărimea de 8% la importul producției din fitotehnie și horticultură.

Restituirile TVA la mărfurile și serviciile exportate și livrate cu cote reduse în 2015 au atins volumul 2 068,8 mil. lei, cu 341,4 mil. lei mai puțin decât în anul 2014.

În anul 2015, încasările de la accize au constituit în sumă de 3 844,0 mil. lei sau 20,4 la sută din suma impozitelor indirecte înregistrând o majorare în sumă de 416,9 mil. lei comparativ cu anul 2014. Comparativ cu planul precizat încasările s-au majorat cu 171,0 mil. lei sau cu 4,7 la sută. Pe grupe încasările au constituit de la: accizele la produsele din tutun – 1 365,5 mil. lei, accize la bere - 220,9 mil. lei, accize la producția vinicolă și băuturi alcoolice - 312,0 mil. lei, accize la produsele petroliere - 1 411,6 mil. lei, accize la autoturisme - 551,9 mil. lei, accize la alte mărfuri - 23,4 mil. lei, accize la gaze lichefiate - 168,2 mil. lei, accize la bijuterii - 11,1 mil. lei.

În suma totală a accizelor, încasările accizelor la mărfurile produse pe teritoriul republicii au constituit 580,9 mil. lei, cu 18,0 mil. lei față de planul precizat, la mărfurile importate 3 483,8 mil. lei cu 98,7 mil. lei mai mult față de planul precizat.

Totodată, restituirile la accize au constituit 220,8 mil. lei.

În anul 2015, încasările din impozitele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe au fost executate în sumă de 1 328,3 mil. lei, ce constituie 7,0 la sută din totalul impozitelor indirecte. Comparativ cu planul precizat încasările s-au majorat cu 76,5 mil. lei iar cu 2014, aceste venituri s-au redus cu 129,6 mil. lei sau cu 8,9 la sută. Reducerea încasărilor față de anul 2014 se explică prin reducerea importurilor precum și implementarea Acordului de instituire a zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (taxele vamale).

Încasările nefiscale în 2015 au constituit 1 514,3 mil. lei, sau 5,4 la sută din totalul acumulărilor la bugetul de stat. Comparativ cu planul precizat încasările s-au majorat cu 26,6 mil. lei. În suma totală a încasărilor nefiscale, alte venituri din

activitate de întreprinzător și din proprietate au constituit 1 106,5 mil. lei sau cu 0,9 la sută mai mult decât prevederile anuale (1 096,2 mil. lei), taxele și plățile administrative - 207,9 mil. lei cu 3,0 la sută mai mult față de prevederile anuale (201,9 mil. lei), amenzile și sancțiunile administrative - 199,9 mil. lei cu 9,0 la sută mai mult decât sumele prognozate (183,4 mil. lei).

Inițial pentru susținerea bugetului au fost aprobate granturi în sumă de 816,8 mil. lei (echivalentul a 37,13 mil. euro). Tranșele respective urmau a fi debursate de către Comisia Europeană în felul următor: pentru dezvoltarea sectorului rural-250,8 mil. lei (11,4 mil. euro), pentru reforma sectorului energetic (construcția gazoductului Ungheni-Chișinău) -220,0 mil. lei (10 mil. euro), reforma sectorului justiției 280,5 mil. lei (12,75 mil. euro), pentru educația vocațională-64,5 mil. lei (2,98 mil. euro), precum și de la Guvernul României pentru construcția gazoductului Ungheni-Chișinău-80 mil. lei (3,64 mil. euro). Totodată, în legătura cu suspendarea temporară de către Comisia Europeană a finanțării programelor existente, și condiționarea reluării finanțării odată cu atingerea înțelegerilor cu FMI în bugetul precizat la acest capitol, rămân numai tranșele la care la momentul luării deciziei au fost finalizate procedurile de evaluare a progresului atins în sumă de 391,4 mil. lei (echivalentul a 14,45 mil. euro) și anume: dezvoltarea sectorului rural-264,0 mil. lei (12,0 mil. euro), educația vocațională-53,9 mil. lei (2,45 mil. euro). În planul precizat a fost inclus și un grant de la Guvernul României în sumă de 73,5 mil. lei (3,34 mil. euro) destinat reabilitării, modernizării și/sau renovării instituțiilor publice. Însă pînă la finele anului 2015 înțelegerile cu FMI nu au fost atinse, ca rezultat nici o tranșă nu a fost debursată.

Reieșind din faptul că începînd cu 1 ianuarie 2016, Legea nr.181 din 25 iulie 2014 finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale intră în vigoare integral, conform prevederilor alin (3) art. 42 și alin (3) art. 43, care prevede că cheltuielile autorităților /instituțiilor bugetare se aprobă se execută și se raportează fără divizare pe surse de acoperire la partea de venituri componente de bază au fost transferate soldurile mijloacelor în conturi de la componenta mijloace speciale ale instituțiilor bugetare și fondurilor speciale în sumă de 253,6 mil. lei, dintre care: de la mijloace special-179,9 mil. lei și fonduri speciale-73,7 mil. lei.

În structura bugetului de stat, componenta mijloace speciale ale instituțiilor bugetare finanțate de la bugetul de stat, partea de venituri, a fost aprobată inițial în Legea bugetului de stat pe anul 2015, în sumă de 741,1 mil. lei. În rezultatul modificărilor operate la legea menționată pe parcursul anului 2015, precum și modificările operate de executorii de buget în planurile de finanțare în baza prevederilor art.16 alin. (1) punctul 1 din Legea bugetului de stat, volumul precizat al mijloacelor menționate a însumat la venituri - 827,4 mil. lei. Pe parcursul anului, instituțiile bugetare finanțate de la bugetul de stat au acumulat venituri din mijloacele speciale în sumă de 778,7 mil. lei sau la nivel de 94,1 la sută din prevederile anuale precizate. Comparativ cu anul 2014 încasările date s-au redus - cu 8,8 mil. lei sau cu 1,1 la sută. În structura veniturilor instituțiilor bugetare veniturile de la prestarea serviciilor cu plată a constituit 580,8 mil. lei și darea în

locațiune a încăperilor -122,3 mil.lei, granturi pentru implementarea unor programe 52,0 mil.lei și transferuri de la alte bugete 23,6 mil.lei.

La componenta fonduri speciale suma încasărilor anuale pe fonduri speciale a constituit 357,4 mil.lei și au fost în descreștere cu 50,6 mil.lei față de planul precizat pe an, primordial din contul neîncasărilor la fondurile ecologice. Comparativ cu anul 2014 încasările la fonduri s-au redus cu 43,9 mil.lei.

La componenta proiecte finanțate din surse externe. În total, prevederile anuale au constituit 2 045,8 mil. Lei inclusive din contul granturilor – 2 009,3 mil.lei. Ținând cont de mersul realizării lucrărilor în proiectele respective, pe parcursul anului au fost debursate din partea donatorilor externi granturi în sumă de 1 710,1 mil. lei (echivalent 89,1 mil. dolari SUA), transferuri de la alte componente ale bugetului de stat și bugetele UAT - 34,7 mil. lei, alte încasări au constituit - 8,1 mil. lei.

Total, încasările au constituit 1 752,8 mil. lei sau cu 292,9 mil. lei mai puțin decât suma precizată pe an, nivelul îndeplinirii sarcinii stabilite constituind 85,6 la sută.

Descifrarea detaliată pe tipuri de venituri se prevede în Tabelul nr.5 la Nota informativă.

1.3.2. La cheltuieli

Conform rezultatelor anului 2015, cheltuielile bugetului de stat pe toate componentele au constituit 30 101,1 mil.lei, cu 2 961,7 mil.lei sau cu 9,0% sub nivelul prevăzut pe an.

Comparativ cu anul 2014, cheltuielile realizate în anul 2015 sunt în creștere cu 753,2 mil.lei sau cu 2,6 la sută.

Cheltuielile bugetului de stat, în anii 2013-2015, pe componente se prezintă în tabelul ce urmează:

Denumirea indicatorului	2013 executat	2014 executat	2015		2015 executat față de			
			prevăzut	executat	2014 executat	2015 prevăzut	2014 executat	2015 prevăzut
Total	23901,2	29347,9	33062,8	30101,1	753,2	-2961,7	102,6	91,0
Componenta de bază	20175,5	24317,9	26903,7	24759,0	441,1	-2144,7	101,8	92,0
Mijloace speciale	720,8	789,9	867,9	925,3	135,4	57,4	117,1	106,6
Fonduri speciale	419,4	588,0	601,4	574,9	-13,1	-26,5	97,8	95,6
Proiecte finanțate din surse externe	2618,6	3667,7	4712,5	4102,4	434,7	-610,1	111,9	87,1

Notă: În volumul cheltuielilor executate sunt incluse soldurile de mijloace din conturi, transferate la finele anului la componenta de bază, de la componenta mijloace speciale – 179,9 mil.lei și de la componenta fonduri speciale – 73,7 mil.lei.

Volumul major al cheltuielilor neexecutate, se atribuie la *componenta de bază* – 2 144,7 mil. lei sau (8,0%), inclusiv pentru învățământ – 425,4 mil. lei (1,6 % din prevederile actualizate); agricultură, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor – 345,9 mil. lei (1,3%); asigurarea și asistența socială – 336,3 mil. lei (1,3%); transporturile, gospodăria drumurilor; comunicațiile și informatica – 303,0 mil. lei (1,2%); ocrotirea sănătății – 148,9 mil. lei (0,6%); gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe - 136,9 mil. lei (0,5%); servicii de stat cu destinație generală – 122,8 mil. lei (0,5%); protecția mediului și hidrometeorologia - 117,9 mil. lei (0,4%); complexul pentru combustibil și energie – 72,6 mil. lei (0,3%); cultura, arta, sportul și activitățile pentru tineret – 44,8 mil. lei (0,2%).

La componenta *mijloace speciale*, cheltuielile neexecutate au constituit 122,5 mil. lei (14,1%), dintre care: pentru ocrotirea sănătății – 34,1 mil. lei, învățământ – 20,5 mil. lei, agricultură, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor – 12,6 mil. lei, menținerea ordinii publice și apărarea națională – 10,9 mil. lei.

Cheltuielile neexecutate din contul *fondurilor speciale* au constituit 100,2 mil. lei (6,7%), dintre care 71,3 mil. lei se atribuie fondurilor ecologice.

Cheltuielile neexecutate în cadrul *proiectelor finanțate din surse externe* constituie 610,1 mil. lei sau 12,9%. Aceste devieri se atribuie, în special, neutilizării mijloacelor prevăzute pentru gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe - 116,0 mil. lei, transporturile, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica - 78,3 mil. lei, agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor - 77,4 mil. lei, complexul pentru combustibil și energie - 66,8 mil. lei, protecția mediului și hidrometeorologia - 57,1 mil. lei, alte servicii legate de activitatea economică – 120,1 mil. lei.

Nivelul executării părții de cheltuieli a bugetului de stat, este rezultatul faptului că, finanțarea cheltuielilor s-a efectuat pe măsura încasării mijloacelor bănești la conturile bugetului de stat, în baza prevederilor și prioritizărilor stipulate la art.10 alin.(4) din Legea nr.847-XIII din 24 mai 1996 (cu modificările și completările ulterioare).

În aspect economic, cheltuielile curente au fost executate la nivel de 94,5% iar cheltuielile capitale - la nivel de 81,2% față de prevederile anuale. Cheltuielile de personal au fost finanțate la nivel de 99,1%, transferurile către populație – 94,5%, transferurile în economie - 81,2%, cheltuielile pentru mărfuri și servicii - 92,8 %.

1.3.3.Datoria de stat și deservirea acesteia

La situația din 31 decembrie 2015, soldul datoriei de stat exprimat în lei, a constituit 33 509,2 mil. lei, și reprezintă echivalentul a 1 337,0 mil. dolari SUA datorie de stat externă și 7 225,4 mil. lei - datorie de stat internă. Astfel, soldul datoriei de stat externe a constituit 90% din valoarea precizată pe an, iar soldul datoriei de stat interne – 103% față de valoarea precizată pe an.

Comparativ cu anul 2014, soldul datoriei de stat denominat în monedă națională pe parcursul anul 2015 s-a majorat cu 6 038,6 mil. lei sau cu 22,0% ca urmare a majorării soldului datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA, deprecierei monedei naționale față de valutele în care este denominată datoria de stat externă, precum și datorită majorării soldului datoriei de stat interne.

Ponderea datoriei de stat în PIB, la situația din 31 decembrie 2015, a constituit 27,5%, înregistrând o majorare cu 3,0 p.p. în raport cu situația de la sfârșitul anului 2014.

Pentru deservirea datoriei de stat interne au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 17 364,8 mil. lei, iar pentru deservirea datoriei de stat externe - 974,0 mil. lei. Pentru rambursarea sumei principale au fost utilizate mijloace în sumă de 17 295,5 mil. lei, cu 534,9 mil. lei, sau cu 3,2% mai mult decât în anul 2014, iar pentru serviciul datoriei de stat - 1 043,3 mil. lei, ceea ce constituie cu 451,6 mil. lei, sau cu 76,3% mai mult, comparativ cu anul 2014.

Cheltuielile prevăzute pentru serviciul datoriei de stat au fost utilizate la nivel de 98,0% față de prevederi sau 3,5 la sută din cheltuielile totale ale bugetului de stat.

Serviciului datoriei de stat externe revin alocații în sumă de 269,5 mil. lei, care au fost executate în sumă de 249,7 mil. lei, sau la nivel de 92,7%, iar pentru serviciul datoriei de stat interne – 794,7 mil. lei, fiind executate în sumă de 793,6 mil. lei, sau la nivel de 99,9% față de prevederi.

În cheltuielile totale pentru serviciul datoriei de stat, ponderea serviciului datoriei de stat interne constituie 76,1%, iar datoriei de stat externe – 23,9%.

1.3.4. Balanța bugetului de stat și sursele de finanțare

Bugetul de stat s-a soldat cu un deficit în sumă de 2 062,7 mil. lei inclusiv structură componenta mijloace speciale - 146,5 mil. lei, proiectele finanțate din surse externe - 2 349,5 mil. lei, componenta fondurile speciale - 217,5 mil. lei, iar componenta de bază s-a soldat cu un excedent în sumă de 650,9 mil. lei

Descifrarea deficitului bugetului de stat în anul 2015, pe componente, se prezintă în următorul tabel:

	<i>mil. lei</i>	
	Precizat	Executat
Total	-3 689,9	-2 062,7
<i>% în PIB</i>	<i>3,1</i>	<i>1,69</i>
<i>% în total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
Componenta de bază	-789,3	650,9
<i>% în total</i>	<i>21,4</i>	<i>-31,5</i>
Mijloace speciale	-40,5	-146,5
<i>% în total</i>	<i>1,1</i>	<i>7,1</i>
Fonduri speciale	-193,4	-217,5
<i>% în total</i>	<i>5,2</i>	<i>10,5</i>
Proiecte finanțate din surse externe	-2 666,7	-2 349,5
<i>% în total</i>	<i>72,3</i>	<i>113,9</i>

Sursele de finanțare ale deficitului/excedentului se constituie din:

a) la componenta de bază excedentul a fost finanțat:

- *sursele interne* - 542,0 mil. lei, dintre care emisiunea valorilor mobiliare de stat pe piața primară în sumă de 243,2 mil. lei și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru stabilitatea financiară - în sumă de 93,1 mil. lei; mijloace împrumutate de la solduri în conturi de mijloace extrabugetare -107,7 mil. lei, alte surse interne 284,2 mil. lei.

- *intrări de împrumuturi externe* - 287,2 mil. lei împrumuturi din partea Băncii Mondiale (echivalent 15,0 mil. dol. SUA, dintre care 5,96 mil. dol. SUA - reforma educației (modernizarea școlilor de circumscripție), 3,486 mil. dol. SUA - consolidarea eficacității rețelei de asistență socială, 2,706 mil. dol. SUA - transformarea sistemului de sănătate, 2,86 mil. dol. SUA - agricultură competitivă);

- *pentru onorarea obligațiilor față de creditorii externi* au fost utilizate - 724,2 mil. lei (echivalent 38,5 mil. dol. SUA);

- *mijloace din vânzarea și privatizarea patrimoniului public* - 35,2 mil. lei;

- *majorarea soldurilor mijloacelor bănești în cont* - 791,1 mil. lei.

b) la componenta mijloace speciale, deficitul a fost finanțat din contul soldurilor mijloacelor bănești la conturile instituțiilor bugetare în volum de 135,9 mil. lei și alte surse interne în sumă de 10,6 mil. lei;

c) la componenta fondurilor speciale deficitul a fost finanțat din contul soldurilor mijloacelor bănești la conturile acestor fonduri în sumă de 217,5 mil. lei;

d) deficitul pe proiectele finanțate din surse externe a fost finanțat din împrumuturi externe, în sumă de 2 242,8 mil. lei (echivalent a 118,5 mil. dol. SUA), din contul altor surse - 162,3 mil. lei și din soldurile mijloacelor bănești la conturile acestor proiecte în suma de 194,6 mil. lei. Totodată, pentru finanțarea componentei de bază au fost împrumutate 250,2 mil. lei.

II. Cadrul bugetar-fiscal pe anul 2016

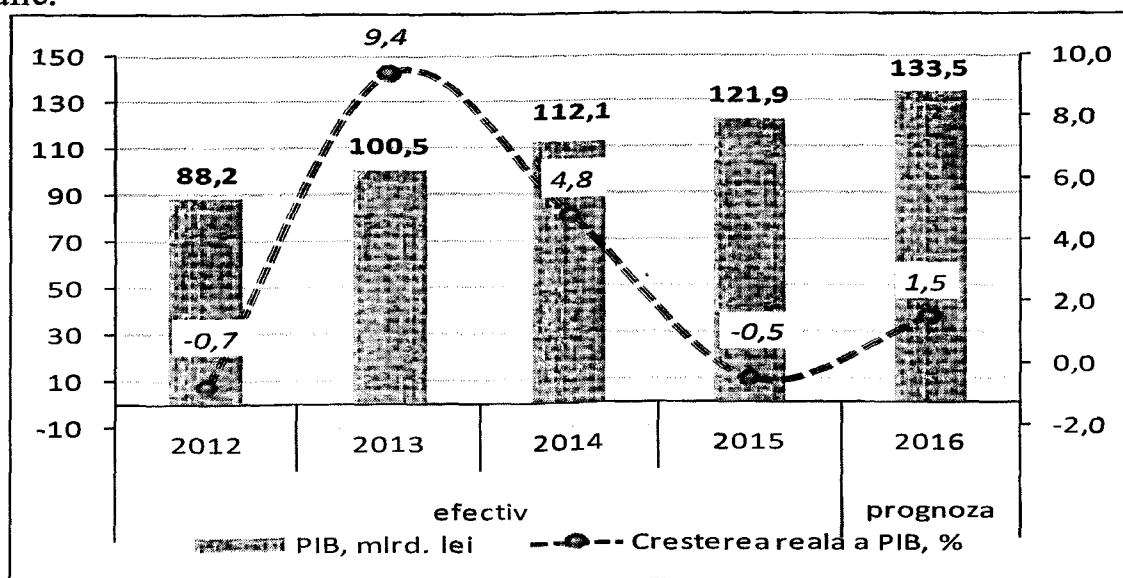
2.1. Proгноza principalilor indicatori macroeconomici

La estimarea indicatorilor macroeconomici pentru anul 2016 s-a luat în considerație evoluția economiei mondiale și a țărilor care sunt parteneri comerciali ai țării noastre (în primul rând, scăderea economiei în Federația Rusă, agravarea situației în Ucraina și redresarea economiilor în țările UE). Situația creată pe plan mondial va determina activitatea pasivă din partea mediului de afaceri și a consumului populației, ceea ce va avea impact asupra sectorului real al economiei și a comerțului exterior.

Scenariu macroeconomic prezentat prevede o redresare treptată a situației macroeconomice începând cu anul 2016.

Conform estimărilor de prognoză, în urma factorilor menționați, PIB în termeni reali în anul 2016 vă înregistra o creștere ușoară de 1,5 %. Creșterea anuală în termeni reali a producției industriale va înregistra o creștere în anul 2016 la 2,0%. Producția agricolă se preconizează să crească în anul 2016 cu 5,0%, iar ritmul de creștere a investițiilor în active materiale pe termen lung va constitui 2,0 %

Evoluția produsului intern brut pe anii 2012-2016 se prezintă în următorul grafic:

Reieșind din tendințele de dezvoltare a agriculturii și industriei, estimate pentru anul 2016, dar luând în considerare cererea externă redusă (în special, din partea Federației Ruse și țărilor UE), exportul se va crește modest cu doar 1,7% față de nivelul anului 2015 și va însuma 2 000 mil. dolari SUA.

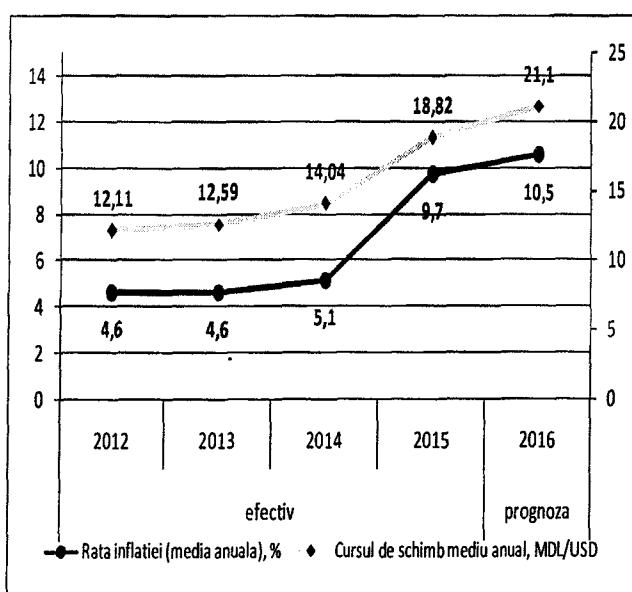
Importurile se prognozează că vor crește în 2016 cu circa 1,6% și vor însuma 4050 mil. dolari SUA. Creșterea volumului importurilor va fi condiționată de restabilirea cererii interne, în special, pentru materia primă de import din partea mediului de afaceri; majorarea fluxului de investiții, în special a mașinilor, aparatelor electrice, produselor minerale. Ponderea majoră în totalul importurilor va reveni, ca de obicei, resurselor energetice, datorită creșterii economice preconizate în sectoarele de bază ale economiei.

Soldul negativ al balanței comerciale va constitui 2050 mil. dolari SUA în anul 2016 față de 2019,9 mil. dolari în anul 2015.

Evoluția comerțului exterior, 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	prognoza 2016
Export , mil. USD	2161,9	2428,3	2339,5	1966,9	2000
<i>modificarea procentuala anuala,%</i>	-2,5	12,3	-3,7	-15,9	1,7
Import, mil. USD	5212,9	5492,4	5317	3986,8	4050
<i>modificarea procentuala anuala,%</i>	0,4	5,4	-3,2	-25	1,6
Soldul balantei comerciale, mil. USD	-3051	-3064,1	-2977,5	-2019,9	-2050
<i>% in PIB</i>	-41,9	-38,4	-37,3	-31,2	-32,4

Evoluția ratei inflației și a cursului de schimb, 2012-2016

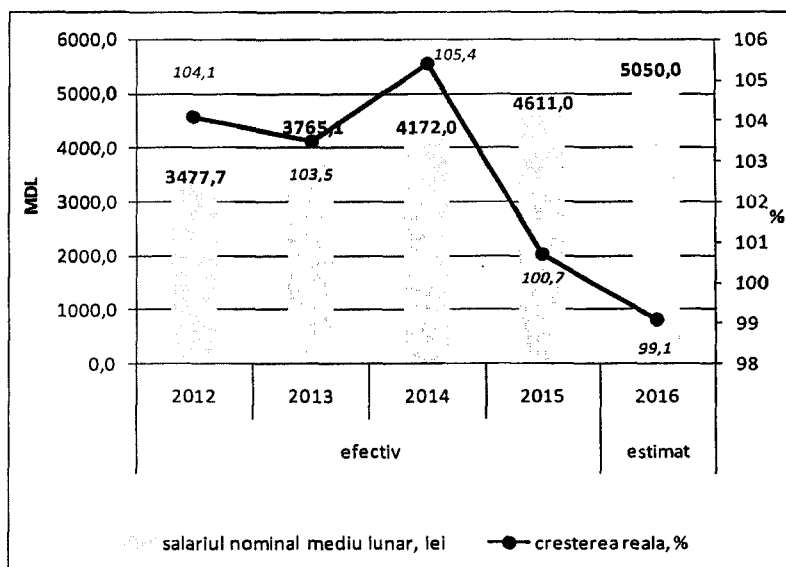

Obiectivul principal al politicii monetare pe termen mediu va rămâne și în continuare reducerea și menținerea ratei anuale a inflației în intervalul de variație de 1.5 p.p. de la ținta inflației de 5.0 la sută anual. Ritmul anual al IPC, conform prognozei, va înregistra nivelul de 10.5 la sută pentru anul 2016. Revenirea ratei anuale a inflației în intervalul de variație a țintei inflației se prognozează pentru a doua jumătate a anului 2017. Reconfigurarea proiecției ratei anuale a inflației pentru 2016 este determinată de contribuțiile din partea prețurilor reglementate, a prețurilor la

combustibili și a prețurilor la produsele alimentare.

În ceea ce privește cursul de schimb mediu anual al monedei naționale acesta se estimează la nivel de circa 21,1 lei pentru un dolar SUA pentru anul 2016. Principalii factori care vor influența modificarea cursului de schimb sunt diminuarea intrărilor valutare de peste hotare, creșterea lentă a exporturilor și fluctuațiile dolarului SUA pe piețele valutare internaționale.

Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe un salariat în economie, 2012-2016

Pentru anul 2016 câștigul salarial mediu lunar pe un salariat în economie va atinge 5 050,0 lei, fiind în creștere față de anul 2015 cu 9,5% în valori nominale. Totodată, nivelul relativ înalt al inflației anuale, va contribui la reducerea câștigului salarial în termeni reali (99,1% față de anul 2015). Fondul de remunerare a muncii va

crește practic cu același ritm, atingând suma de 36,2 mld. lei sau 27,1% în raport cu PIB. Creșterea câștigului salarial nominal mediu lunar și a fondului de remunerare a muncii va fi condiționată de dezvoltarea sectorului privat, precum și implementarea unor măsuri în sectorul bugetar, prevăzute de legislație în domeniul de salarizare, care intră în vigoare din anul 2016.

2.2. Politica bugetar – fiscală

2.2.1. Politica în domeniul veniturilor

La elaborarea proiectului de buget s-a ținut cont de principale măsuri de politică fiscală și vamală pentru anul 2016:

- diminuarea cotei accizului pentru cidru de mere și pere de la 12,34 lei/litru până la 2,38 lei/litru;
- introducerea impozitului pe avere pentru persoanele fizice – proprietari ai bunurilor imobiliare (cu excepția terenurilor) pe teritoriul Republicii Moldova, care au o suprafață mai mare de 120 m² și valoarea estimată, apreciată de către organele cadastrale teritoriale ce depășește 1,5 milioane de lei;
  - majorarea cotelor accizelor la țigarete cu filtru;
  - majorarea cotelor accizelor stabilite în sume fixe (băuturi alcoolice, oxigen, azot, articole de bijuterie sau de giuvaiergerie, autoturisme, alte tutunuri și

înlocuitori de tutun fabricate), prin ajustarea acestora la rata inflației prognozată pentru anul 2016 și pentru combustibili: benzina, motorina și derivatele acestora, gazele lichefiate și naturale, prin indexarea acestora la coeficientul de creștere anuală a produsului intern brut nominal prognozat pentru anul 2016;

- introducerea scutirii de taxa vamală la importul materiei prime medicamentoase, materialelor, articolelor, ambalajului primar și secundar utilizate la prepararea și producerea medicamentelor cu specificarea expresă a pozițiilor tarifare a acestora, precum și a dializoarelor;

- diminuarea cotelor taxelor vamale de la „5%”, „6,5%”, „8%”, „10%” la „1%” pentru mărfurile utilizate în calitate de produse complementare pentru produsele finite ale companiilor din industria prelucrătoare.

2.2.2. Politica în domeniul cheltuielilor

Pentru anul 2016 în domeniul cheltuielilor se prevede asigurarea implementării în continuare a priorităților de politici, care derivă din Programul de activitate al Guvernului și documentele de politici naționale și sectoriale, așa precum:

- reformarea sistemului educațional, inclusiv reforma descentralizării financiare;

- modernizarea sistemului și sporirea calității serviciilor de sănătate, inclusiv implementarea în continuare a programelor naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății;

- sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii, inclusiv asigurarea financiară a politicilor în domeniul prestațiilor sociale implementate în anul 2015, majorarea începând cu 1 ianuarie 2016 a indemnizațiilor pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă;

- sporirea calității și eficienței în justiție, afaceri interne și combaterea corupției;

- trecerea la standarde noi de pregătire a trupelor în domeniul apărării naționale;

- reformarea Serviciului de Informații și Securitate;

- dezvoltarea investițiilor în infrastructura de drumuri, inclusiv reabilitarea drumurilor naționale și de conexiune cu centrele sociale;

- ameliorarea climatului de afaceri, inclusiv susținerea întreprinderilor mici și mijlocii;

- crearea și modernizarea infrastructurii rurale pentru dezvoltarea activităților antreprenoriale;

- modernizarea și restructurarea lanțului agroalimentar la cerințele internaționale, promovarea producției agricole cu valoare adăugată înaltă;

- integrarea republicii în piața energetică europeană, implementarea proiectelor de eficiență energetică;

- măsuri de reducere a poluării mediului, dezvoltarea infrastructurii regionale de eliminare, colectare selectivă și reciclare a deșeurilor, acces sporit la sistem sigur de apă potabilă de calitate și la servicii de sanitație;
- reabilitarea edificiilor culturale;
- alte priorități din cadrul sectoarelor, care fac subiectul strategiilor sectoriale de cheltuieli.

2.2.3. Politica în domeniul datoriei de stat și finanțării deficitului bugetar

Politica în domeniul datoriei de stat externe este orientată spre contractarea împrumuturilor de stat externe pe termen mediu și lung, ținând cont de raportul cost/risc.

Politica în domeniul datoriei de stat interne va fi orientată spre dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat.

Deficitul bugetar urmează a fi finanțat, atât din surse externe, cât și din surse interne.

Finanțarea externă netă va fi pozitivă cu tendință ascendentă comparativ cu anul precedent.

Finanțarea internă include venituri din comercializarea VMS pe piața internă, și ca valoare netă va fi pozitivă.

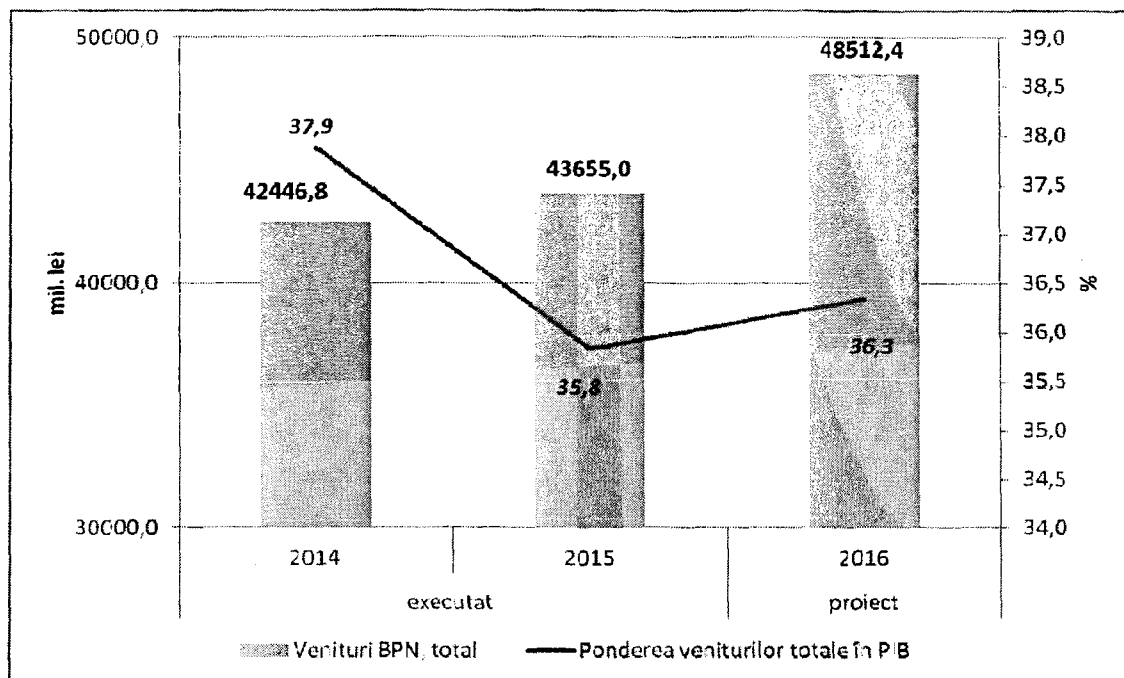
2.3. Estimarea bugetului public național pe anul 2016

2.3.1. Veniturile bugetului public național

Parametrii bugetului public național au fost estimați reieșind din politica bugetar-fiscală și a prognoza preliminară ale indicatorilor macroeconomici pe anul 2016, prezentați de către Ministerul Economiei pe 23 ianuarie 2016.

Veniturile globale ale bugetului public național se estimează în sumă de circa 48 512,4 mil. lei, cu 4 847,4 mil. lei sau cu 11,1 la sută mai mult față de executat în anul 2015, iar ca pondere în PIB - la nivel de 36,3 la sută cu 0,5 p.p. mai mult decât în anul 2015.

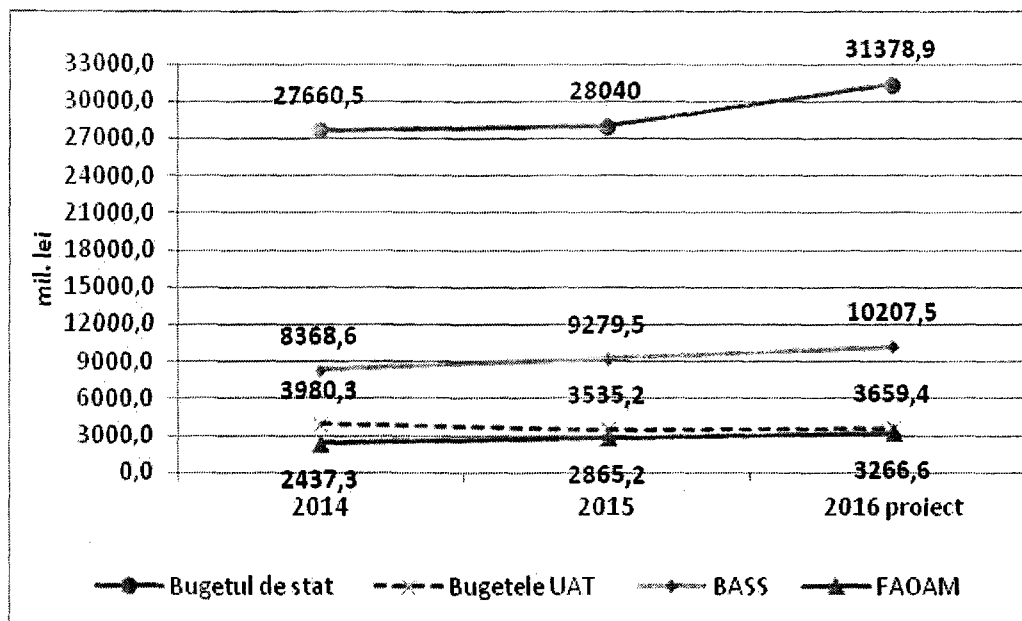
Evoluția veniturilor bugetului public național pe anii 2014-2016 se prezintă în diagrama ce urmează:

Evoluția veniturilor pe componente a bugetului public național, pe anii 2014-2016, se prezintă în următorul tabel:

	<i>mil. lei</i>				
	2014	2015	2016	Proiect 2016 fata de	
	executat		proiect	executat 2015	
				(+;-)	%
Bugetul public național	42446,8	43665,0	48512,4	4847,4	11,1%
Bugetul de stat	27717,7	28038,3	31378,9	3340,6	11,9%
<i>inclusiv transferuri</i>	<i>57,2</i>				
Bugetele UAT	11086,9	11039,1	11611,1	572,0	5,2%
<i>inclusiv transferuri</i>	<i>7106,6</i>	<i>7503,9</i>	<i>7951,7</i>	<i>447,8</i>	<i>6,0%</i>
Bugetul asigurărilor sociale de stat	12028,8	13432,5	14945,7	1513,2	11,3%
<i>inclusiv transferuri</i>	<i>3660,1</i>	<i>4153</i>	<i>4738,2</i>	<i>585,2</i>	<i>14,1%</i>
<i>dintre care pentru acoperirea deficitului</i>	<i>1121,5</i>	<i>862,8</i>	<i>1140,8</i>	<i>278,0</i>	<i>32,2%</i>
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	4637,7	5062,9	5838,5	775,6	15,3%
<i>inclusiv transferuri</i>	<i>2200,4</i>	<i>2197,7</i>	<i>2571,9</i>	<i>374,2</i>	<i>17,0%</i>

Tendențele acumulărilor de venituri pe componentele bugetului public național (cu excepția transferurilor între componente), pe anii 2014-2016, se prezintă în următorul grafic:

În structura bugetului public național, încasările veniturilor bugetului de stat dețin 64,7 la sută și vor însuma 31 378,9 mil. lei. În comparație cu executat 2015 aceste venituri vor crește cu 3 340,6 mil. lei sau cu 11,9 la sută.

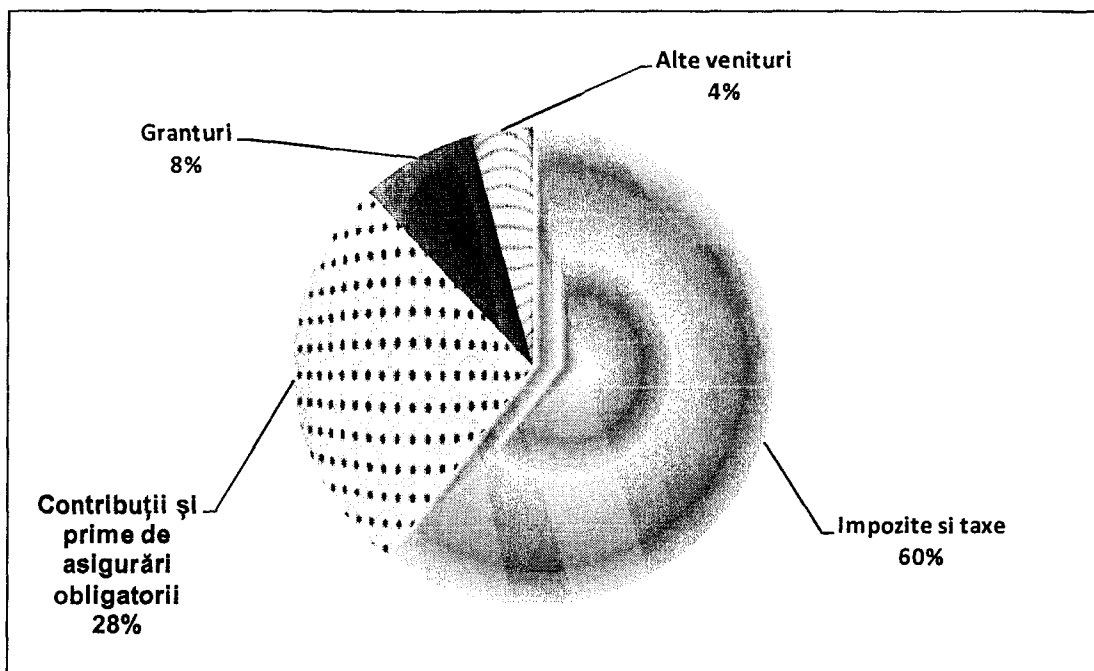
Creșterea veniturilor bugetului de stat, în fond, se explică prin creșterea semnificativă în structura veniturilor bugetului a granturilor pentru suport bugetar, intrări din care în anul 2015 nu au avut loc. Creșterea veniturilor bugetului de stat fără granturi va constitui 5,5 la sută.

Ponderea încasărilor la bugetul asigurărilor sociale de stat în bugetul public național va constitui 21,0 la sută, fiind estimate în sumă de 10 207,5 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu executarea anului 2015 veniturile proprii vor crește cu 928,0 mil. lei sau cu 10,0 la sută.

Veniturile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în structura bugetului public național constituie 6,7 la sută, fiind prognozate în sumă de 3 266,6 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu executarea anului 2015 veniturile proprii ale fondurilor date vor înregistra o creștere cu 401,4 mil. lei sau cu 14,0 la sută.

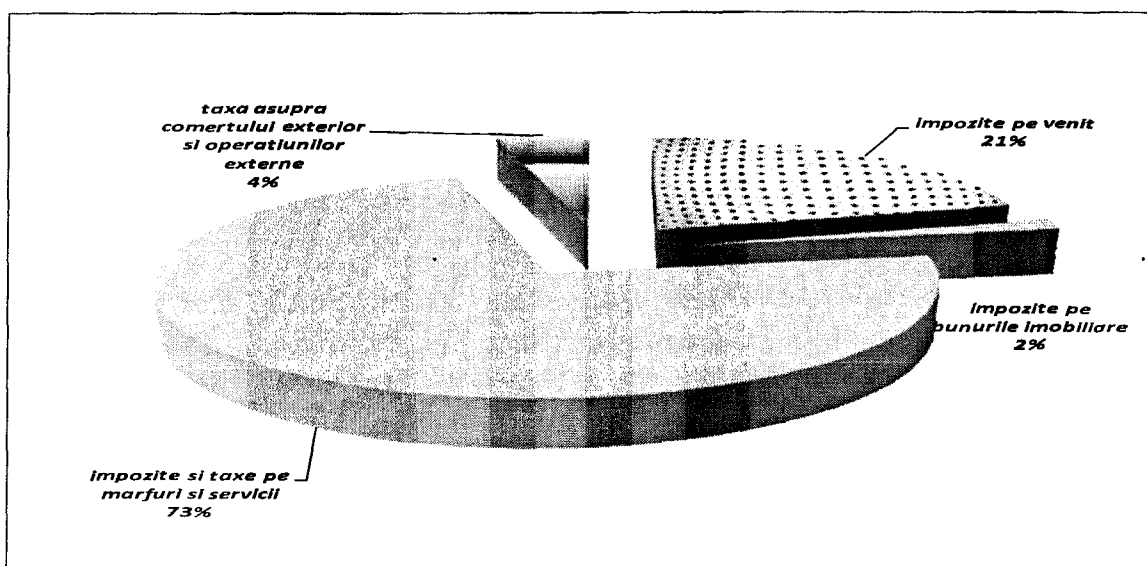
Veniturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale în structura bugetului public național vor deține 7,5 la sută fiind estimate în sumă de 3 659,4 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu anul 2015, veniturile se estimează cu 124,2 mil. lei mai mult, sau cu 3,5 la sută. Menținerea veniturilor proprii ale BUAT practic la nivelul anului 2015 se explică cu reducerea granturilor și a donațiilor în aceste bugete cu circa 78,7 mil. lei față de anul 2015. Totodată creșterea impozitelor și a taxelor locale constituie circa 203 mil. lei.

Structura veniturilor bugetului public național pe grupuri de impozite pe anul 2016, în clasificare nouă, se prezintă în următoarea diagramă:

În structura veniturilor bugetului public național, partea majoră o dețin impozitele și taxele, astfel în anul 2016 acestea vor constitui circa 60,3 la sută (29 237,3 mil. lei), față de 61,0 la sută (26 634,3 mil. lei) în anul 2015. Din totalul acestora, 73,1 la sută le revin impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii (21 386,7 mil. lei) și 21,0 la sută - impozitelor pe venit (6 140,1 mil. lei) 4,4 la sută taxelor asupra comerțului exterior și operațiunilor externe (1 287,6 mil. lei) și 1,4 la sută impozitelor pe proprietate (422,9 mil. lei). Ca pondere în PIB impozitele și taxele vor deține în anul 2016 - 21,9%, fiind la același nivel ca și în anul 2015.

Structura impozitelor și taxelor pe anul 2016 se prezintă în următoarea diagramă:

Cele mai ponderi din totalul impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii în anul 2016 le revin TVA și accizelor care vor reprezintă, respectiv, 71,6 la suta și 20,1 la suta.

Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii reprezintă 27,8 la suta din totalul veniturilor bugetului public național și se prognozează în suma de 13 462,6 mil. lei. Din acestea 75,8% revine contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (10 202,6 mil. lei), iar 24,2% primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (3 260 mil. lei). Ca pondere în PIB aceasta grupă de venituri reprezintă circa 10 la suta, fiind la nivelul anului 2015.

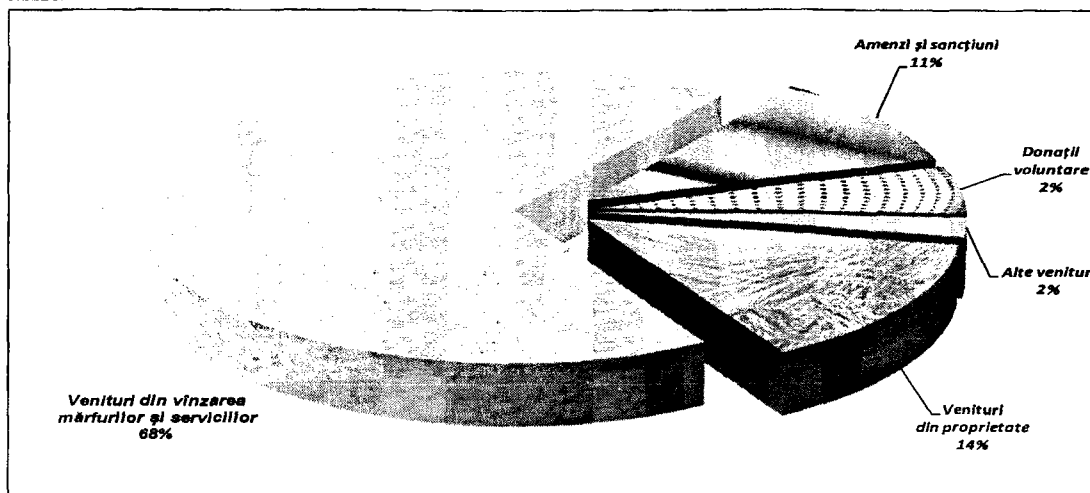
În structura veniturilor BPN granturile se prognozează să dețină circa 7,8 la suta (3 800,8 mil. lei). Din totalul granturilor cele destinate susținerii bugetului reprezintă circa 72,2 la suta (2 746,1 mil. lei), restul 27,7% (1054,7 mil. lei) fiind destinate proiectelor finanțate din surse externe. Granturile destinate suportului bugetar în proporție de 94,3 la sută sînt granturi din partea Uniunii Europene. Tranșele nedebursate în anul 2015, în urma suspendării finanțărilor din partea UE se preconizează a fi debursate în anul 2016. Ponderea granturilor în PIB va constitui 2,8 la sută.

Evoluția granturilor externe ale BPN, 2014-2016

	executat 2014	executat 2015	proiect 2016
(mil. lei)			
Granturi	3913,5	1905,6	3800,8
<i>dintre care</i>			
<i>Granturi pentru susținerea bugetului</i>	1606,4	0	2746,1
<i>Granturi pentru proiectele finanțate din surse externe</i>	2307,1	1905,6	1054,7
(mil. \$ SUA)			
Granturi	278,7	101,3	180,1
<i>dintre care</i>			
<i>Granturi pentru susținerea bugetului</i>	114,4	0,0	130,1
<i>Granturi pentru proiectele finanțate din surse externe</i>	164,3	101,3	50,0

Alte venituri ale bugetului public național se prognozează în sumă de 2 011,7 mil. lei sau circa 4,1 la sută din totalul veniturilor. Circa 68 la sută din acestea reprezintă veniturile din vânzarea mărfurilor și serviciilor. Veniturile colectate de către instituțiile bugetare în urma comercializării mărfurilor și serviciilor, locațiunii bunurilor și donațiilor voluntare se prognozează în sumă de 1 166,4 mil. lei.

Structura altor venituri ale BPN pe anul 2016 se prezintă în următoarea diagramă:

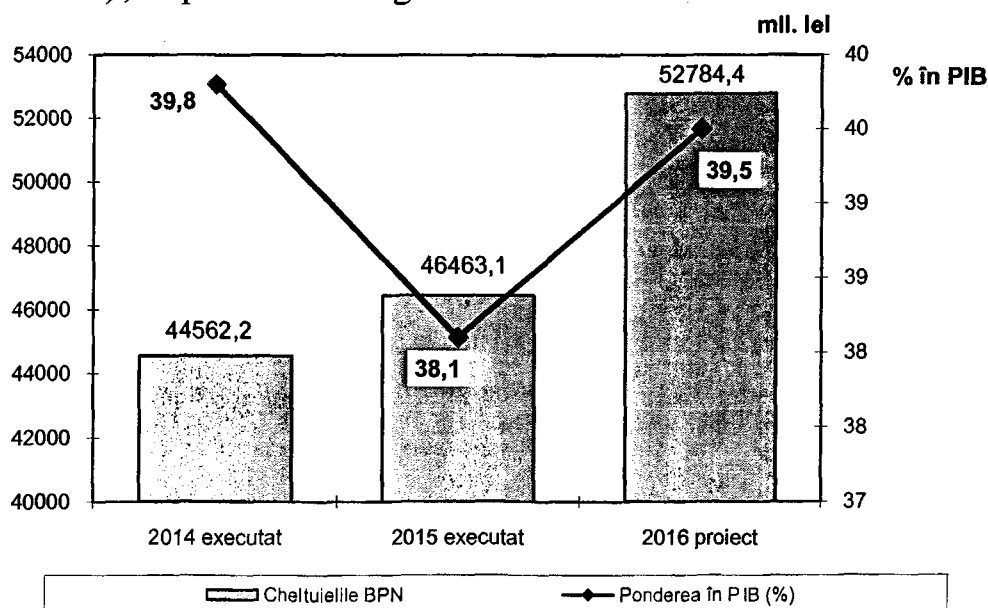

2.3.2. Cheltuielile bugetului public național

Cheltuielile bugetului public național pe 2016 prevăd asigurarea implementării priorităților de politici, care derivă din documentele de politici naționale și sectoriale, caracteristice pentru fiecare componentă a bugetului public național.

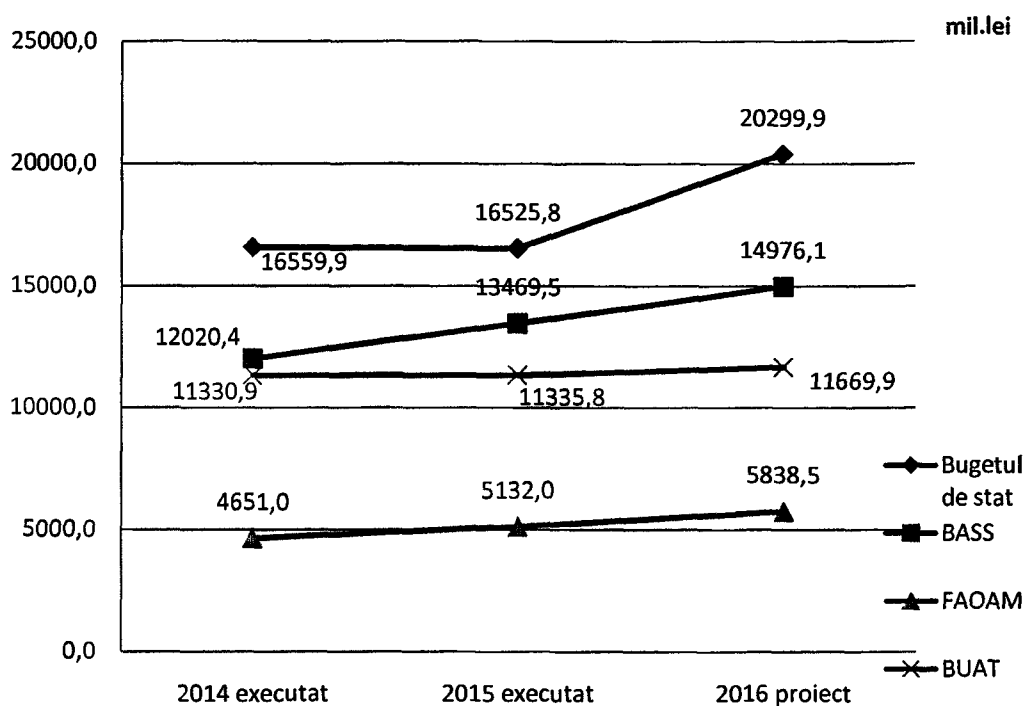
Pentru anul 2016, cheltuielile bugetului public național se estimează în sumă de 52 784,4 mil. lei, cu o creștere de 8 222,2 mil. lei față de executat în anul 2014 și de 6 321,3 mil. lei față de rezultatele anului 2015 (*în condiții comparabile*). Raportate către PIB, cheltuielile publice sînt în creștere de la 38,1% - în anul 2015 pînă la 39,5% - în anul 2016.

Evoluția cheltuielilor bugetului public național în anii 2014-2016 (*în condiții comparabile*), se prezintă în diagrama ce urmează:

În structura cheltuielilor bugetului public național pe componente bugetare, majoritatea este menținută în continuare de programele finanțate de la bugetul de stat, care dețin circa 38,6% din cheltuielile publice, cu 3 p.p.mai mult față de anul 2015.

Evoluția cheltuielilor pe componentele bugetului public național în anii 2014-2016 (cu excepția transferurilor între bugete), se prezintă în următoarea diagramă:

Comparativ cu anul 2015, toate componentele bugetare ale bugetului public național atestă creștere în anul 2016, respectiv, cheltuielile bugetului de stat se majorează cu 17,1 %, cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală - cu 13,3%, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat - cu 11,2%, iar cheltuielile bugetelor UAT - cu 2,7%.

Evoluția cheltuielilor bugetului public național pe componente bugetare în anii 2014-2016, se prezintă în tabelul următor:

mil. lei

	Executat (în condiții comparabile)		Proiect 2016	Proiect 2016 către:			
	2014	2015		executat 2014		executat 2015	
				+,-	%	+,-	%
Bugetul public național, total	44562,2	46463,1	52784,4	8222,2	118,5	6321,3	113,6
<i>inclusiv:</i>							
Bugetul de stat, total	29527,0	30380,4	35561,7	6034,7	120,4	5181,3	117,1
<i>dintre care transferuri către alte bugete</i>	12967,1	13854,6	15261,8	2294,7	117,7	1407,2	110,2
Bugetul asigurărilor sociale de stat	12020,4	13469,5	14976,1	2955,7	124,6	1506,6	111,2
Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală	4679,5	5152,5	5838,5	1159,0	124,8	686,0	113,3
<i>dintre care transferuri către alte bugete</i>	28,5	20,5		-28,5		-20,5	0,0
Bugetele UAT	11359,6	11368,5	11669,9	310,3	102,7	301,4	102,7
<i>dintre care transferuri către alte bugete</i>	28,7	32,7		-28,7		-32,7	

În aspectul repartizării resurselor financiare pe ramuri, se atestă volumul preponderent pentru ramura protecției sociale – 32,9% din totalul cheltuielilor publice, sau 13,0% către PIB, cu o ușoară creștere de 0,2 p.p. față de nivelul anului 2015. Pentru învățământ se repartizează 17,5% din resursele bugetului, sau 6,9% raportate către PIB, cu o ușoară diminuare a ponderii lor în totalul cheltuielilor de 0,8 p.p. comparativ cu anul 2015. Alocațiile prevăzute pentru sănătate constituie 12,8% din total, iar raportate către PIB – 5,1%.

Cheltuielile aferente serviciilor în domeniul economiei vor consuma 12,5% din cheltuielile publice, care reprezintă circa 4,9% către PIB, majorându-se respectiv cu 0,5 și 0,4 p.p. comparativ cu anul 2015.

Cheltuielile pentru serviciile cu destinație generală constituie 10,8% din cheltuielile publice sau 4,3% raportate către PIB, majorându-se comparativ cu anul 2015, respectiv, cu 1,8 și 0,9 p.p.

Atât în aspectul sectoarelor, cât și în aspectul categoriilor economice, cheltuielile bugetului public național reflectă tendințele programelor de cheltuieli și măsurile de reformă caracteristice ramurilor.

Structura cheltuielilor bugetului public național, pe grupe principale, se prezintă în tabelul care urmează:

Denumirea	2015 executat (in conditii comparabile)			2016 proiect			Devieri 2016 / 2015		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cheltuieli, total	46463,1	38,13	100,0	52784,4	39,54	100,0	6321,3	1,41	
Servicii de stat cu destinatie generala	4151,2	3,41	8,9	5685,2	4,26	10,8	1534,0	0,85	1,8
Aparare nationala	460,7	0,38	1,0	591,7	0,44	1,1	131,0	0,07	0,1
Ordine publica si securitate nationala	2943,8	2,42	6,3	3583,3	2,68	6,8	639,5	0,27	0,5
Servicii in domeniul economiei	5593,5	4,59	12,0	6592,4	4,94	12,5	998,9	0,35	0,5
Protectia mediului	452,1	0,37	1,0	282,0	0,21	0,5	-170,1	-0,16	-0,4
Gospodaria de locuinte si gospodaria serviciilor comunale	1103,2	0,91	2,4	1438,6	1,08	2,7	335,4	0,17	0,4
Ocotirea sanatatii	6490,0	5,33	14,0	6756,3	5,06	12,8	266,3	-0,27	-1,2
Cultura, sport, tineret, culte si odihna	1116,4	0,92	2,4	1261,7	0,95	2,4	145,3	0,03	0,0
Invatamint	8492,1	6,97	18,3	9218,3	6,91	17,5	726,2	-0,06	-0,8
Protectie sociala	15660,1	12,85	33,7	17374,9	13,01	32,9	1714,8	0,16	-0,8

În aspectul categoriilor economice, cheltuielile publice bugetate se caracterizează precum urmează.

Cheltuielile curente pentru anul 2016 sînt estimate în sumă de 47 805,7 mil. lei și reprezintă 90,6% din cheltuielile totale, cu o majorare de 2,3 p.p. față de anul 2015. Ca pondere în PIB, cheltuielile curente reprezintă 35,8%.

Cheltuielile de personal în sectorul bugetar pe anul 2016 nu vor depăși suma de 11 520,0 mil. lei sau 8,6% în PIB. Comparativ cu cheltuielile de personal executate (în condiții comparabile) în anul 2015, aceste cheltuieli, în valoare nominală, sînt în creștere cu 990,1 mil. lei, influențată, în fond, de implementarea măsurilor privind majorarea salariilor angajaților din sectorul bugetar în anul 2015, crearea unor instituții - Centrul național de formare și analiză și Centrului de Criză pentru Minorii și funcții noi, majorarea numărului de unități în instanțele judecătorești, procuratură, Serviciul Protecție și Pază de Stat, Oficiul Avocatului Poporului, Ministerul Tehnologiei Informaționale și Comunicațiilor, Agenția

Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, Agenția de Transplant.

În proiectul bugetului pe anul 2016 s-au prevăzut mijloace pentru continuitatea implementării normelor salariale prevăzute în Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr.355-XVI din 23 decembrie 2005, Legea privind salarizarea funcționarilor publici nr.48 din 22 martie 2012 și Legea privind salarizarea judecătorilor nr.328 din 23 decembrie 2013, precum și pentru implementarea Legii cu privire la procuratură nr.3 din 25 februarie 2016.

Impactul măsurilor de majorare a salariilor din anul 2015 asupra bugetului anului 2016 se estimează în sumă de 665,2 mil.lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 275,0 mil.lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 390,2 mil. lei.

Totodată, în anul 2016 se prevăd măsuri de majorare a salariilor, prevăzute de legislația în vigoare, cu costuri de 532,2 mil.lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 204,2 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 327,9 mil. lei, precum sînt:

- trecerea funcționarilor publici pe următoarele trepte de salarizare, în aplicare începînd cu 01.03.2015. (Legea nr.48 din 22.03.2012, art.6 alin.9) și 10¹). Alocațiile sînt planificate în volum de 4% la fondul anual de salarizare pentru categoria respectivă de angajați. Costul acestei măsuri este de 39,2 mil. lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 25,7 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 13,5 mil. lei.

- ajustarea sporului pentru performanță colectivă funcționarilor publici în mărime de 15% în vigoare de la 01.03.2015, care se recalculează anual conform legislației în vigoare ținînd cont de trecerea la următoarele trepte de salarizare (Legea nr.48 din 22.03.2012, art.8 alin.2)). Costul acestei măsuri este de 6,7 mil. lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 4,2 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 2,5 mil. lei.

- plata premiului anual funcționarilor publici p/u rezultatele activității în anul 2015 (Legea nr.48 din 22.03.2012, art. 17). Se acordă începînd cu anul 2016. Costul acestei măsuri este de 163,5 mil. lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 113,07 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 50,5 mil. lei.

- ajustarea costului sporului p/u eficiență în prevenirea și combaterea corupției în dependență de salariul mediu pe economia națională realizat în anul precedent pentru Centrul Național Anticorupție (Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 art.21,alin. 1)). Costul acestei măsuri este de - 2,3 mil. lei.

- majorarea graduală a salariilor judecătorilor (în anul 2016 - 100% față de anul 2015 – 90% la nivelul stabilit în art.4 Legea nr.328 din 23.12.2013). Costul acestei măsuri este de 15,7 mil. lei.

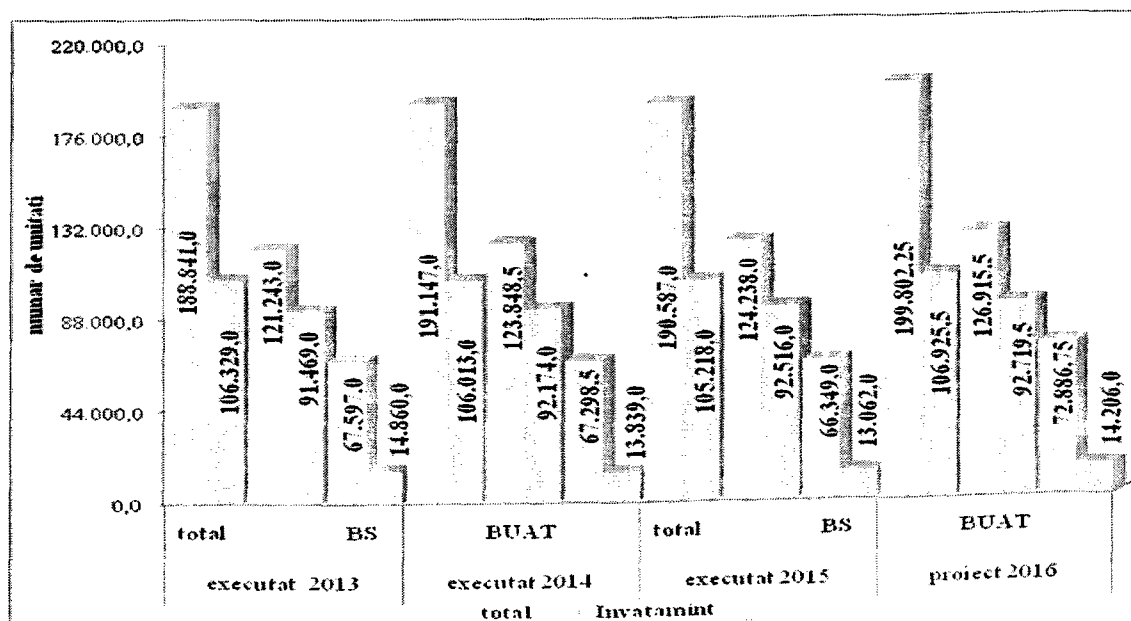
- stabilirea sporului pentru vechime în muncă p/u muncitori, care încă nu beneficiază conform legislației în vigoare de acest spor (de la 01 iunie 2016, 6 luni) Legea nr.355 - XVI din 23.12.2005, art. 29, alin. 3). Costul acestei măsuri este de 89,2 mil. lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 14,7 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 74,5 mil. lei.

- majorarea salariilor cadrelor didactice de la 01 septembrie 2016, în calcul pe 3 luni (majorare cu circa 10%) conform prevederilor Legii nr.355-XVI din 23.12.2005, anexa nr.11, pct.2 din Note). Costul acestei măsuri este de 99,6 mil. lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 13,2 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 86,4 mil. lei.

- totodată în Legea bugetului pentru anul 2015 nu a fost prevăzută majorarea cu 3% a salariilor cadrelor didactice de la 01 septembrie 2015, care este estimată în cheltuielile de personal pentru anul 2016 în calcul pe an (Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 anexa nr.11, pct.2 din Note). Costul acestei măsuri este de 115,8 mil. lei, inclusiv: pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat – 15,3 mil. lei și pentru instituțiile finanțate de la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 100,5 mil. lei.

Pentru anul 2016, numărul de unități luat în calcul la estimarea cheltuielilor de personal constituie 199 802,25 unități, inclusiv: în ramura „Învățământ” – 106 925,5 unități. Numărul de personal la bugetul de stat va constitui 72 886,75 unități, inclusiv: în ramura „Învățământ” – 14 206 unități, iar la bugetele unităților administrativ-teritoriale va constitui 126 915,5 unități, inclusiv: în ramura „Învățământ” – 92 719,5 unități.

Evoluția numărului de unități de personal în sectorul bugetar în anii 2013-2016 (proiect), inclusiv în ramura „Învățământ”, pe bugetul de stat și bugetele unităților administrative-teritoriale se prezintă în diagrama ce urmează:

Asupra majorării numărului unităților de personal a influențat extinderea în autoritățile unităților administrativ-teritoriale și instituțiilor bugetare din subordine a numărului de unități în ramura „Servicii de stat cu destinație generală”, „Ordinea publică și securitatea națională” „Servicii în domeniul economiei”, „Protecția socială”, precum și crearea Centrului Național de Formare și Analiză și Centrului de Criză pentru Minori, majorarea numărului de unități: în instanțele judecătorești, procuratură, Serviciul de Protecție și Pază de Stat, Oficiul Avocatului Poporului, Ministerul Tehnologiei Informaționale și Comunicațiilor, Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar, Agenției de Transplant și alte ajustări structurale.

Cheltuielile pentru *bunuri și servicii*, în anul 2016, sînt estimate în sumă de 10 944,3 mil. lei (8,2% din PIB), cu 793,8 mil. lei mai mult comparativ cu cele executate în anul 2015.

Cheltuielile pentru *dobînz* sînt prevăzute în sumă de 1 833,5 mil. lei, cu 734,3 mil. lei, sau circa 1,7 ori mai mult față de executat în anul 2015.

Pentru *subsidii* în anul 2016 se prevăd mijloace în sumă de 3 542,4 mil. lei sau circa 2,7% către PIB, cu o creștere de 1 416,2 mil. lei sau de circa 1,7 ori față de anul 2015. Creșterea respectivă este cauzată în special, de nivelul redus de executare a astfel de cheltuieli în anul 2015.

Prestațiile sociale în anul 2016 vor constitui 16 342,3 mil. lei, cu o majorare de 1 481,2 mil. lei comparativ cu anul 2015, deținînd majoritatea cheltuielilor publice - 31,0 % din cheltuielile totale și 12,2% în PIB.

Pentru *mijloace fixe* se prevăd alocații în sumă de 4 233,5 mil. lei, ce constituie 8,0% din cheltuielile publice și 3,2% raportate la PIB, dintre care alocațiile pentru investiții capitale constituie 1 911,7 mil. lei, - 45,1% din mijloace fixe sau 3,6% din cheltuielile publice.

Stocuri de materiale circulante. Pentru categoria respectivă se prevăd alocații în sumă de 1 995,7 mil. lei, sau circa 3,8% din cheltuielile publice.

Evoluția cheltuielilor bugetului public național în anii 2015-2016 în aspect economic se prezintă în tabelul care urmează:

	2015 executat (în condiții comparabile)			2016 proiect			Devieri 2016 / 2015		
	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total	mil.lei	% în PIB	% în total
Cheltuieli și active nefinanciare, total	46.463,1	38,13	100,0	52.784,4	39,54	100,0	6.321,3	1,41	
<i>Cheltuieli</i>	<i>40.398,5</i>	<i>33,15</i>	<i>86,95</i>	<i>46.714,3</i>	<i>34,99</i>	<i>88,50</i>	<i>6.315,8</i>	<i>1,84</i>	<i>1,55</i>
Cheltuieli de personal	10.529,9	8,64	22,66	11.520,0	8,63	21,82	990,1	-0,01	-0,84
Bunuri și servicii	10.150,5	8,33	21,85	10.944,3	8,20	20,73	793,8	-0,13	-1,11
Dobânzi	1.099,2	0,90	2,37	1.833,5	1,37	3,47	734,3	0,47	1,11
datoria externă	267,5	0,22	0,58	416,7	0,31	0,79	149,2	0,09	0,21
datoria internă	831,7	0,68	1,79	1.416,8	1,06	2,68	585,1	0,38	0,89
Subsidii	2.126,2	1,74	4,58	3.542,4	2,65	6,71	1.416,2	0,91	2,13
Granturi acordate				37,7	0,03	0,07	37,7	0,03	0,07
Prestații sociale	14.861,1	12,20	31,98	16.342,3	12,24	30,96	1.481,2	0,05	-1,02
Alte cheltuieli	1.631,6	1,34	3,51	2.494,1	1,87	4,73	862,5	0,53	1,21
Active nefinanciare	6.064,6	4,98	13,05	6.070,1	4,55	11,50	5,5	-0,43	-1,55
Mijloace fixe	5.084,0	4,17	10,94	4.233,5	3,17	8,02	-850,5	-1,00	-2,92
dintre care Investiții capitale	2.750,9	2,26	5,92	1.911,7	1,43	3,62	-839,2	-0,83	-2,30
Rezerve materiale ale statului	21,7	0,02	0,05	25,1	0,02	0,05	3,4	0,00	0,00
Stocuri de materiale circulante	1.153,2	0,95	2,48	1.995,7	1,49	3,78	842,5	0,55	1,30
Alte active nefinanciare	-194,3	-0,16	-0,42	-184,2	-0,14	-0,35	10,1	0,02	0,07
<i>Informativ:</i>									
<i>Cheltuieli curente</i>	<i>41.019,9</i>	<i>33,66</i>	<i>88,28</i>	<i>47.805,7</i>	<i>35,81</i>	<i>90,57</i>	<i>6.785,8</i>	<i>2,15</i>	<i>2,28</i>
<i>Cheltuieli capitale</i>	<i>5.443,2</i>	<i>4,47</i>	<i>11,72</i>	<i>4.978,7</i>	<i>3,73</i>	<i>9,43</i>	<i>-464,5</i>	<i>-0,74</i>	<i>-2,28</i>

Cheltuielile capitale vor constitui circa 4 978,7 mil.lei, sau 9,4% din cheltuielile totale și 3,7 % către PIB. Comparativ cu anul 2015, acestea descresc atât ca pondere în cheltuielile totale cu 2,3 p.p., cât și raportate la PIB - cu 0,7 p.p.

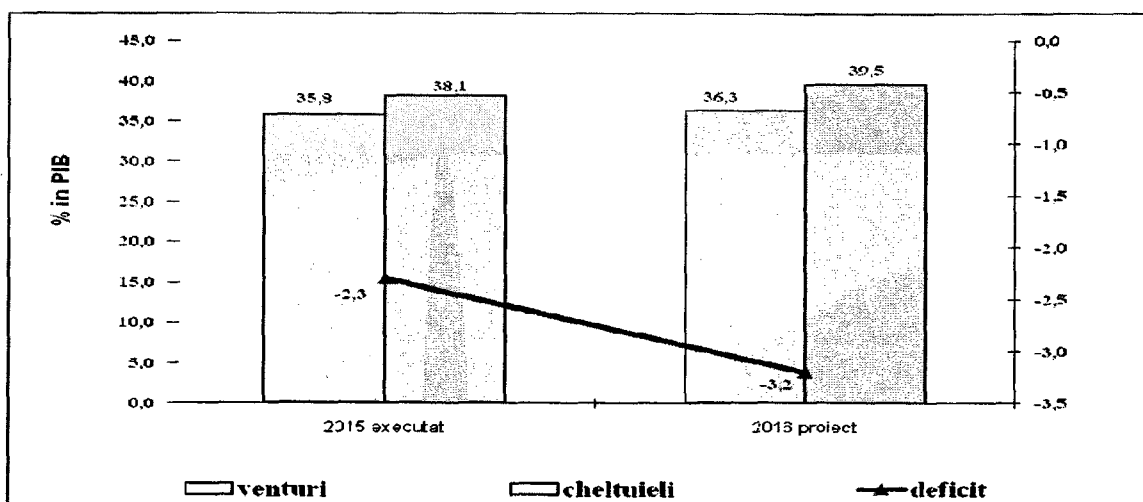
Evoluția bugetului public național conform clasificăției funcționale și economice pentru anii 2015-2016 se prezintă, respectiv, în Tabelul nr.2 și Tabelul nr.3 la Nota informativă.

2.3.3. Balanța bugetului public național

Pornind de la estimările veniturilor, cheltuielilor și surselor de finanțare a deficitului, cadrul financiar global al bugetului public național pe anii 2015-2016 (în clasificare nouă), se prezintă în următorul tabel:

	2015	2016 proiect	devieri 2016 proiect fata de 2015	
			(+,-)	%
Veniturile BPN	43665,0	48512,4	4847,4	11,1%
% in PIB	35,8%	36,3%		
Cheltuielile BPN	46463,1	52784,4	6321,3	13,6%
% in PIB	38,1%	39,5%		
Deficitul BPN	-2798,1	-4272	-1473,9	52,7%
% in PIB	-2,3%	-3,2%		
PIB, informativ	121851	133500		

Evoluția indicatorilor care caracterizează cadrul financiar global pe anii 2015-2016 (ca pondere în PIB), se prezintă în următoarea diagramă:

Volumul deficitului bugetului public național pe anul 2016 se estimează în sumă de 4 272,0 mil. lei sau 3,2% din PIB. Din volumul total al deficitului - bugetului de stat îi revine - 4 182,8 mil. lei, bugetelor unităților administrativ teritoriale - 58,8 mil. lei, bugetului asigurărilor sociale de stat - 30,4 mil. lei iar fondurile asigurării obligatorii de asistență medical fiind balanțate.

Finanțarea deficitului bugetului public național în anul 2016 se va efectua din surse interne și externe, inclusiv prin emisiuni și răscumpărări de valori mobiliare de stat, valorificarea împrumuturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe și pentru susținerea bugetului, mijloacelor din vânzarea și privatizarea bunurilor proprietate publică, precum și din mijloacele din solduri la conturile bugetelor componente ale bugetului public național.

Evoluția surselor de finanțare (în clasificare nouă) ale bugetului public național pe anii 2015-2016 se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	executat 2015	proiect 2016
Total surse de finanțare BPN	2 798,1	4 272,0
Active financiare (4)	264,4	-129,5
dintre care		
<i>venituri din privatizare (415)</i>	23,6	306,4
<i>imprumuturi recreditate interne instituțiilor financiare și nefinanciare (47)</i>	234,2	-788,2
Datorii (5)	2 512,6	5 109,1
dintre care		
<i>Valori mobiliare de stat cu excepția acțiunilor (513)</i>	150,1	200,0
<i>Imprumuturi externe (595)</i>	1 867,7	5 375,3
primirea împrumuturilor	2 627,0	6 671,7
rambursarea împrumuturilor	-760,3	-1 296,4
Modificarea soldului de mijloace bănești (9)	21,1	-707,6

2.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat

Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat (inclusiv transferurile de la bugetul de stat) pe anul 2016 se prognozează în volum de 14 945,7 mil. lei cu o creștere de 9,7% față de veniturile precizate pe anul 2015 și de 11,3% față de executat pe anul 2015.

Ca pondere în PIB, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2016 vor constitui 11,2 %.

Transferurile de la bugetul de stat la bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2016 vor constitui suma de 4 738,2 mil. lei sau o creștere de 14,1% față de suma executată pe anul 2015.

Pentru acoperirea insuficienței de venituri proprii a bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2016 sunt prevăzute 1 140,8 mil. lei cu 278,0 mil. lei mai mult față de anul 2015 executat.

Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat pe ultimii ani sunt în creștere continuă și această tendință este păstrată și pe anul 2016. Astfel, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2016 vor constitui 14 976,1 mil. lei, care în comparație cu cele precizate pentru anul 2015 sunt în creștere cu 9,5%, iar față de cele executate pe anul 2015 cu 11,2%.

Pe anul 2016 se prognozează un deficit în sumă de 30,4 mil. lei, care va fi acoperit din soldul mijloacelor bănești la începutul anului bugetar.

2.3.5. Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

Veniturile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală se prognozează pentru anul 2016 în sumă de 5 838,5 mil. lei, cu o majorare față de executat 2015, cu 15,3 puncte procentuale. Veniturile din primele de asigurare obligatorie de asistență medicală pe anul 2016 vor constitui circa 55,8 la sută în totalul veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și vor atinge 3 260,0 mil. lei, mai mult cu 405,4 mil. lei decât cele executate în anul 2015.

Pentru anul 2016, cuantumul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală a fost stabilit în volum de 9% (4,5%-achitate de angajat și 4,5%-achitate de angajator). Prima de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de sumă fixă pentru anul 2016 va constitui 4 056,0 lei.

Cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2016, se propun în sumă de 5 838,5 mil. lei, sau cu o majorare de 686,0 mil. lei față de executat 2015. Ritmul de creștere a cheltuielilor în anul 2016 va constitui 13,3 la sută față de cele executate în anul 2015.

Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2016 se prognozează a fi un buget echilibrat.

2.3.6. Bugetele locale

Veniturile bugetelor locale pentru anul 2016 sînt estimate în sumă de 11 611,1 mil. lei, dintre care veniturile proprii sînt prognozate în sumă de 3 659,4 mil. lei și dețin 7,5 la sută din veniturile bugetului public național. Transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale se prevăd în sumă de 7 951,7 mil. lei. Comparativ cu anul 2015, veniturile proprii ale bugetelor locale se majorează cu 124,2 mil. lei sau cu 3,5 la sută, iar transferurile primite de la bugetul de stat - cu 447,8 mil. lei, sau cu 6,0 la sută.

Cheltuielile bugetelor locale pentru anul 2016 sînt estimate în sumă de 11 669,9 mil. lei, fiind în creștere cu 301,4 mil. lei sau cu 2,6 la sută față de anul 2015. Majoritatea cheltuielilor bugetelor locale sînt destinate pentru învățămînt - 57,4 la sută; urmează serviciile cu destinație generală - 10,7 la sută; serviciile în domeniul economiei - 8,4 la sută; gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale - 8,2 la sută; protecție socială - 7,8 la sută; cultură, sport, tineret, culte și odihnă - 6,3 la sută; ocrotirea sănătății - 0,7 la sută.

Astfel, bugetele locale sînt estimate cu un deficit de 58,8 mil. lei, care constituie 1,4 la sută din deficitul bugetului public național, fiind asigurat cu surse de finanțare.

2.4. Evaluarea riscurilor bugetar-fiscale

Proгноzele macroeconomice și estimările bugetare care stau la baza elaborării proiectului de buget pe anul 2016 pot fi influențate de numeroase riscuri ce pot apărea pe plan extern și intern, și avea implicații asupra finanțelor publice.

- Riscurile externe ce pot influența situația macroeconomică se referă la:
  - situația economică din regiune, care la moment nu dă semne de revigorare;
  - menținerea embargourilor, impuse în anii precedenți, asupra comerțului exterior;
  - inflația înaltă din regiune, determinată de condițiile agroalimentare nefavorabile din anul precedent și de deprecierile semnificative ale monedei naționale;
  - fluctuațiile prețurilor mondiale la produsele petroliere.
- Riscurile interne care pot avea impact negativ :
  - menținerea condițiilor climatice defavorabile pentru producția agricolă;
  - restabilirea mai lentă a consumului gospodăriilor casnice, pe fondul remitențelor scăzute și a stagnării ritmurilor de creștere reale a salariilor;
  - activitatea investițională redusă;
  - promovarea unei politici monetare restrictive, condiționată de incertitudinile de pe piața financiară.

Materializarea riscurilor pe plan economic va avea un impact direct asupra bugetului și a estimărilor bugetului pe anul 2016.

Este necesar de accentuat că proiectul bugetului pe anul 2016 este bazat pe încheierea unui program de colaborare cu FMI, care are o importanță majoră pentru asigurarea durabilității bugetului, atât pe termen scurt, cât și pe termen mediu.

Lipsa unui astfel de program ar putea periclita obținerea suportului bugetar extern, suma căruia, în proiectul bugetului de stat, este de circa 4 679,5 mil. lei (echivalentul a circa 116,0 mil. dolari SUA), dintre care granturi - 2590,0 mil. lei (echivalentul a 113,6 mil. euro) și împrumuturi – 2 089,5 mil. lei (echivalentul a 99,0 mil. dolari SUA – DPO II – 45,0 mil. dolari SUA și a doua transa din împrumutul din partea Guvernului României 50,0 mil. euro).

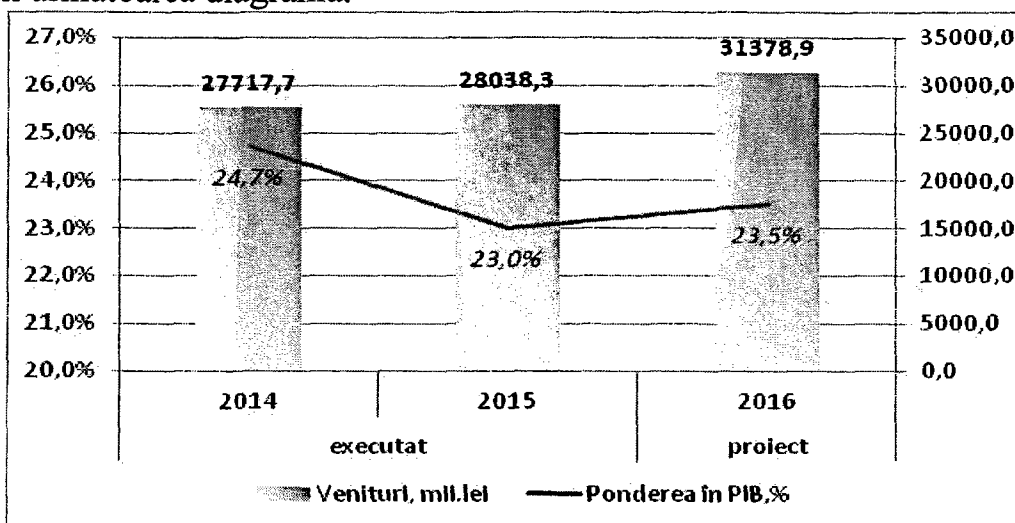
Totodată, în ceea ce privește obținerea suportului bugetar extern, este necesar de menționat riscul intern - în cazul când autoritățile publice nu vor realiza măsurile de politici prevăzute în matricele de politici pe fiecare program de suport bugetar în parte, suportul respectiv va fi redus.

III. Proiectul bugetului de stat pe anul 2016

3.1. Veniturile bugetului de stat

În anul 2016, la bugetul de stat, se preconizează acumularea veniturilor în sumă totală de 31 378,9 mil. lei, cu o creștere față de executat 2015 - de 3 340,6 mil. lei sau 11,1 la sută. Ponderea veniturilor bugetului de stat în raport cu PIB se estimează la nivel de 23,5 % în creștere cu 0,5 puncte procentuale comparativ cu 2015 executat.

Evoluția veniturilor bugetului de stat pe anii 2014-2016, ca pondere în PIB, se prezintă în următoarea diagramă:

În volumul total al veniturilor bugetului de stat, veniturile administrate de către organele Serviciului Fiscal de Stat vor constitui 11 596,1 mil. lei sau 36,9 la sută, prevalînd suma executată pentru anul 2015 cu 1 053,9 mil. lei sau cu 10,0 la sută.

Veniturile care urmează a fi încasate prin organele Serviciului Vamal în totalul veniturilor bugetului de stat vor constitui 17 192,3 mil. lei sau 54,7 la sută, cu o depășire a sumei executate pentru anul 2015 cu 1 362,4 mil. lei sau cu 8,6 la sută.

Evoluția principalelor tipuri de venituri ale bugetului de stat (inclusiv ale proiectelor finanțate din surse externe) pe anii 2015–2016 se prezintă în următorul tabel:

	executat 2015						devieri proiectul 2016 față de executat 2015						
	inclusiv			inclusiv			+,-			%			
	Bugetul de stat	inclusiv		Bugetul de stat	inclusiv		Bugetul de stat	inclusiv		Bugetul de stat	inclusiv		
		componenta de bază	proiecte finanțate din surse externe		componenta de bază	proiecte finanțate din surse externe		componenta de bază	proiecte finanțate din surse externe		componenta de bază	proiecte finanțate din surse externe	
1	L VENITURI	28 038,3	26 289,1	1 749,2	31 378,9	30 438,4	940,5	3 340,6	4 149,3	-808,7	11,9%	15,8%	-46,2%
11	Impozite și taxe	23 915,6	23 915,6		26 310,9	26 310,9		2 395,3	2 395,3		10,0%	10,0%	
13	Granturi	1 710,1		1 710,1	3 655,5	2 746,1	909,4	1 945,4	2 746,1	-800,7	113,8%		-46,8%
14	Alte venituri	2 359,4	2 351,3	8,1	1 412,5	1 381,4	31,1	-946,9	-969,9	23,0	-40,1%	-41,2%	284,0%
19	Transferuri în cadrul BPN	53,2	22,2	31,0				-53,2	-22,2	-31,0			

În cuantumul veniturilor bugetului de stat prognozate pentru anul 2016, partea preponderentă - 83,8 la sută sau 26 310,9 mil. lei o dețin încasările din impozite și taxe, cu o creștere față de executat în 2015 de 10,0 la sută sau cu 2 395,3 mil. lei. Ca pondere în PIB, aceste venituri vor atinge nivelul de 19,7%, cu 0,1 p. p. mai mult față de executat în 2015.

Intrările de granturi pentru susținerea bugetului și pentru proiectele finanțate din surse externe, conform acordurilor semnate cu donatorii externi, se prognozează în sumă de 3 655,5 mil. lei, dublându-se practic față de executat în 2015, ce se explică prin faptul nedebersării în anul 2015 a unor tranșe de granturi pentru suport bugetar, urmare a suspendării temporare a finanțărilor din partea Comisiei Europene. Ca pondere în suma totală a veniturilor bugetului de stat acestea vor constitui 11,6 la sută și în raport cu PIB - 2,7 %.

Alte venituri vor constitui 4,5% din totalul veniturilor bugetului de stat pe anul 2016, cifrându-se în valori nominale la 1 412,5 mil. lei. Circa 767,2 mil. lei (53,4 la sută) din aceste venituri reprezintă mijloacele încasate de către instituțiile bugetare în urma comercializării mărfurilor și serviciilor, locațiunii și donațiilor pentru aceste instituții.

Structura detaliată a veniturilor a bugetului de stat se prezintă în Tabelul nr.5 la Nota informativă.

Din totalul veniturilor bugetului de stat, veniturile generale reprezintă 29 299,0 mil. lei sau 93,4 la sută. *Veniturile colectate* de către instituțiile finanțate de la bugetul de stat se planifică în sumă de 1 139,4 mil. lei sau 3,6 la sută, iar veniturile proiectelor finanțate din surse externe - 940,5 mil. lei sau 3 la sută.

Veniturile proprii ale fondurilor speciale, care sînt parte componentă a bugetului de stat, vor însuma 371,7 mil. lei în anul 2016 cu o creștere de 4,5 la sută față de anul 2015. *Mijloacele colectate* de către instituțiile bugetare ale bugetului de stat în urma *comercializării bunurilor*, prestarea serviciilor și plata pentru locațiune vor crește cu 5,4% față de anul precedent și vor constitui 741,0 mil. lei. *Donațiile pentru instituțiile bugetare* vor fi în descreștere cu 50 la sută față de anul 2015 și vor constitui 26,7 mil. lei.

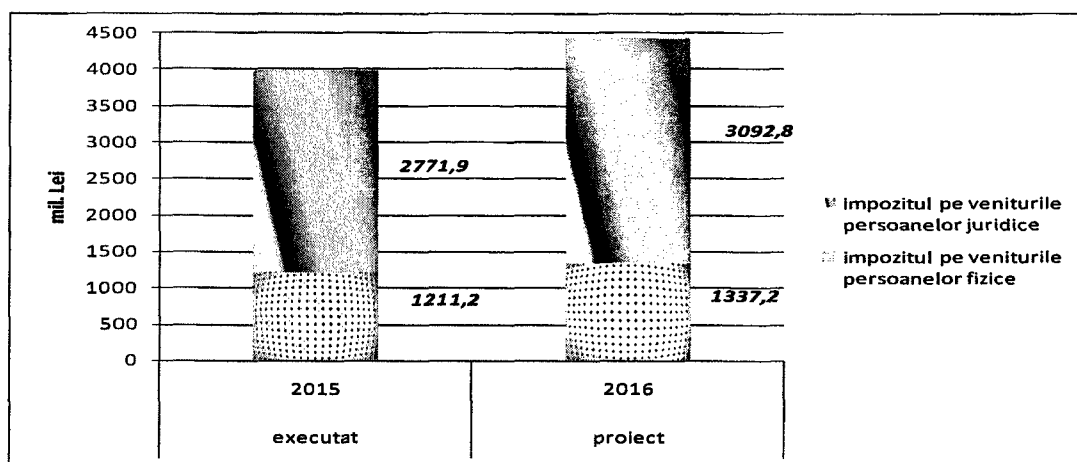
În continuare se prezintă o analiza succintă pe grupuri de venituri, pe tipuri de impozite și taxe.

Impozite și taxe. Din suma totală a veniturilor bugetului de stat, 83,8 la sută sau 26 310,9 mil. lei revin impozitelor și taxelor, dintre care pot fi evidențiate impozitele pe venit (16,8% din aceasta grupa de venituri), impozitele pe bunurile imobiliare (0,2%), impozite și taxe pe mărfuri și servicii (78,0%) și taxe asupra comerțului exterior și operațiunilor externe (4,9%).

Încasările din *impozitul pe venituri persoanelor fizice* pentru anul 2016 se prognozează în sumă de 1 337,2 mil. lei cu o creștere față de anul precedent cu 10,4%. Ponderea acestui impozit în suma totală a impozitelor și taxelor constituie 5,1 la sută.

De la *impozitul pe venitul persoanelor juridice* se prevăd încasări totalmente în bugetul de stat (cu excepția UTA Găgăuzia) în sumă de 3 092,8 mil. lei, cu o creștere în comparație cu anul 2015 cu 320,9 mil. lei sau 11,6%, iar în suma totală a impozitelor și taxelor acest impozit va constitui 11,8 la sută.

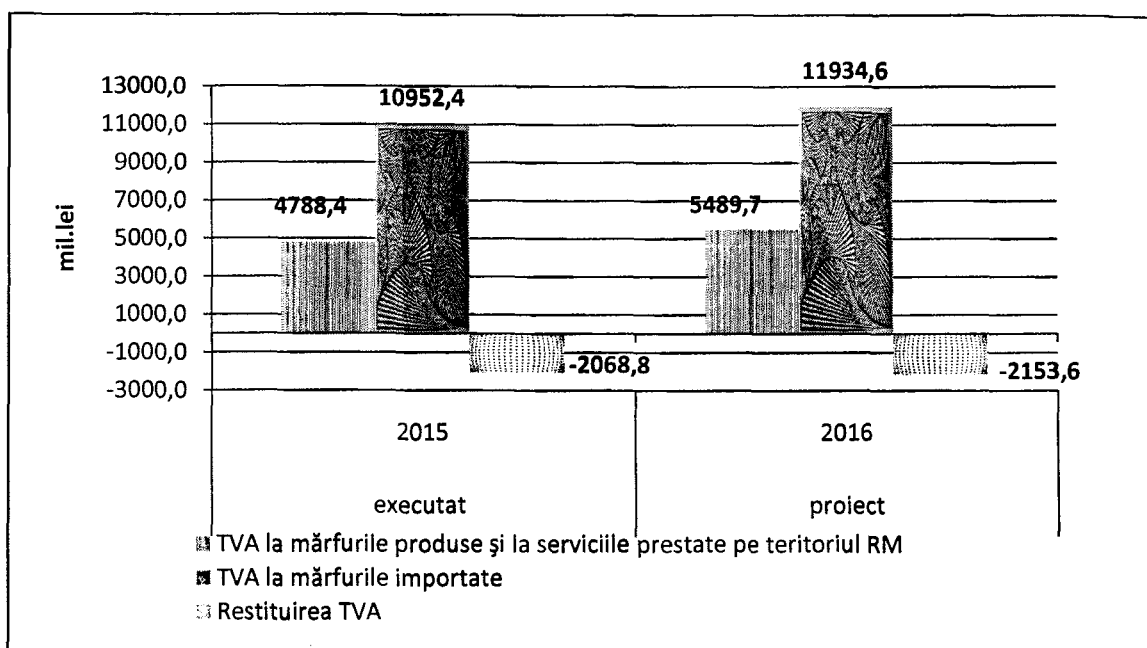
Dinamica încasărilor impozitelor pe venit pe anii 2015-2016 se prezintă în graficul ce urmează:

La categoria *impozite pe bunurile imobiliare* se propune introducerea din anul 2016 a *impozitului pe avere* pentru persoanele fizice – proprietari ai bunurilor imobiliare (cu excepția terenurilor) pe teritoriul Republicii Moldova, care au o suprafață mai mare de 120 m² și valoarea estimată, apreciată de către organele cadastrale teritoriale ce depășește 1,5 milioane de lei. Impozitul pe avere urmează a fi achitat la bugetul de stat, iar încasările din acest impozit se estimează la 50,0 mil. lei. *Impozitul privat* se estimează pentru anul 2016 în sumă de 3,2 mil. lei.

Taxa pe valoarea adăugată va rămâne și în continuare a cea mai mare sursă de venituri ale bugetului de stat. Veniturile din această taxă se prognozează în sumă de 15 270,7 mil. lei sau cu o creștere de 11,7 la sută față de anul 2015. Ca pondere în totalul impozitelor și taxelor TVA va constitui 58,0 la sută, iar în totalul veniturilor bugetului de stat - 48,7 la sută.

Dinamica încasărilor TVA pe anii 2015-2016 se prezintă în graficul ce urmează:

Încasările taxei pe valoarea adăugată pentru anul 2016, au fost estimate avînd ca bază tendințele a creșterii consumului intern, prognoza volumului importului, fluctuația cursului de schimb al monedei naționale, și îmbunătățirea administrării fiscale și vamale.

Încasările din *taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii* pentru anul 2016 se estimează în sumă de 5 489,7 mil. lei și vor crește în comparație cu anul 2015 cu 701,3 mil. lei sau cu 14,6 la sută. Creșterea acestor încasări va avea loc ca urmare a restabilirii consumului gospodăriilor casnice, compartiv cu anul 2015. Cota efectivă TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii în consumul intern se estimează la nivel de 3,9 la sută.

Încasările *TVA de la mărfurile importate* se estimează în volum de 11 934,6 mil. lei. Comparativ cu 2015, încasările date vor fi în creștere cu 982,2 mil. lei sau cu 9,0 la sută reieșind din estimările importurilor și structura acestora, fluctuația cursului de schimb și îmbunătățirii administrației vamale. Menținerea prețurilor de import la petrol pe piețele internaționale și la gazele naturale la un nivel comparativ cu anul precedent va influența asupra majorării importurilor mărfurilor care se impun cu cota standart TVA față cotele reduse și respectiv va genera o creștere a încasărilor din taxa respectivă. Cota efectivă TVA la mărfurile importate în volumul importurilor se estimează la nivel de 14,0 la sută.

Restituirea taxei pe valoarea adăugată la mărfurile și serviciile impuse la cota „zero” și la cote reduse, se estimează în sumă de 2 153,6 mil. lei și constituie 12,3 la sută din suma TVA prognozată pentru încasare la buget. Față de anul 2015 restituirile TVA vor crește cu circa 4 la sută, iar ca pondere în PIB aceste operațiuni vor constituie circa 1,6 la la sută.

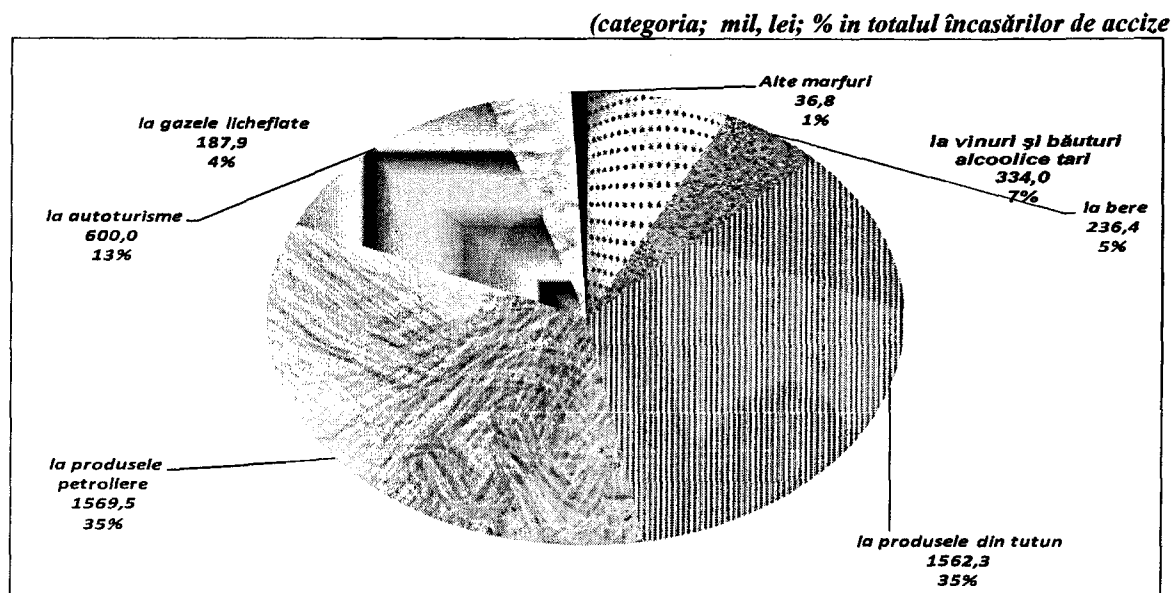
Încasările *accizelor* (nete) în bugetul de stat se prognozează în sumă de 4 302,5 mil. lei și vor crește față de suma executată în anul 2015 cu 458,6 mil. lei sau cu 11,9 la sută. Ponderea accizelor în totalul impozitelor și taxelor va constitui 16,3 la sută, iar în totalul veniturilor bugetului de stat - 13,7 la sută.

Din suma încasărilor din accize pentru anul 2016 – 3 899,2 mil. lei sau 86,1 la sută se preconizează la mărfurile importate și 627,6 mil. lei sau 13,9 la sută - la mărfurile produse pe teritoriul republicii.

În structura accizelor - circa 34,7 la sută le revine produselor petroliere, 34,5 la sută - produselor din tutun, 13,3 la sută - autoturismelor importate, 7,4 la sută - vinuri și băuturile alcoolice tari, 5,2 la sută - berii, 4,2 la sută - gazelor lichefiate și 0,8 la sută - alte produse accizate.

Totodată, pentru mărfurile supuse accizelor, se prevăd restituiri din buget în sumă de 224,4 mil. lei, care vor fi utilizate pentru restituirea accizelor la produsele petroliere și pentru producția alcoolică (rachiu, lichioruri, divinuri, băuturi spirtoase, ș.a.). Ca pondere în PIB aceste operațiuni constituie 0,2%, iar în suma încasărilor la accize – 4,9 la sută.

Prognoza încasării accizelor pe tipuri de mărfuri accizate pe anul 2016 se prezintă în următoarea diagramă:

Încasările *taxelor rutiere* se prognozează pentru anul 2016 în cuantum de 508,5 mil. lei și au fost estimate reieșind din numărul unităților de transport la care vor fi calculate taxe, mărimea taxelor stabilite în titlul IX al Codului fiscal

Din suma totală a taxelor rutiere, taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova a fost prognozată în sumă de 383,4 mil. lei (50 la sută conform legislației existente se transferă la bugetele UAT), vinieta – 97,5 mil. lei, taxa de eliberare a autorizațiilor pentru transporturi rutiere internaționale - în sumă de 9,1 mil. lei, alte taxe rutiere - 18,5 mil. lei.

Încasările taxei de licență pentru anumite genuri de activitate vor însuma în anul de prognoză 160,0 mil. lei. Această sumă include sumele încasate de la licențele eliberate conform Legii nr.451-XV din 30.07.2001, Față de anul precedent acestea se prognozează a fi în creștere cu circa 4,8 la sută.

Încasările impozitelor din comerțul exterior și operațiunile externe se prognozează în sumă de 1 287,6 mil. lei, cu 40,7 mil. lei sau 6,9 la p.p. mai puțin decât executat în anul 2015. În suma totală a veniturilor bugetului de stat încasările respective vor constitui 4,1 la sută, iar în suma impozitelor și taxelor – 4,9 %, și în PIB - 1,0%.

Aceste reduceri de prognoza, se explică prin punerea treptată în aplicare începînd cu 1 septembrie 2014 a Acordului privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, care prevede liberalizarea graduală (până la 10 ani din momentul semnării) a comerțului cu bunuri și servicii, reducerea taxelor vamale, barierele tehnice și netarifare, abolirea restricțiilor cantitative și revizuirea taxelor pentru efectuarea procedurilor vamale conform standardelor OMC și UE.

Pentru anul 2016 încasările de la aplicarea tarifului vamal se prognozează în sumă de 854,6 mil. lei, ce constituie 66,4 la sută din suma totală a impozitelor din comerțul exterior și operațiunile externe. Comparativ cu 2015 încasările date se vor reduce cu 53,3 mil. lei sau cu 5,9 p.p. Încasările taxei pentru efectuarea procedurilor vamale vor constitui 383,0 mil. lei și fiind în creștere în comparație cu 2015 cu 10,3 mil. lei sau cu 3,0 p.p.

Ținînd cont de prevederile legislației vizînd regimul de vize pentru cetățenii străini și acordarea serviciilor de către instituțiile serviciului diplomatic precum și fluctuația cursului de schimb, încasările din taxele consulare se prognozează în sumă de 50, mil. lei. Comparativ cu 2015 aceste încasări crescînd cu 2,3 mil. lei ca rezultat al fluctuației cursului de schimb.

Granturile. În aceasta categorie de venituri se reflectă granturile din partea guvernelor altor state și de la organizațiile internaționale.

Conform acordurilor încheiate cu donatorii externi, intrările din granturi la bugetul de stat se prevăd în sumă de 3 655,5 mil. lei, ceea ce în raport cu veniturile totale constituie 11,6%. Această sumă include granturi pentru susținerea bugetului în sumă de 2 746,1 mil. lei (echivalentul a 130,1 mil. dolari SUA), granturi pentru finanțarea proiectelor din surse externe – 909,4 mil. lei (echivalentul a 43,0 mil. dolari SUA).

Evoluția intrărilor de granturi externe în anii 2015-2016 se prezintă în următorul tabel:

mil. lei

	2015			2016 proiect			devieri (+,-)		
	total	sustinere a BS	proiecte finantate din surse externe	total	sustinere a BS	proiecte finantate din surse externe	total	sustinere a BS	proiecte finantate din surse externe
Granturi	1 710,1	0,0	1 710,1	3 655,5	2 746,1	909,4	1 945,4	2 746,1	-800,7
<i>Granturi de la guvernele altor state</i>	1 348,8		1 348,8	246,0	156,1	89,9	-1 102,8	156,1	-1 258,9
<i>Granturi de la organizatiile internationale</i>	361,3		361,3	3 409,5	2 590,0	819,5	3 048,2	2 590,0	458,2

Conform destinației, în anul 2016, *granturile pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe* reprezintă 24,9% din suma totală planificată a granturilor, iar pentru *susținerea bugetului* - 75,1% din suma totală prognozată a granturilor externe. În funcție de donator, granturile de la guvernele altor state reprezintă doar 6,7 la sută, restul fiind oferite de organizațiile internaționale – 93,3 la sută.

Pentru anul 2016, principalul donator va fi *Comisia Europeană*, din contul căreia vor fi valorificate mijloace financiare în sumă totală de 2 704,2 mil. lei (echivalentul a 128,2 mil. dolari SUA) ceea ce reprezintă o pondere de 74,0% din totalul intrărilor de granturi externe. Totodată, 95,8% din volumul granturilor din partea Comisiei Europene vor fi destinate pentru susținerea bugetului, iar 4,2% vor fi destinate realizării proiectelor finanțate din surse externe.

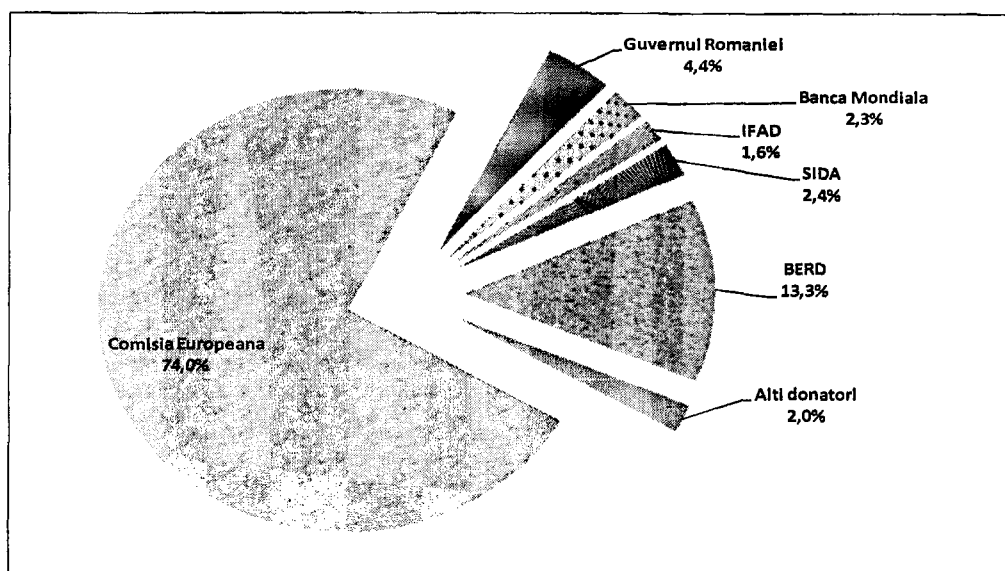
Pentru anul 2016, se planifică, ca *Comisia Europeană* va acorda finanțare sub formă de granturi externe pentru susținerea bugetului în sumă de 2 590,0 mil. lei (echivalentul a 113,6 mil. euro). Granturile care nu au fost debursate în anul 2015 (33,9 mil. euro), pe motivul suspendării finanțării din partea partenerilor de dezvoltare se preconizează a fi debursate în anul 2016 după încheierea unui acord cu FMI privind politicile economice și financiare.

Suportul bugetar extern în formă de granturi din partea Comisiei Europene (cu excepția proiectelor finanțate din surse externe), inclus în partea de venituri, descifrat pe programe se prezintă în continuare:

	2016 proiect	
	mil.euro	mil.lei
Total granturi Comisia Europeană	113,47	2 590,0
<i>inclusiv</i>		
PNA Sectorul Rural	12,0	273,6
PNA Justiția, total	23,97	546,4
<i>Transa din 2015</i>	12,75	290,7
<i>Transa pentru 2016</i>	11,22	255,7
Educația vocațională, total	10,95	249,7
<i>Transa din 2015</i>	2,45	55,9
<i>Transa pentru 2016</i>	7,78	177,4
Liberalizarea regimului de vize	7,0	159,6
Reforma în domeniul finanțelor publice	6,8	155,0
ENPARD	17,0	387,6
DCFTA	6,6	150,5
Suport macrofinanciar	30,0	684,0

Intrările de granturi din partea *Guvernului României* se estimează în sumă de 159,7 mil. lei, dintre care 156,1 mil. lei pentru susținerea bugetului de stat, și anume 80,0 mil. lei pentru gazoductul Ungheni Chișinău și 76,1 mil. lei pentru instituții publice. Ponderea granturilor din partea Guvernului României în totalul granturilor e de 4,4 la sută.

Structura intrărilor de granturi externe ale bugetului de stat, pe principalii donatori pentru anul 2016, se prezintă în graficul ce urmează:

Alte venituri. În această categorie de venituri, conform clasificăției bugetare noi, sînt incluse venituri ce se referă la următoarele capitole „Venituri din proprietate”, „Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor”, „Amenzi și sancțiuni”, „Donații voluntare”, „Alte venituri”.

Încasările acestor venituri au fost estimate reieșind din prevederile Codului fiscal, dinamica încasării veniturilor date în anii precedenți, precum și din măsurile din obiectivele politicii fiscale pentru anul 2016. În total, veniturile acestei grupe sînt estimate în sumă de 1 412,5 mil. lei. Față de executat 2015 încasările veniturilor respective se estimează cu o descreștere de 946,9 mil. lei sau cu 40 la sută. Această descreștere este urmare a schimbărilor în Legea privind Banca Națională a Moldovei, potrivit căreia 50 % din profitul net al BNM nu mai este transferat bugetului de stat. Astfel bugetul de stat nu prevede încasări la acest capitol. Ponderea încasărilor date în PIB este de 1,1 la sută față de 1,9 la sută în anul 2015.

Veniturile din proprietate, în afară de soldul profitului net al BNM, includ așa venituri ca dobînzile încasate la bugetul de stat, dividendele primite de la cota parte a proprietății în SA, defalcările din profitul net al întreprinderilor de stat, arenda resurselor naturale și a terenurilor (cu alta destinație decît cea agricolă). Pentru anul 2016 aceste venituri (fără profitul net al BNM) se estimează în sumă de 175,1 mil. lei cu o descreștere față de anul 2015 cu 42,7 mil. lei, în urmare a estimării rezultatelor scontate ale administrării și deetatizării proprietății publice de stat pe anul 2015.

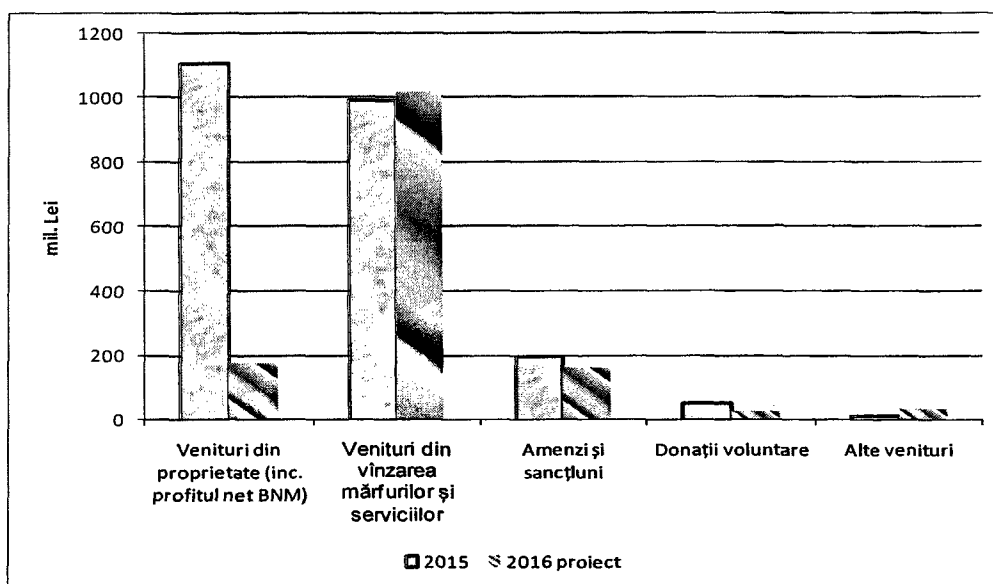
Veniturile din vânzarea mărfurilor și serviciilor se estimează în volum de 1 017,6 mil. lei cu o creștere față de anul precedent cu 24,8 mil. lei sau 2,5 la sută. Circa 72,8 la sută din aceste venituri sau 741,0 mil. lei reprezintă veniturile din vânzarea mărfurilor, prestarea serviciilor și din darea în locațiune de către instituțiile bugetare, finanțate de la bugetului de stat. Încasările taxei de stat, în anul 2016, vor constitui 162,0 mil. lei sau 15,9 la sută din totalul acestei grupe de venituri. Veniturile din plata pentru prestarea serviciilor telefoniei mobile și pentru perfectarea și eliberarea certificatului den înmatriculare a automobilului se estimează la circa 85,0 mil. lei sau 8,3 la sută, și reprezintă veniturilor Fondului republican pentru susținerea populației. Alte venituri din această grupă se cifrează la 29,6 mil. lei sau 2,9 la sută.

Amenzile și sancțiunile se estimează în volum de 161 mil. lei, cu o reducere față de anul precedent cu 36 mil. lei, ca urmare a suspendării controalelor fiscale conform Legii nr. 18 din 4 martie 2016 privind moratoriu asupra controlului de stat.

Donațiile voluntare pentru instituțiile bugetare pentru anul 2016 se estimează în sumă de 26,7 mil. lei sau cu o reducere de circa 2 ori față de anul 2015. Aceste încasări reprezintă donațiile, conform acordurilor bilaterale încheiate cu donatorii interni și externi de către instituțiile bugetare și poartă de obicei un caracter de plăți unice și direcționate pentru finanțarea anumitor măsuri prevăzute în bugetul instituțiilor.

Alte venituri în această categorie constituie circa 32,1 mil. lei, dintre care 29,2 mil. lei le revine proiectelor finanțate din surse externe.

Evoluția altor venituri ale bugetului de stat pe anii 2015-2016 se prezintă în următoarea diagramă:

3.2. Cheltuielile bugetului de stat

Cheltuielile bugetului de stat pe anul 2016 se estimează în sumă de 35 561,7 mil. lei, cu creștere de 5 181,3 mil. lei sau cu 17,1 % comparativ cu cheltuielile executate în anul 2015 (în condiții comparabile).

Cheltuielile componente de bază (cheltuielile bugetului cu excepția celor aferente proiectelor finanțate din surse externe) se prevăd în sumă de 32 844,1 mil. lei, cu creștere de 6 678,1 mil. lei, sau cu 25,5% față de anul 2015. În cadrul proiectelor finanțate din surse externe se prevăd cheltuieli în sumă de 2 717,6 mil. lei, cu diminuare de 1 496,8 mil. lei, sau cu 35,5% comparativ cu anul 2015.

Cheltuielile și activele nefinanciare și resursele bugetului de stat pe anul 2016, comparativ cu anul 2015, se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2015 executat (în condiții comparabile)	Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:	
			+,-	%
1	2	3	4	5
Cheltuieli și active nefinanciare, total	30380,4	35561,7	5181,3	117,1
<i>inclusiv:</i>				
Componenta de bază	26166,0	32844,1	6678,1	125,5
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>86,1</i>	<i>92,4</i>	<i>6,2</i>	<i>x</i>
Proiecte finanțate din surse externe	4214,4	2717,6	-1496,8	64,5
<i>Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>13,9</i>	<i>7,6</i>	<i>-6,2</i>	<i>x</i>
Resurse, total	30380,4	35561,7	5181,3	117,1
<i>inclusiv:</i>				
<i>resurse generale</i>	<i>25025,4</i>	<i>31704,7</i>	<i>6679,3</i>	<i>126,7</i>
<i>resurse colectate</i>	<i>5355,0</i>	<i>3857,0</i>	<i>-1498,0</i>	<i>72,0</i>

Factorii care au condus la creșterea cheltuielilor pentru toate domeniile pot fi divizați în 2 părți:

- nivelul redus al executării cheltuielilor în anul 2015, respectiv existența restanțelor la plățile neachitate în anul 2015;
- necesitatea asigurării priorităților ramurilor, conform documentelor de politici naționale și sectoriale, asigurarea implementării prevederilor legislației privind remunerarea muncii în sectorul bugetar, aplicarea indexării cheltuielilor la indicele prețurilor de consum, asigurarea financiară a acțiunilor și activităților prevăzute în matricele de politici agreeate cu partenerii de dezvoltare.

Diminuarea cheltuielilor aferente proiectelor finanțate din surse externe a fost influențată de următorii factori: finalizarea unor proiecte în anul 2015 în sumă de 1 613,5 mil. lei, inițierea în anul 2016 a proiectelor noi, estimate în sumă de 504,9 mil. lei, precum și excluderea din partea de cheltuieli a proiectelor recreditate – 896,1 mil. lei, fiind prevăzute în sumă 2 717,6 mil. lei.

Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse bugetul de stat pe anii 2015-2016 se prezintă în Tabelul nr.10 la Nota informativă.

Circa 89,2% din cheltuielile prevăzute în buget urmează să fie acoperite din contul resurselor generale ale bugetului de stat, iar 10,8% - din contul încasărilor de la efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată, din granturi și împrumuturi pentru proiectele finanțate din surse externe, precum și din donații, sponsorizări și alte mijloace bănești, intrate legal în contul instituției bugetare.

Din contul suportului partenerilor de dezvoltare pentru dezvoltare sectorială, precum reforma justiției, liberalizarea regimului de vize, liberalizarea comerțului,

subvenționarea producătorilor agricoli, reforma educației, modernizarea sănătății, edificiilor culturale, se prevăd a fi acoperite cheltuieli în sumă de 1 537,0 mil. lei sau 4,3% din volumul cheltuielilor.

Cheltuielile bugetului de stat, inclusiv a componentei de bază și din contul proiectelor finanțate din surse externe, pe grupe principale în anii 2015-2016, se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2015 executat (în condiții comparabile)			2016 proiect			Devieri (+;-) 2016 / 2015		
	Total	<i>inclusiv</i>		Total	<i>inclusiv</i>		Total	<i>inclusiv</i>	
		compo- nenta de bază	proiecte finantate din surse externe		compo- nenta de bază	proiecte finantate din surse externe		compo- nenta de bază	proiecte finantate din surse externe
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cheltuieli, total	30380,4	26166,0	4214,4	35561,7	32844,1	2717,6	5181,3	6678,1	-1496,8
Servicii de stat cu destinație generală	4272,4	4013,4	259,0	5705,1	5535,6	169,5	1432,7	1522,2	-89,5
Aparare națională	451,5	451,5		582,1	576,1	6,0	130,6	124,6	6,0
Ordine publică și securitate națională	2925,8	2834,8	91,0	3560,8	3448,9	111,9	635,0	614,1	20,9
Servicii în domeniul economiei	4643,0	1950,4	2692,6	5607,5	3769,8	1837,7	964,5	1819,4	-854,9
Protecția mediului	177,9	137,1	40,8	259,8	195,7	64,1	81,9	58,6	23,3
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	449,6	303,8	145,8	484,8	235,2	249,6	35,2	-68,6	103,8
Ocrotirea sănătății	3423,9	2785,9	638,0	3408,2	3297,1	111,1	-15,7	511,2	-526,9
Cultura, sport, tineret, culte și odihnă	540,4	540,4		682,9	682,9		142,5	142,5	
Invatamint	7750,7	7420,4	330,3	8789,0	8647,1	141,9	1038,3	1226,7	-188,4
Protecție socială	5745,2	5728,3	16,9	6481,5	6455,7	25,8	736,3	727,4	8,9

Datele reflectate în tabel denotă, că din creșterea la cheltuieli, cu excepția celor din cadrul proiectelor finanțate din surse externe, cele mai esențiale majorări se atribuie la: serviciile domeniului economiei -1 819,4 mil. lei sau de circa 2 ori (inclusiv fondul producătorilor agricoli, fondul rutier, fondul de dezvoltare regională, fondul de eficiență a energiei), serviciile de stat cu destinație generală - 1 522,2 mil. lei, sau cu 37,9%, dintre care serviciul datoriei de stat -722,5 mil. lei, învățământ - 1 226,7 mil. lei, dintre care transferurile către bugetele locale - 939,7 mil. lei. Transferurile către alte bugete sunt prevăzute cu o creștere de 1 939,7 mil. lei, dintre care pentru bugetele locale - 980,3 mil. lei, FAOAM - 374,2 mil. lei, BASS - 585,2 mil. lei - mil. lei.

În aspect funcțional, în structura cheltuielilor bugetului de stat în anul 2016 predomină cheltuielile pentru învățământ - 24,7%, protecție socială - 18,2%, serviciile de stat cu destinație generală - 16,0% și serviciile în domeniul economiei - 15,8%.

Structura cheltuielilor bugetului de stat pe grupe funcționale pe anii 2015 – 2016 se prezintă în tabelul care urmează:

	2015 executat (în condiții comparabile)			2016 proiect			Devieri 2016 / 2015		
	mil. lei	% din total	% în PIB	mil. lei	% din total	% în PIB	mil. lei	% din total	% în PIB
Cheltuieli, total	30380,4	100,0	24,93	35561,7	100,0	26,64	5181,3		1,71
Servicii de stat cu destinație generală	4272,4	14,06	3,51	5705,1	16,04	4,27	1432,7	1,98	0,77
<i>dintre care:</i>									
<i>Serviciul datoriei interne</i>	793,6	2,61	0,65	1402,0	3,94	1,05	608,4	1,33	0,40
<i>Serviciul datoriei externe</i>	249,7	0,82	0,20	363,8	1,02	0,27	114,1	0,20	0,07
<i>Transferuri către bugetele locale</i>	1064,8	3,50	0,87	1271,9	3,58	0,95	207,1	0,07	0,08
Aparare națională	451,5	1,49	0,37	582,1	1,64	0,44	130,6	0,15	0,07
Ordine publică și securitate națională	2925,8	9,63	2,40	3560,8	10,01	2,67	635,0	0,38	0,27
<i>dintre care:</i>									
<i>Afaceri interne</i>	1627,9	5,36	1,34	1916,4	5,39	1,44	288,5	0,03	0,10
<i>Justiție</i>	561,1	1,85	0,46	769,2	2,16	0,58	208,1	0,32	0,12
<i>Sistemul penitenciar</i>	362,7	1,19	0,30	451,4	1,27	0,34	88,7	0,08	0,04
Servicii în domeniul economiei	4643,0	15,28	3,81	5607,5	15,77	4,20	964,5	0,49	0,39
<i>dintre care:</i>									
<i>Agricultură</i>	2184,6	7,19	1,79	1680,3	4,73	1,26	-504,3	-2,47	-0,53
<i>Combustibil și energie</i>	107,2	0,35	0,09	537,8	1,51	0,40	430,6	1,16	0,31
<i>Transport</i>	1721,1	5,67	1,41	2612,0	7,34	1,96	890,9	1,68	0,54
Protecția mediului	177,9	0,59	0,15	259,8	0,73	0,19	81,9	0,14	0,05
<i>dintre care:</i>									
<i>Transferuri către bugetele locale</i>	0,7	0,00	0,00	1,1	0,00	0,00	0,4	0,00	0,00
Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale	449,6	1,48	0,37	484,8	1,36	0,36	35,2	-0,12	-0,01
Ocrotirea sănătății	3423,9	11,27	2,81	3408,2	9,58	2,55	-15,7	-1,69	-0,26
<i>dintre care:</i>									
<i>Transferuri către FAOAM</i>	2197,7	7,23	1,80	2571,9	7,23	1,93	374,2	0,00	0,12
Cultura, sport, tineret, culte și odihnă	540,4	1,78	0,44	682,9	1,92	0,51	142,5	0,14	0,07
<i>dintre care:</i>									
<i>Transferuri către bugetele locale</i>	136,1	0,45	0,11	154,2	0,43	0,12	18,1	-0,01	0,00
Invatamint	7750,7	25,51	6,36	8789,0	24,71	6,58	1038,3	-0,80	0,22
<i>dintre care:</i>									
<i>Transferuri către bugetele locale</i>	5333,3	17,56	4,38	6273,0	17,64	4,70	939,7	0,08	0,32
Protecție socială	5745,2	18,91	4,71	6481,5	18,23	4,86	736,3	-0,68	0,14
<i>dintre care:</i>									
<i>Transferuri către bugetele locale</i>	152,3	0,50	0,12	251,5	0,71	0,19	99,2	0,21	0,06
<i>Transferuri către BASS</i>	4153,0	13,67	3,41	4738,2	13,32	3,55	585,2	-0,35	0,14

Datele din tabel relevă, că în anul 2016 comparativ cu anul 2015, în valoare nominală, practic toate grupele principale au beneficiat de majorarea alocațiilor. Modificări esențiale în structura acestora nu au avut loc, exceptând serviciile cu destinație specială, ponderea cărora s-a majorat cu circa 2,0 p.p.

Cheltuielile bugetului de stat, cu excepția celor aferente proiectelor finanțate din surse externe, prevăzute pentru finanțare în anul 2016 nemijlocit prin

intermediul autorităților publice centrale însumează 17 582,3 mil. lei sau 53,5%, celelalte 15 261,8 mil. lei sau 46,5% constituind cheltuielile spre realizare din contul bugetului de stat prin intermediul altor bugete.

Structura cheltuielilor bugetului de stat pe anul 2016 conform clasificății funcționale se prezintă în Tabelul nr.6 la Nota informativă.

Aspectele specifice ramurilor se expun în continuare, la capitolul 3.5. „Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale” al prezentei Note informative.

În aspectul clasificății economice, cheltuielile bugetului de stat se caracterizează precum urmează:

Cheltuielile curente însumează 31 937,1 mil. lei, cu o majorare de 5 732,6 mil. lei sau cu 21,9% comparativ cu cele executate în anul 2015.

Cheltuieli de personal. Cheltuielile de personal pentru instituțiile finanțate de la bugetul de stat pentru anul 2016 constituie 5 258,7 mil. lei și sînt în creștere cu 478,3 mil. lei sau cu 10,0 la sută față de cele aprobate (precizate) în anul 2015 și cu 431,8 mil. lei sau cu 8,9 la sută față de cele executate în anul 2015. Creșterea cheltuielilor de personal este cauzată de majorările salariale, care au continuitate, conform prevederilor legislației în vigoare, precum și ajustările structurale care au parvenit pe parcursul anului 2015 și cele planificate pentru anul 2016.

Ponderea cheltuielilor de personal în totalul cheltuielilor bugetului de stat pentru anul 2016 constituie 14,8 la sută, în creștere cu 0,3 puncte procentuale față de ponderea cheltuielilor de personal în totalul cheltuielilor bugetului de stat aprobat (precizat) pentru anul 2015 și în descreștere cu 1,2 puncte procentuale față de ponderea cheltuielilor de personal în totalul cheltuielilor bugetului de stat executate în anul 2015.

Cheltuielile pentru majorarea salariilor angajaților din instituțiile finanțate de la bugetul de stat constituie 204,2 mil. lei, inclusiv majorarea salariilor cadrelor didactice: cu 3 %, începînd cu 1 septembrie 2015 - 15,3 mil. lei și cu circa 10% - începînd cu 1 septembrie 2016 - 13,2 mil. lei.

La estimarea cheltuielilor de personal au influențat de asemenea și factorii de optimizare a cheltuielilor, precum: a Centrului de reabilitare „Victoria”, diminuarea cheltuielilor de personal pentru Serviciul de promovare a lucrătorilor migranți pe piața muncii, în ramura „Învățămînt” și alte.

Bunuri și servicii. Cheltuielile pentru bunuri și servicii pe anul 2016 însumează 2 553,3 mil. lei, sau 7,2% din cheltuielile totale. Ca pondere în cheltuielile totale, la categoria respectivă se atestă o reducere, dat fiind modificarea reflectării acestora conform clasificății bugetare, fiind atribuite parțial la ”Active nefinanciare”. Factorii principali care au determinat volumul acestora reprezintă indexarea cheltuielilor la indicii de prețuri de consum, asigurarea financiară a

măsurilor prevăzute în acordurile cu partenerii de dezvoltare, precum și asigurarea activității curente a instituțiilor bugetare.

Dobânzi. Pentru serviciul datoriei de stat se prevăd mijloace în sumă de 1 765,8 mil.lei, cu 722,5 mil.lei mai mult comparativ cu executat în anul 2015, dintre care dobânzile aferente datoriei de stat interne constituie 1 402,0 mil.lei și datoriei de stat externe – 363,8 mil.lei.

Subsidii. Alocațiile respective în buget sînt prevăzute în sumă de 3 193,0 mil.lei, cu 1 651,3 mil.lei, sau de circa 2 ori mai mult comparativ cu executat în anul 2015. Creșterea este semnificativă, dat fiind nivelul jos al executării cheltuielilor respective în anul 2015, în special la fondul de subvenționare a producătorilor agricoli și fondul rutier.

Prestații sociale. Pentru astfel de cheltuieli se prevăd mijloace în sumă de 1 265,0 mil.lei, cu 77,7 mil.lei sau cu 6,5% mai mult decît cele executate în anul 2015. Majoritatea acestora constituie pensiile pentru militari și polițiști – 965,1 mil.lei (76,3%), urmate de indemnizații și prestații de asistență socială (indemnizații la nașterea/ de creștere a copilului, indemnizații pentru militari și polițiști) – 144,7 mil.lei (11,4%), indemnizații la încetarea contractului de muncă – 55,4 mil.lei (4,4%), indemnizații membrilor familiilor personalului misiunilor diplomatice – 24,0 mil.lei (1,9%), indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă – 14,4 mil.lei (1,1%).

Alte cheltuieli. Categoria respectivă de cheltuieli însumează 2 320,7 mil.lei, sau 6,5% din cheltuielile bugetului și include: comanda de stat pentru pregătirea cadrelor -790,0 mil.lei (34,0%), alte cheltuieli capitale (cheltuieli de dezvoltare regională și în domeniul ecologic) – 716,1 mil.lei (30,9%), alte cheltuieli curente, inclusiv aferente proiectelor finanțate din surse externe (în domeniul mediului, fondurile de urgență, reintegrarea țării) – 376,4 mil.lei (16,2%), burse – 131,9 mil.lei (5,7%), cotizații în organizațiile internaționale – 127,0 mil.lei (5,5%), în baza contractelor cu persoane fizice în cadrul proiectelor finanțate din surse externe – 102,3 mil.lei (4,4%), despăgubiri civile – 70,2 mil.lei (3,0%).

Mijloace fixe. Cheltuielile aferente mijloacelor fixe se prevăd în sumă de 2 883,5 mil.lei, sau 8,1% din total. Majoritatea se atribuie alocațiilor pentru investiții capitale – 1 526,5 mil.lei, sau 52,9%. Urmează alocațiile pentru procurări/reparații capitale ale clădirilor – 454,1 mil.lei (15,7%), procurări/reparații capitale a mașinilor și utilajelor – 452,5 mil.lei (15,7%), procurarea activelor nemateriale – 146,7 mil.lei (5,1%).

Stocuri de materiale circulante. Pentru categoria respectivă se prevăd alocații în sumă de 996,9 mil.lei sau 2,8% din cheltuielile bugetului și includ: produse alimentare - 221,6 mil.lei (22,2%), combustibil – 206,4 mil.lei (20,7%), medicamente și materiale sanitare – 269,1 mil.lei (27,0%), materiale de uz gospodăresc – 104,7 mil.lei (10,5%), alte materiale.

Cheltuielile capitale se prevăd în sumă 3 624,6 mil. lei, ceea ce cu 551,3 mil. lei sau 13,2% este mai puțin față de executat în anul 2015. Ponderea cheltuielilor capitale în totalul cheltuielilor bugetului de stat va constitui 10,2%, comparativ cu 13,7% în executat în anul 2015.

Circa 54,3 la sută din cheltuielile capitale sau 1 970,1 mil. lei vor fi acoperite din contul proiectelor finanțate din surse externe, din contul resurselor generale și colectate vor fi direcționate 1 654,5 mil. lei sau 45,7 la sută.

Partea considerabilă a cheltuielilor capitale îi revine ramurii „Servicii în domeniul economiei” – 1 617,9 mil. lei sau 44,6 la sută. Pentru ramura „Ordine publică și securitate națională” sunt prevăzute mijloace în volum de 552,0 mil. lei sau 15,2% și pentru domeniul învățământului - 508,5 mil. lei sau 14,0%.

Cheltuielile capitale ale bugetului de stat, dintre care investițiile capitale se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli capitale, total	4622,1	4175,9	3624,6	-997,5	78,4	-551,3	86,8
<i>inclusiv</i>							
Componenta de bază	1024,9	847,7	1654,5	629,6	161,4	806,8	195,2
Proiecte finanțate din surse externe	3597,2	3328,2	1970,1	-1627,1	54,8	-1358,1	59,2
<i>Ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>14,0</i>	<i>13,7</i>	<i>10,2</i>	<i>-3,8</i>	<i>73,1</i>	<i>-3,5</i>	<i>74,4</i>
<i>dintre care</i>							
Investiții capitale, total	2473,7	2249,4	1526,5	-947,2	61,7	-722,9	67,9
Componenta de bază	163,9	115,3	367,2	203,3	>200	251,9	>200
Proiecte finanțate din surse externe	2309,8	2134,1	1159,3	-1150,5	50,2	-974,8	54,3
<i>Ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %</i>	<i>7,5</i>	<i>7,4</i>	<i>4,3</i>	<i>-3,2</i>	<i>57,3</i>	<i>-3,1</i>	<i>58,1</i>

Din suma totală pentru cheltuieli capitale, întru acoperirea cheltuielilor de investiții capitale sunt preconizate mijloace financiare în sumă de 1 526,5 mil. lei sau 42,1% din cheltuieli capitale. Comparativ cu volumul executat în anul 2015, cheltuielile respective sunt în diminuare cu 722,9 mil. lei sau cu 32,1 la sută, diminuarea în cauză fiind determinată de finalizarea unor proiecte finanțate din surse externe.

Tendența din anii precedenți se menține în ceea ce privește sursele de acoperire a cheltuielilor: cea mai semnificativă cotă-parte a cheltuielilor pentru investiții capitale va fi acoperită din contul proiectelor finanțate din surse externe 76,0% sau 1 159,3 mil. lei, din contul resurselor generale și colectate – 24,0%, ceea ce constituie 367,2 mil. lei.

E de menționat, că sursele financiare în sumă de 68,6 mil. lei sau 18,8 % din resurse generale, vor fi alocate în calitate de contribuție a Guvernului la implementarea unor proiecte investiționale finanțate din surse externe.

Cheltuielile pentru investiții capitale în volum de 262,0 mil. lei sau 71,9% din resurse generale, vor fi acoperite din contul suportului bugetar/granturi acordate de partenerii de dezvoltare: 121,0 mil. lei - pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției, 96,0 mil. lei - pentru implementarea standardelor educaționale în învățământul profesional tehnic și 45,0 mil. lei – pentru reabilitarea clădirilor instituțiilor din domeniul culturii.

Analogic anilor precedenți, cea mai mare pondere în investițiile capitale (circa 65,5% sau 999,3 mil. lei) reprezintă cheltuielile pentru reabilitarea drumurilor naționale, care se realizează prin intermediul proiectului „Susținerea Programului în sectorul drumurilor”.

În scopul implementării Strategiei energetice a Republicii Moldova pînă în anul 2030, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013, în grupa principală „Servicii în domeniul economiei” se preconizează mijloace în sumă de 128,0 mil. lei, ceea ce constituie 8,4 la sută din cheltuielile totale pentru investiții capitale. Alocațiile în cauză vor fi utilizate pentru finalizarea construcției conductei de transport de gaze naturale pe direcția Iași–Ungheni, construcția gazoductului magistral de presiune înaltă Ungheni-Chișinău cu o lungime de circa 100 km, implementarea proiectului „Interconectarea sistemelor energetice ale Republicii Moldova și Ucrainei la Comunitatea Europeană a Operatorilor de Energie Electrică (ENTSO-E)”.

Din suma totală pentru investiții capitale, circa 144,3 mil. lei sau 9,5 la sută se prevede pentru grupa principală „Ordine publică și securitate națională”. Astfel, alocații în volum de 63,6 mil. lei sunt destinate pentru reconstrucția sediilor instanțelor judecătorești și 61,5 mil. lei pentru reconstrucția/construcția clădirilor instituțiilor penitenciare. Mare parte din cheltuielile în cauză va fi acoperită din contul suportului bugetar oferit de Comisia Europeană pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pe anii 2015-2017.

Pentru domeniul învățământului în total sunt prevăzute 99,9 mil. lei, ceea ce constituie 6,5% din cheltuielile pentru investiții capitale. Surse în sumă de 96,0 mil. lei vor fi utilizate pentru reconstrucția și modernizarea centrelor de excelență în învățământul profesional tehnic, care vor fi alocate din contul suportului bugetar sectorial acordat de Comisia Europeană pentru implementarea standardelor educaționale.

Întru restaurarea și construcția edificiilor instituțiilor din domeniul culturii în total vor fi direcționate 49,6 mil. lei sau 3,2 la sută din cheltuielile totale. Din suma menționată, 45,0 mil. lei vor fi acoperite din contul grantului oferit de Guvernul României pentru restaurarea edificiilor Muzeului Național de Arte, Sălii cu Orgă și construcția clădirii Teatrului Republican Muzical-Dramatic "B.P. Hașdeu" din orașul Cahul.

Repartizarea alocațiilor pentru investiții capitale pe autorități publice centrale beneficiare și pe proiecte de construcție, se prezintă în Anexa nr.4 la proiectul de lege.

Pentru o mai mare transparență a repartizării mijloacelor pentru finanțarea investițiilor capitale pe autorități publice centrale, informația privind costul de dezin, soldurile costului de dezin pe proiecte pentru care se alocă mijloace bugetare se prezintă în Tabelul nr.11 la Notă informativă.

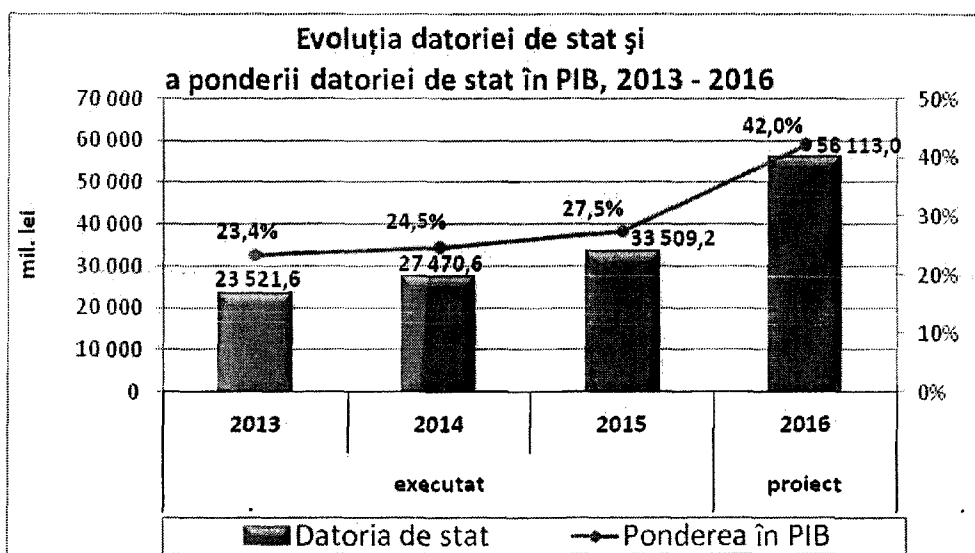
Structura bugetului de stat la cheltuieli conform clasificăției economice pentru anii 2015-2016 se prezintă în Tabelul nr.7 la Nota informativă.

3.3.Datoria de stat și deservirea acesteia

- Datoria de stat

Soldul datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2016 va constitui 56 113,0 mil. lei, inclusiv 21 009,1 mil. lei datorie de stat internă și 35 103,9 mil. lei (1 609,5 mil. dolari SUA) datorie de stat externă, înregistrând o majorare de 22 603,8 mil. lei față de 31 decembrie 2015. Ponderea datoriei de stat în PIB la sfârșitul anului 2016 va constitui 42,0%, sau cu 14,5 p.p. mai mult decât executat pentru finele anului 2015.

Dinamica datoriei de stat în PIB în anii 2013-2016 (proiect) se prezintă în următorul grafic:

Pe parcursul anului 2016, Guvernul urmează să beneficieze de granturi din partea partenerilor externi de dezvoltare, în sumă totală de circa 3 655,6 mil. lei (173,3 mil. dol. SUA), inclusiv pentru susținerea bugetului – 2 746,2 mil. lei (130,2 mil. dol. SUA) și pentru proiecte finanțate din surse externe – 909,4 mil. lei (43,1 mil. dol. SUA).

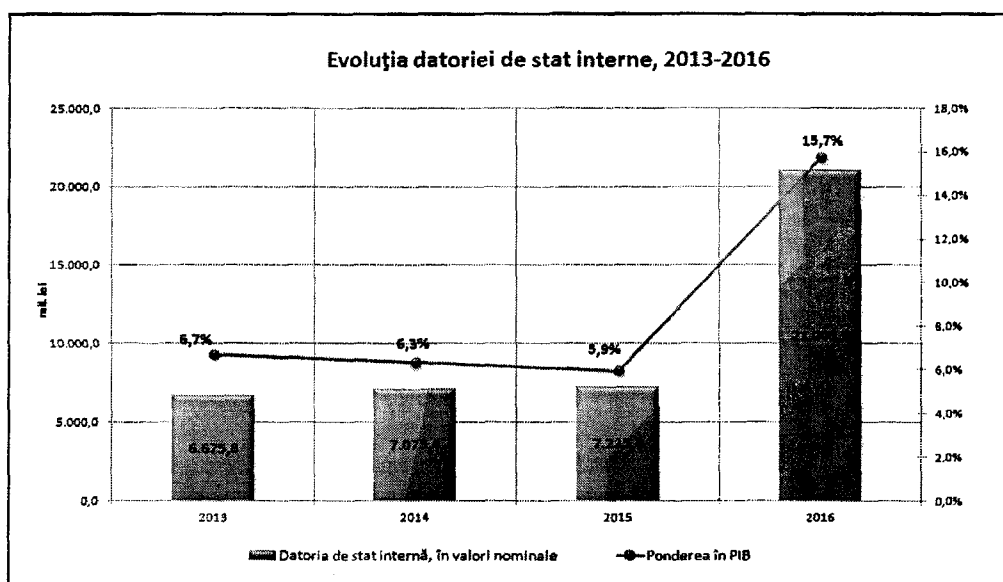
- Datoria de stat internă.

La situația din 31 decembrie 2015 soldul datoriei de stat interne a constituit 7 225,4 mil. lei, dintre care:

- VMS emise pe piața primară - 5 162,0 mil. lei (71,4%);
- VMS convertite - 2 063,4 mil. lei (28,6%)

În scopul finanțării măsurilor prevăzute în bugetul de stat, în anul 2016 se prevede a comercializa suplimentar VMS pe piața primară în sumă de 200,0 mil. lei. La fel, în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat emise anterior, se prevede emisiunea de obligațiuni de stat în sumă de 13 583,7 mil. lei.

Astfel, la situația din 31 decembrie 2016 datoria de stat internă se estimează în sumă de 21 009,1 mil. lei, ponderea acesteia în PIB fiind de 15,7% sau cu o creștere de 9,8 puncte procentuale față de anul 2015.

- Garanțiile de stat interne.

În anul 2016 nu este prevăzută acordarea garanțiilor de stat interne noi.

La situația din 31 decembrie 2016 soldul garanțiilor de stat interne va constitui zero, întrucât în anul 2016 vor fi emise obligațiuni de stat în vederea substituirii garanțiilor de stat interne emise de Ministerul Finanțelor în baza Hotărârilor de Guvern nr. 938 din 13.11.2014 și nr. 124 din 30.03.2015.

- Datoria de stat externă.

Soldul datoriei de stat externe la situația din 31 decembrie 2015 a constituit 1 337,0 mil. dolari SUA, inclusiv:

- datoria față de creditorii multilaterali - 1 144,8 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă 85,6% din totalul soldului datoriei de stat externe;
- datoria față de creditorii bilaterali - 192,2 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă 14,4% din totalul soldului datoriei de stat externe.

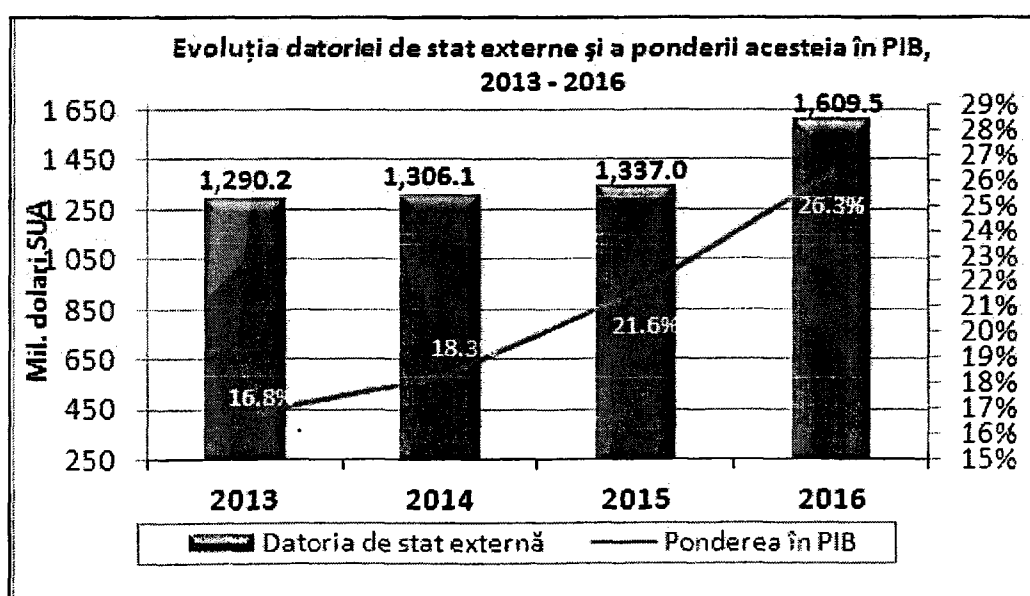
Datoria față de creditorii comerciali, fiind formată din datoria față de banca germană AKA Ausfuhrkredit-Ge, a fost achitată integral pe parcursul anului 2015.

Totodată, pe parcursul anului 2016 vor fi valorificate împrumuturi de stat externe în sumă de 6 538,6 mil. lei (echivalentul a 309,9 mil. dolari SUA) și rambursate împrumuturi de stat externe în valoare de 1 210,6 mil. lei (echivalentul a 57,4 mil. dolari SUA). Ca urmare, la situația din 31 decembrie 2016, conform estimărilor, soldul datoriei de stat externe va constitui 1 609,5 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă o majorare cu 272,5 mil. dolari SUA sau cu 20,4% față de soldul datoriei de stat externe la situația din 31 decembrie 2015. În valori nominale, majorarea soldului datoriei de stat externe se explică prin depășirea sumelor intrărilor externe preconizate pentru anul 2016 asupra rambursărilor pentru același an. Totodată, ca pondere în PIB, soldul datoriei de stat externe va înregistra la finele anului 2016 o creștere cu 4,7 p.p. față de anul 2015 și va constitui 26,3% din produsul intern brut.

Astfel, structura soldului datoriei de stat externe la situația din 31 decembrie 2016 va fi compusă din:

- datoria față de creditorii multilaterali - 1 278,3 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă aproximativ 79,4% din totalul soldului datoriei de stat externe;
- datoria față de creditorii bilaterali - echivalentul a 311,2 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă aproximativ 19,3% din totalul soldului datoriei de stat externe;
- marjă de eroare în valoare de 20,0 mil. dolari SUA (1,2% din soldul datoriei de stat externe), pentru a capta diferențele de curs valutar pe parcursul anului.

Conform datelor estimate se observă că ponderea datoriei față de creditorii multilaterali în soldul total al datoriei de stat externe va înregistra o micșorare pe parcursul anului 2016 față de anul 2015 cu 6,2%, iar ponderea datoriei față de creditorii bilaterali va înregistra o majorare cu aproximativ 5,0%.

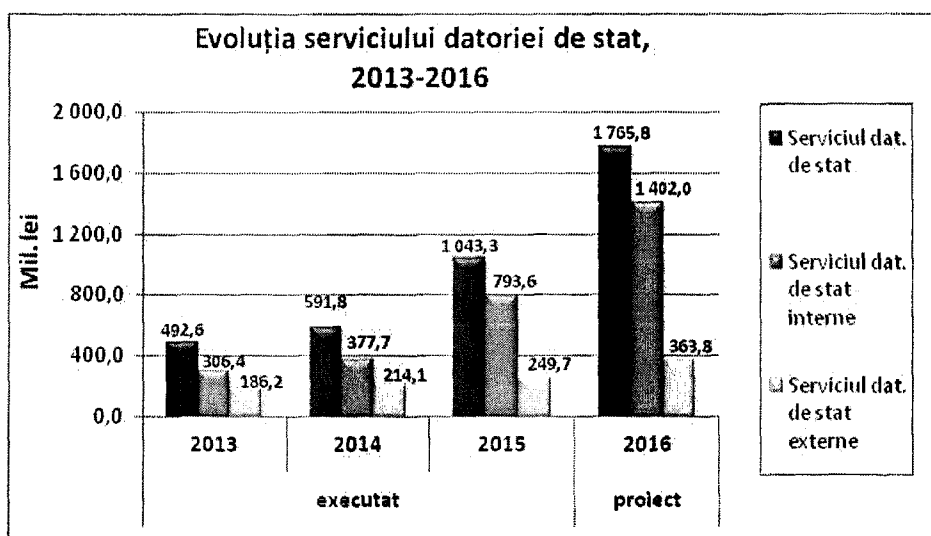

- Garanțiile de stat externe.

În anul 2016 nu este prevăzută acordarea garanțiilor de stat externe noi, astfel, la situația din 31 decembrie 2016 soldul garanțiilor de stat externe va constitui zero.

- Cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat.

Cheltuielile legate de serviciul datoriei de stat în anul 2016 se estimează în sumă de 1 765,8 mil. lei, ceea ce constituie o majorare cu 722,5 mil. lei sau cu 69,3% comparativ cu valoarea executată în anul 2015, cauzată preponderent de majorarea serviciului datoriei de stat interne.

Pe parcursul anului 2016, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat externe se estimează în sumă de 363,8 mil. lei (echivalentul a 17,2 mil. dolari SUA). Comparativ cu valoarea executată în anul 2015, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat externe vor înregistra o majorare cu 114,1 mil. lei (echivalentul a 4,0 mil. dolari SUA), cauzată de majorarea sumelor destinate achitării dobânzilor pentru împrumuturile de stat externe, precum și datorită deprecierei monedei naționale vizavi de alte valute străine.

Conform estimărilor, pentru anul 2016, serviciul datoriei de stat externe va constitui:

- față de creditorii multilaterali – 292,5 mil. lei (echivalentul a 13,9 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă 80,4% din totalul serviciului datoriei de stat externe;
- față de creditorii bilaterali – 71,3 mil. lei (echivalentul a 3,4 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă 19,6% din totalul serviciului datoriei de stat externe.

În anul 2016, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne se estimează în sumă de 1 402,0 mil. lei. Comparativ cu cele executate în anul 2015, acestea sînt mai mari cu 608,4 mil. lei sau de cca 1,8 ori. Acest fapt este legat de majorarea ratelor dobînzii la VMS comercializate la licitații, ce concomitent a atras după sine și majorarea ratelor dobînzii la VMS convertite.

Din suma totală de 1402,0 mil. lei pentru serviciul datoriei de stat interne în anul 2016, serviciul VMS emise pe piața primară și VMS convertite vor constitui 1003,8 mil. lei și 398,2 mil. lei, respectiv. În anul 2016 bugetul de stat nu va suporta cheltuieli pentru serviciul VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, deoarece dobânzile vor fi achitate începând cu anul 2017.

La estimarea cheltuielilor pentru serviciul VMS emise pe piața primară în anul 2016 a fost luată în calcul o rată medie a dobânzii la VMS în mărime de 20,0%.

Cheltuielile pentru serviciul VMS convertite au fost estimate reieșind din rata medie a dobânzii la VMS în mărime de 19,5%.

3.4. Balanța bugetului de stat

Conform estimărilor, bugetul de stat în anul 2016 se va solda cu un deficit în sumă de 4 182,8 mil. lei. Din această sumă 1 771,1 mil. lei sau 42,3 la sută revine deficitului proiectelor finanțate din surse externe.

Principalele surse de finanțare a bugetului de stat (inclusiv pe componenta proiectelor finanțate din surse externe) se prezintă în tabelul care urmează:

	2015 executat			2016 proiect		
	Bugetul de stat, total	componenta de baza	proiecte finantate din surse externe	Bugetul de stat, total	componenta de baza	proiecte finantate din surse externe
Total surse de finantare BPN	2342,1	-123,1	2465,2	4182,8	2405,7	1777,1
Active financiare (4)	243,7	219,5	24,2	-135,9	494,5	-630,4
creante interne (41)	8,8	8,8		310,0	310,0	
dintre care: actiuni si alte forme de participare in capital in interiorul tarii (venituri din privatizare) (415)	3,8	3,8		300,0	300,0	
credețe interne între bugete (44)	-250,2		-250,2	265,7		265,7
imprumuturi receditate interne între bugete (46)	42,3	42,3		40,8	40,8	
imprumuturi receditate interne institutiilor financiare si nefinanciare (47)	239,8	127,8	112,0	-788,2	107,9	-896,1
creante externe (48)	28,3	28,3		35,8	35,8	
Datorii (5)	2339,9	97,1	2242,8	5154,6	2478,5	2676,1
datorii interne (51)	176,1	176,1		200,0	200,0	
dintre care: Valori mobiliare de stat cu exceptia actiunilor (513)	150,1	150,1		200,0	200,0	
imprumuturi interne între bugete (54)	250,2	250,2		-265,7	-265,7	
imprumuturi interne de la institutiile financiare si nefinanciare (55)	107,7	107,7		-107,7	-107,7	
Imprumuturi externe (595)	1805,8	-437,0	2242,8	5328,0	2651,9	2676,1
primirea imprumuturilor	2530,0	287,2	2242,8	6538,6	3862,5	2676,1
rambursarea imprumuturilor	-724,2	-724,2		-1210,6	-1210,6	
Modificarea soldului de mijloace banesti (9)	-241,5	-439,7	198,2	-835,9	-567,3	-268,6

mil. lei

Veniturile din privatizare se estimează la circa 320 mil lei (în urma rezultatelor licitațiilor din aprilie curent). Totodată, în scopul asigurării funcționalității gazoductului de interconexiune cu România – Iași-Ungheni, bugetul de stat urmează să aloce 20 mil. lei pentru majorarea capitalului social al ÎS ”WestMolTransGaz”.

În anul 2016 se prevăd a fi rambursate la bugetul de stat mijloacele din împrumuturi recreditate din surse interne și externe și împrumuturi externe acordate sub garanția de stat, în sumă de 184,5 mil.lei.

Totodată, se prevede rambursarea de către bugetul de stat a împrumuturilor, contractate în anul 2015 de la proiectele finanțate din surse externe (265,7 mil. lei) și de alte instituții din afara bugetului (Directoratul Liniei de Credit, instituții la autogestiune 107,7 mil. lei) în sumă de 373,4 mil. lei.

Pentru 2016 se preconizează că proiectele finanțate din surse externe vor efectua operațiuni de recreditare din surse externe, destinate agenților economici, în sumă netă de 896,1 mil. lei.

În scopul finanțării deficitului bugetului de stat, în anul 2016 se prevede comercializarea VMS pe piața primară în sumă de 200,0 mil. lei. Astfel, vor fi emise bonuri de trezorerie cu scadența de 91, 182 și 364 de zile (cca 80% din finanțarea internă netă), punându-se accent pe majorarea volumului bonurilor de trezorerie cu termen mai lung de circulație.

Totodată, Ministerul Finanțelor va emite obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani. În funcție de evoluțiile pe piața VMS, se va examina posibilitatea repunerii în circulație a obligațiunilor de stat cu maturitatea de 3 ani, emisiunea cărora a fost stopată în anul 2015.

Concomitent, în scopul finanțării măsurilor prevăzute în bugetul de stat pe anul 2016, intrările de împrumuturi de stat externe destinate susținerii bugetului și pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe vor constitui circa 6 538,6 mil. lei (echivalentul a 309,9 mil. dolari SUA).

Cît privește structura pe destinații, volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe în anul 2016, vor fi destinate după cum urmează:

- pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe - 2 676,1 mil. lei (echivalentul a 126,8 mil. dolari SUA);
- pentru susținerea bugetului - 3 862,5 mil. lei (echivalentul a 183,1 mil. dolari SUA).

Pentru anul 2016, creditorul principal al Guvernului Republicii Moldova va fi *Guvernul României*, care va acorda finanțare sub formă de împrumuturi în valoare totală de 2 508,0 mil. lei (echivalentul a 118,9 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 38,4% din volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe. Finanțarea va fi acordată sub formă de asistență financiară rambursabilă pentru susținerea bugetului.

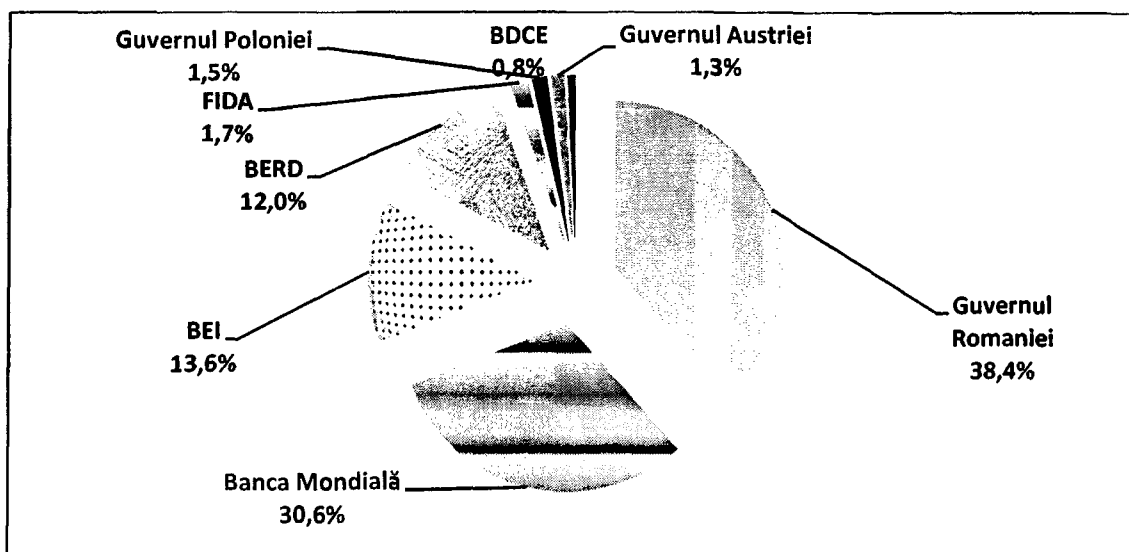
Pe locul doi după volumul de împrumuturi acordate va fi Banca Mondială, prin intermediul *Agenciei Internaționale de Dezvoltare* (AID), care va acorda împrumuturi în valoare de 1 999,5 mil. lei (echivalentul a 94,8 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de aproximativ 30,6% din volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe. Totodată, 32,3% din volumul împrumuturilor din partea AID vor fi destinate realizării proiectelor finanțate din surse externe, iar 67,7% - susținerii bugetului.

Finanțarea acordată sub formă de împrumuturi de stat externe pentru susținerea bugetului din partea AID va fi împărțită pentru următoarele programe:

- operațiuni pentru politicile de dezvoltare (DPO) - 45,0 mil. dolari SUA (echivalentul 949,5 mil. lei);
- modernizarea sectorului sănătății - 7,9 mil. dolari SUA (echivalentul 167,6 mil. lei);
- reforma învățământului - 5,3 mil. dol. SUA (echivalentul 111,5 mil. lei);
- reforma ajutorului social - 5,0 mil. dolari SUA (echivalentul 104,8 mil. lei);
- ameliorarea competitivității - 1,0 mil. dolari SUA (echivalentul 21,1 mil. lei).

Locul trei după volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe este deținut de către *Banca Europeană de Investiții*, care va acorda finanțare în valoare de 887,9 mil. lei (echivalentul a 42,1 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 13,6%, după care urmează *Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare*, care va acorda finanțare în sumă de 784,4 mil. lei (echivalentul a 37,2 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 12,0% din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe.

Intrările de împrumuturi externe în anul 2016 pe donatori se expun în diagrama următoare:

Pe parcursul anului 2016 sunt planificate *rambursări de împrumuturi de stat externe* în valoare totală de 1 210,6 mil. lei (echivalentul a 57,4 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o majorare cu 486,3 mil. lei sau cu 67,1% față de valoarea executată în anul 2015.

În anul 2016, vor fi rambursate împrumuturi de stat externe în favoarea:

- creditorilor multilaterali – 1 018,5 mil. lei (echivalentul a 48,3 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 84,1% din suma totală a rambursărilor;
- creditorilor bilaterali - 192,1 mil. lei (echivalentul a 9,1 mil. dolari SUA), ceea ce reprezintă o pondere de 15,9% din suma totală a rambursărilor.

Mijloacele bănești la soldurile bugetului de stat și a proiectelor finanțate din surse externe se vor majora cu 835,9 mil. lei, dintre care pe proiectele menționate cu 268,6 mil. lei. Acumularea mijloacelor bănești la conturi este condiționată de menținerea unui nivel de deficit admisibil.

3.5. Cheltuielile în cadrul grupelor funcționale principale

3.5.1. Serviciile de stat cu destinație generală

Alocațiile prevăzute pentru anul 2016 la grupa dată față de anul 2015 înregistrează o creștere cu 1130,2 mil. lei sau cu 24,7 la sută față de aprobat (precizat) și o creștere cu 1432,8 mil. lei sau cu 33,5 la sută față de cheltuielile executate.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	Aprobat (precizat)	Executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli și active nefinanciare, total	4574,9	4272,4	5705,1	1130,2	124,7	1432,8	133,5
Ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	13,8	14,2	16,0	2,2	x	1,8	x
Cheltuieli curente	4286,7	4088,2	5421,2	1134,4	126,5	1333,0	132,6
Cheltuieli capitale	288,2	184,2	284,0	-4,2	98,5	99,7	154,1
Resurse, total	4574,9	4272,4	5705,1	1130,2	124,7	1432,8	133,5
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	4054,3	3786,6	5290,3	1236,1	130,5	1503,7	139,7
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	277,4	259,0	169,5	-107,9	61,1	-89,5	65,5
venituri colectate	243,4	226,8	245,3	2,0	100,8	18,5	108,2

Comparativ cu alocațiile aprobate (precizate) pe anul 2015, cheltuielile sunt majorate din contul resurselor generale cu 1236,1 mil. lei sau cu 30,5 la sută, din

contul veniturilor colectate se estimează cu o creștere de 2,0 mil. lei sau 0,8 la sută, iar din contul proiectelor finanțate din surse se diminuează cu 107,9 mil. lei sau 38,9 la sută.

Principalii factori care au cauzat modificările respective sunt următorii:

• *majorări de alocații pentru:*

- indexarea mărfurilor și serviciilor – 27,8 mil. lei;
- măsuri salariale prevăzute de legislația în vigoare – 92,8 mil. lei;
- fluctuația cursului valutar – 40,2 mil. lei;
- contribuția Guvernului la proiecte finanțate din surse externe – 18,0 mil. lei;
- desfășurarea acțiunilor consacrate sărbătorilor a 25 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova – 3,7 mil. lei;
- majorarea cheltuielilor la investiții capitale pentru obiectele în curs de execuție – 7,5 mil. lei;
- organizarea a trei evenimente de către Curtea Constituțională (Masă rotundă cu genericul "Constituționalitatea amendamentelor constituționale", Congresul Asociației Justiției Constituționale a Statelor din Regiunea Mării Negre și Baltice, Conferința Șefilor de instituții membre ale Asociației Curților Constituționale Francofone (ACCPUF)) – 1,0 mil. lei;
- asigurarea activității funcționale a Parlamentului – 3,0 mil. lei;
- acoperirea cheltuielilor pentru finalizarea procesului de generalizare și sistematizare a rezultatelor recensământului populației și al locuințelor din anul 2014 – 6,5 mil. lei;
- organizarea și desfășurarea alegerilor la funcția de Președinte al țării – 100,0 mil. lei;
- păstrarea și deservirea rezervelor materiale ale statului – 12,6 mil. lei;
- finanțarea partidelor politice – 39,9 mil. lei;
- majorarea numărului de acțiuni deținute de Republica Moldova în capitalul Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) – 21,1 mil. lei;
- mijloace financiare pentru îmbunătățirea regimului de pază în Casa Guvernului – 2,1 mil. lei;
- crearea Serviciului unic pentru apeluri de urgență 112 – 50,0 mil. lei;
- reorganizarea Oficiului Avocatului Poporului – 1,6 mil. lei;
- reparația capitală a holului și sălii Europeni în clădirea Parlamentului Republicii Moldova (reparația și instalarea sistemului de ventilație) – 25,8 mil. lei;
- cheltuieli destinate asigurării achitării titlurilor executorii cu acoperire din contul bugetului de stat – 30,0 mil. lei;
- alocații aferente fondurilor de rezervă și de intervenție – 33,1 mil. lei;
- serviciul datoriei de stat interne – 607,3 mil. lei;
- serviciul datoriei de stat externe – 94,3 mil. lei;
- transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale din fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale – 185,4 mil. lei.

• *reduceri de alocații:*

- revizuirea alocațiilor aferente proiectelor finanțate din surse externe – 107,9 mil.lei;
- excluderea alocațiilor aferente organizării și desfășurării alegerilor locale generale – 71,2 mil.lei;
- micșorarea transferurilor către bugetele unităților administrativ-teritoriale din fondul de compensare – 113,1 mil lei.

Din contul cheltuielilor aferente grupului dat, se finanțează următoarelor programe:

Programul „Legislativul și serviciile de suport”

Implementarea acestui program prevede realizarea activităților ce țin de asigurarea asistenței organizatorice, informaționale și tehnice a activității Parlamentului Republicii Moldova.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat sunt următoarele:

- îmbunătățirea calității procesului legislativ;
- sporirea transparenței procesului legislativ.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului dat, în bugetul de stat sunt prevăzute mijloace financiare în sumă de 224,1 mil. lei, cu o creștere de 35,7 mil. lei sau de 18,9 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Președintele Republicii Moldova”

Implementarea acestui program prevede realizarea activităților ce țin de asigurarea asistenței organizatorice, juridice, informaționale și tehnice a activității Președintelui Republicii Moldova.

Obiectivul principal trasat pentru realizarea programului dat este asigurarea suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivului aferent programului dat, în bugetul de stat sunt prevăzute mijloace financiare în sumă de 18,1 mil. lei, cu o creștere de 1,9 mil. lei sau de 11,8 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Executivul și serviciile de suport”

Scopul programului constă în îmbunătățirea calității actului guvernamental, a procesului decizional, a managementului și coordonării politicilor publice. Implementarea acestui program prevede realizarea activităților ce țin de implementarea agendei de e-guvernare, elaborarea și aprobarea de către Guvern a politicilor publice de calitate, prin îmbunătățirea proceselor de implementare, monitorizare și evaluare a politicilor de către autoritățile administrației publice centrale. Totodată, realizarea acestui program prevede deservirea și modernizarea

sistemului de telecomunicații al autorităților administrației publice, ceea ce va asigura schimbul de informații protejat între autoritățile publice ale Republicii Moldova, protejarea informațiilor importante pentru stat, crearea, administrarea și asigurarea funcționării și dezvoltării sistemelor naționale speciale de telecomunicații.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- creșterea numărului de proiecte de decizii de politici publice consultate cu societatea civilă până la 100% în următorii 3 ani;

- consolidarea capacităților în domeniul formulării și implementării politicilor publice;

- asigurarea procesului de colaborare a autorităților administrației publice locale cu Guvernul, Cancelaria de Stat și celelalte autorități ale administrației publice centrale;

- creșterea seturilor de date disponibile până la 500,0 în următorii 3 ani;

- implementarea structurii M-Cloud de către autoritățile administrației publice centrale;

- asigurarea schimbului informațional protejat interdepartamental pentru autoritățile publice și servicii de asigurare a canalului de legătură și acces la sistemele și resursele informaționale de stat - Intranet Guvernamental;

- introducerea unui sistem efectiv și eficient de circulație a documentelor în Guvern;

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului dat, în bugetul de stat sunt prevăzute mijloace financiare în sumă de 362,0 mil. lei, cu o creștere de 89,2 mil. lei sau de 32,7 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pentru anul 2015.

Programul „Constituționalitatea”

Scopul programului este garantarea supremației Constituției, asigurarea realizării principiului separării puterilor în stat și garantarea responsabilității statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat, totodată, programul prevede realizarea activităților ce țin de supravegherea și asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către autoritățile publice centrale și locale, alte entități, persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile, precum și realizarea măsurilor ce au drept scop asigurarea protecției împotriva discriminării, asigurării egalității și restabilirea în drepturi a tuturor persoanelor discriminate și anume.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea subprogramelor date, sunt următoarele:

- sporirea calității actelor emise de Curtea Constituțională, prin optimizarea modalităților de sesizare a Curții de către subiecții abilitați cu acest drept;

- repunerea în drepturi a persoanelor care au avut de suferit în urma acțiunilor/inacțiunilor autorităților publice și persoanelor cu funcții de răspundere

prin sporirea cu 5 % anual a numărului cererilor satisfăcute din numărul cererilor acceptate spre examinare;

- asigurarea realizării progresive a drepturilor omului prin influențarea politicilor publice și prin contribuirea la perfecționarea actelor normative cu sporirea numărului de propuneri înaintate pînă la 2% anual;

- prevenirea holistică a discriminării;

- repunerea în drepturi a persoanelor care au avut de suferit în urma activităților discriminatorii;

- elaborarea și realizarea strategiei de creare și dezvoltare a parteneriatelor cu societatea civilă, instituțiile și organizațiile naționale și internaționale.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente subprogramelor respective, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 28,5 mil. lei, cu o creștere de 6,3 mil. lei sau de 28,5 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pentru anul 2015.

Programul „Managementul finanțelor publice”

Implementarea acestui program prevede asigurarea alocării eficiente și eficace a resurselor financiare publice spre activități care să contribuie la creșterea economiei și dezvoltarea Republicii Moldova și să mențină gestiunea eficientă privind utilizarea fondurilor publice în toate domeniile și sectoarele administrației publice.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sînt următoarele:

- consolidarea procesului de planificare multianuală cu atingerea unei consistențe maxime a legii bugetare anuale cu Cadrul Bugetar pe Termen Mediu;

- implementarea integrală a metodologiei bugetării pe programe și performanță pentru bugetele locale;

- asigurarea echității, stabilității și transparenței fiscale și vamale, precum și stimularea creșterii economice;

- asigurarea finanțării măsurilor prevăzute în bugetul de stat cu minimum de cheltuieli și la nivel optim de risc;

- elaborarea și implementarea politicilor de prognozare și gestionare a lichidităților bugetului public național;

- generalizarea, analiza și întocmirea raportului anual privind executarea bugetului public național pe anul bugetar încheiat;

- consolidarea și ajustarea cadrului normativ în domeniul executării de casă a bugetului public național prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor, evidenței contabile și raportării în sistemul bugetar;

- consolidarea răspunderii manageriale pentru optimizarea gestionării resurselor conform obiectivelor entității în baza principiilor buneii guvernări prin implementarea sistemului de management financiar și control și activității de audit intern în sectorul public;

- consolidarea disciplinei întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat;
- elaborarea actelor normative în domeniul contabilității și auditului în sectorul corporativ;
- consolidarea gestionării mijloacelor bugetare prin sistemul trezorerial;
- asigurarea colectării veniturilor la bugetul public național;
- asigurarea controlului financiar privind conformitatea operațiunilor și tranzacțiilor ce țin de gestionarea resurselor bugetului public național și patrimoniului public;
- asigurarea integrității și administrarea eficientă a finanțelor publice prin promovarea unor achiziții publice transparente și competitive;
- realizarea misiunilor de audit în corespundere cu programul de activitate al Curții de Conturi.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului dat, în bugetul de stat sînt prevăzute mijloace financiare în sumă de 807,0 mil. lei, cu o creștere de 2,8 mil. lei sau 0,3 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Afacerile externe și cooperarea externă”

Implementarea acestui program prevede eforturile de promovare cît mai activă a intereselor naționale ale țării în materie de politică externă, avînd în vedere următoarele dimensiuni de activitate: procesul de integrare europeană, cooperarea bilaterală cu partenerii externi, cooperarea multilaterală în cadrul organismelor internaționale și regionale (inclusiv onorarea angajamentelor financiare ale Republicii Moldova față de acestea), protejarea intereselor cetățenilor Republicii Moldova aflați în afara țării.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- asigurarea unui cadru adecvat pentru sporirea eficienței funcționale a serviciului diplomatic al Republicii Moldova;
- continuarea valorificării multidimensionale a potențialului relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în vederea adoptării și promovării valorilor și standardelor europene avînd drept finalitate integrarea în Uniunea Europeană;
- promovarea de către misiunile diplomatice ale Republicii Moldova a intereselor naționale prin intermediul diplomației tradiționale și celei economice;
- asigurarea protejării drepturilor cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare;
- asigurarea executării angajamentelor, inclusiv financiare, asumate față de organisme internaționale.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de

419,9 mil. lei, cu o creștere în sumă de 59,1 mil. lei sau 16,4 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Conflictele de interes”

Realizarea acestui program cuprinde activitățile ce au drept scop implementarea mecanismelor de control a conflictelor de interes, incompatibilităților, veniturilor, proprietăților. Acțiunile aferente țin de evaluarea informațiilor din declarații și de identificarea conflictelor de interes și incompatibilităților în baza sesizărilor și autosesizărilor.

Obiectivul principal trasat pentru realizarea programului dat constă în aplicarea instrumentelor de prevenire a corupției la nivel individual și instituțional, prin evaluarea veniturilor și proprietăților, a incompatibilităților și a conflictelor de interes în exercitarea funcțiilor publice de către subiecții declarării.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente subprogramelor respective, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 6,0 mil. lei, cu o creștere de 1,5 mil. lei sau de 34,5 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Domenii generale de stat”

Subprogramul „Reintegrarea statului”

Implementarea acestui subprogram prevede realizarea activităților și proiectelor care contribuie la dezvoltarea social-economică a localităților din Zona de Securitate și creează premisele necesare pentru realizarea obiectivului guvernamental de reintegrare a țării.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea subprogramului dat, sunt următoarele:

- implementarea proiectelor de dezvoltare comunitară în Zona de Securitate;
- promovarea acțiunilor ce contribuie la consolidarea măsurilor de încredere între cele două maluri ale Nistrului;
- susținerea activității autorităților administrației publice centrale și locale orientate spre îmbunătățirea infrastructurii critice.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente subprogramului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 15,0 mil. lei, cu o creștere de 8,0 mil. lei sau de 114,3 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Cercetări științifice aplicate în direcția strategică ”Patrimoniul național și dezvoltarea societății”

Acest subprogram include activitățile ce țin de identificarea situației sociolingvistice și funcționării limbilor în perioada actuală pe teritoriul Republicii Moldova; determinarea tendințelor de evoluție a conștiinței sociale, reevaluarea și reconsiderarea științifică a culturii materiale, spirituale și a istoriei naționale în

context regional și european; consolidare a statului de drept, a evoluției situației sociale în perioada actuală pe teritoriul Republicii Moldova în contextul regional și european. Cercetarea patrimoniului cultural național imaterial, etnografic, arheologic, istoric, natural și muzical, deținut de instituțiile muzeale și muzicale din Republica Moldova; elaborarea studiilor de fundamentare științifică și metodologică a tuturor activităților muzeale și de salvagardare a patrimoniului cultural național, a expertizării și conservării/restaurării patrimoniului cultural; creșterea colecțiilor naționale de patrimoniu cultural; desiminarea cunoștințelor și punerea în valoare a patrimoniului cultural național.

Obiectivele principale stabilite pentru realizarea subprogramului dat, sunt următoarele:

- stabilirea priorităților de cercetare în domeniul terminologiei până în anul 2018 prin suplimentarea anuală a bazei de informații în domeniul subsistemelor terminologice cu 5%;

- asigurarea bazelor științifice privind consolidarea statului de drept, modernizarea sistemului socio-economic național prin publicarea a 90 articole științifice în anul 2016;

- elaborarea suportului analitico-științific în domeniul demo – socio – economic prin elaborarea a 4 scenarii de prognoză a indicatorilor macroeconomici pe termen mediu până în anul 2018;

- documentarea/sistematizarea și digitizarea patrimoniului cultural muzeal, imaterial și muzical;

- elaborarea studiilor metodologice privind expertizarea, conservarea/restaurarea și prezervarea patrimoniului cultural muzeal, imaterial și muzical;

- elaborarea studiilor privind patrimoniul muzeal, arheologic, imaterial, etnografic, muzical și istoric;

- documentarea/ cercetarea patrimoniului arheologic imobil și valorificarea lui prin expoziții și dezvoltarea colecțiilor de stat;

- promovarea patrimoniului cultural național prin expoziții, publicații de specialitate, materiale promoționale scrise, audiovizuale și electronice;

- elaborarea studiilor de analiză a legislației naționale și actelor normative în domeniul patrimoniului cultural;

- elaborarea studiilor și dosarelor de patrimoniu cultural național pentru nominalizare în lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente subprogramului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă 38,0 mil. lei, cu o creștere de 1,8 mil. lei sau cu 5,0 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Sistemul statistic și de arhivare”

Programul dat vine să asigure funcționarea unui sistem eficient de producere a datelor statistice cu scopul asigurării autorităților publice centrale și locale,

agenților economici, a tuturor categoriilor de utilizatori atât interni cât și externi cu informația statistică calitativă și comparabilă la nivel internațional vizând situația și dezvoltarea social-economică și demografică a țării. Totodată, programul prevede promovarea cât mai activă a intereselor naționale în materie de funcționare a unui sistem eficient de supraveghere publică a activității arhivistice, modernizării lucrărilor de secretariat și perfecționării cadrului legal și metodologic în domeniul activității arhivistice, precum și, protecția drepturilor patrimoniale și personale nepatrimoniale ale cetățenilor, precum și intereselor statului prin înregistrarea de stat a actelor de stare civilă.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- producerea și diseminarea statisticii oficiale respectând Principiile Fundamentale a Statisticii Oficiale;

- realizarea lucrărilor statistice prevăzute în Programul de Lucrări Statistice;

- efectuarea anuală a ordonării tehnico-științifice a documentelor existente în circa 640 instituții (surse de completare a Fondului Arhivistic de Stat și Fondului Arhivistic Obștesc);

- preluarea anuală spre depozitarea de stat a 19 mii dosare din instituțiile surse de completare a Fondurilor Arhivistice de Stat și a Fondurilor Arhivistice Obștești, patronate de serviciile de arhivă municipale și raionale;

- verificarea anuală a existentului și stării fizice a 208 mii unități păstrare, întru asigurarea integrității Fondului Arhivistic de Stat;

- întocmirea anuală a 38,5 mii certificate întocmite în baza documentelor preluate spre păstrare de stat, la solicitările persoanelor fizice și juridice din țară și de peste hotare;

- asigurarea capacităților oficiilor stare civilă teritoriale de acordare a 80 % din totalul serviciilor stare civilă prestate persoanelor în anul 2016;

- asigurarea prestării gratuite beneficiarilor serviciilor de stare civilă în mărime de 45 % din numărul total de servicii.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 152,3 mil. lei cu o creștere în sumă de 18,6 mil. lei sau 13,9 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Edificarea societății informaționale”

Implementarea acestui program prevede elaborarea, promovarea și evaluarea politicilor publice de rigoare în domeniul dezvoltării informaționale, precum și asigurarea unui nivel adecvat de protecție a datelor cu caracter personal în Republica Moldova, conform standardelor europene.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sînt următoarele:

- crearea unui cadru legislativ eficient pentru dezvoltarea continuă a sectorului TIC, în conformitate cu Acordul de Asociere RM-UE și cadrul normativ-legislativ european;

- dezvoltarea politicilor publice în domeniul comunicațiilor electronice și poștale, a tehnologiei informației, securității cibernetice, comunicațiilor de urgență și registrelor publice;

- implementarea Serviciului unic pentru apeluri de urgență 112;

- informarea operatorilor de date cu caracter personal privind necesitatea implementării principiilor de protecție a datelor cu caracter personal, precum și despre responsabilitățile ce le revin asupra respectării acestora prin acordarea anuală a 500 consultații, elaborarea anuală a 3 instrucțiuni (liniilor directorii) și organizarea anuală a 25 acțiuni de promovare și instruire;

- asigurarea înregistrării sistemelor de evidență gestionate de operatorii de date cu caracter personal în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal;

- sensibilizarea persoanelor fizice referitor la drepturile de care dispun în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal prin organizarea anuală a 10 acțiuni de informare, seminare, traininguri, mese rotunde, conferințe;

- efectuarea anuală a 150 controale asupra respectării de către operatori a procedurilor organizatorice și tehnice, consemnate în politicile de securitate instituționale, necesare asigurării unui nivel adecvat de protecție a datelor cu caracter personal în procesul prelucrării acestora.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 62,4 mil. lei cu o creștere în sumă de 52,1 mil. lei sau 6,1 ori față de alocațiile executate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Cercetări științifice fundamentale”

Programul dat are scop identificarea principiilor noi privind dezvoltarea tehnologiilor avansate, inclusiv nanotehnologiilor și elaborarea modelelor de utilizare a materialelor, tehnologiilor și produselor inovative în economia națională. Asigurarea cercetărilor în domeniul dezvoltării sistemului energetic. Suportul științific în asigurarea securității sănătății. Elucidarea mecanismelor ce stau la baza sporirii și controlului productivității și rezistenței organismelor utile. Elucidarea proceselor politice, juridice, social-economice și culturale în Țara Moldovei, Basarabia, RASSM, RSSM și Republica Moldova și valorificarea materialului documentar inedit privind istoria Moldovei.

Subprogramul „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică ”Materiale, tehnologii și produse inovative”.

Subprogramul respectiv include cercetări științifice privind elaborarea modelelor matematice și de calcul; securitatea la hazarde naturale (cutremure, alunecări de teren, inundații, secetă); tehnologia și securitatea alimentară și

siguranța produselor agroalimentare; suport științific în asigurarea securității ecologice a țării; explorarea fenomenelor fizice în materie condensată, obținerea materialelor multifuncționale, a materialelor și tehnologiilor în construcția de mașini, electrotehnică și de prelucrare electro-fizico-chimică a suprafețelor, proiectarea și fabricarea echipamentelor tehnice și a dispozitivelor pentru industria construcțiilor, medicină, agricultură și ecologie; biodiversitatea și valorificarea rațională a resurselor naturale.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- perfecționarea a 10 metode și metodologii de cercetare în anul 2016;
- identificarea și studierea fenomenelor fizice, chimice și biologice a materialelor, tehnologiilor și produselor inovative prin publicarea a 185 articole științifice în anul 2016;
- cercetarea și rezolvarea unor probleme matematice actuale și precizarea căilor de aplicație a rezultatelor în 2 domenii (criptografia, fizica relativistă) către 2018;
- cercetarea diversității floristice și fitocenotice a 5 ariilor protejate de stat către anul 2018;
- pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 25973,0 mii lei cu o creștere în sumă de 3 758,3 mii lei sau 16,9 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015;

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 44,0 mil. lei cu o diminuare în sumă de 0,2 mil. lei sau 0,4 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică ”Eficiență, energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie”.

Subprogramul respectiv include cercetări științifice privind elaborarea modelelor matematice, metodelor de calcul și a bazelor de date necesare pentru efectuarea analizelor și a prognozelor întru argumentarea soluțiilor competitive bazate pe cunoaștere privind dezvoltarea durabilă a sectorului energetic.

Obiectivul principal trasat pentru realizarea programului dat este elaborarea a 3 variante a prognozei balanței energetice pentru perioada 2016-2018.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 1,5 mil. lei cu o majorare de circa 0,1 mil. lei sau 3,9 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică ”Sănătate și biomedicină”.

Subprogramul respectiv include cercetări științifice privind identificarea și crearea bazelor științifice ale formării și menținerii dirijate a sănătății; determinarea mecanismelor etiopatogeniei ale celor mai frecvente patologii indigene.

Obiectivul principal trasat pentru realizarea programului dat este elaborarea noilor concepte (3) și obținerea noilor rezultate științifice privind estimarea sănătății psihice, mecanismele menținerii și fortificării sănătății diverselor organe (metode – 3, criteriile de apreciere a potențialului de sănătate psihică – 6) în perioada 2016-2018.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 8,4 mil. lei cu o majorare în sumă de 0,5 mil. lei sau 6,2 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Biotehnologie".

Subprogramul respectiv include cercetări asupra bazelor științifice ale biotehnologiilor moderne orientate la elaborarea tehnologiilor de producere și aplicare a inovațiilor în domeniul agricultura convențională și ecologică; elucidarea mecanismelor genetice și fiziologice de sporire a procesului de ameliorare a culturilor agricole; elaborarea tehnologiilor și sistemelor de producere a organismelor utile și de cultivare a plantelor, mijloacelor și sistemelor ecologic inofensive de protecție a plantelor; eficientizarea sectorului agricol și a industriei de procesare; eficiența energetică și identificarea surselor alternative de energie; stabilirea dinamicii evoluției structurii și fertilității solului în condiții naturale și sub influența factorilor antropici; menținerii și completării genofondurilor agrobiodiversității.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- elaborarea a 11 procedee și tehnologii noi până în anul 2018;
- obținerea informației noi privind biotehnologiile moderne prin publicarea a 610 de articole până în anul 2018;
- participări la 24 de expoziții și saloane în anul 2016.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 25,2 mil. lei cu o majorare în sumă de 1,8 mil. lei sau 7,7 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății".

Subprogramul respectiv prevede desfășurarea de cercetări științifice privind dezvoltarea bazelor științifice și practice cu privire la valorificarea moștenirii

istorico-culturale, spirituale și a istoriei naționale; definirea impactului implementării valorilor culturale și istorice asupra mentalității societății moldovenești; reconsiderarea și valorificarea patrimoniului lingvistic și literar românesc din Republica Moldova în context general românesc și european; promovarea valorilor spirituale și a diversității culturale din țara noastră în discursul educațional la nivel preuniversitar și universitar; consolidarea statului de drept. Acest program include, de asemenea, activitățile ce țin de reevaluarea și reconsiderarea științifică a culturii materiale, spirituale și a istoriei naționale în contextul regional și european, precum și de identificarea căilor și a modalităților de consolidare a capacităților de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat, societății civile și de asigurare a coeziunii sociale în condițiile valorificării opțiunii europene.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- elaborarea și dezvoltarea cunoștințelor științifice și practice cu 3% anual în vederea valorificării patrimoniului istoric, cultural, lingvistic și literar al țării (în perioada 2016- 2018);

- elaborarea și editarea a 63 de monografii pînă în anul 2018;

- asigurarea bazelor științifice privind consolidarea și dezvoltarea statului de drept în contextul integrării europene, precum și valorificarea moștenirii istorico-culturale, reconsiderarea și valorificarea patrimoniului lingvistic și literar românesc din Republica Moldova prin publicarea a 299 articole științifice în anul 2016.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 43,5 mil. lei cu o majorare în sumă de 7,2 mil. lei sau 19,9 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Managementul științei și inovării”

Programul dat are ca scop asigurarea unui sistem managerial adecvat în sfera științei și inovării, precum și, a serviciilor de suport pentru sfera științei și inovării, care include organizarea suportului metodologic și informațional al cercetărilor științifice, expertiza tematicii științifice și a rezultatelor ei, a activității bibliotecilor științifice și a construcției obiectelor de investiții capitale din sfera științei și inovării, participarea, cooperarea organizațiilor din sfera științei și inovării pentru lărgirea orizontului în stabilirea rețelelor de cercetare și creștere a mobilității cercetătorilor.

Subprogramul „Politici și management în domeniul cercetărilor științifice”.

Subprogramul respectiv prevede elaborarea și promovarea politicii de stat privind dezvoltarea științei și inovării, gestionarea sferei științei și inovării, evaluarea și acreditarea activității organizațiilor din sfera științei și inovării, atestarea cadrelor științifice de înaltă calificare.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sînt următoarele:

- consolidarea capacităților de elaborare, evaluare și monitorizare a politicilor a 17 persoane anual;

- asigurarea interacțiunii a procesului de elaborarea politicilor cu procesul bugetar;

- consolidarea capacităților în sfera științei și inovării, în special, în domeniul estimării activităților științifice și inovaționale, precum și evaluării procesului pregătirii cadrelor științifice de înaltă calificare, în cadrul a 58 instituții anual până în 2018.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 26,0 mil.lei cu o creștere în sumă de 3,8 mil.lei sau 16,9 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Servicii de suport pentru sfera științei și inovării”.

Subprogramul respectiv include organizarea suportului metodologic și informațional al cercetărilor științifice, expertiza tematicii științifice și a rezultatelor ei, a activității bibliotecilor științifice și a construcției obiectelor de investiții capitale din sfera științei și inovării, participarea, cooperarea organizațiilor din sfera științei și inovării pentru lărgirea orizontului în stabilirea rețelelor de cercetare și creștere a mobilității cercetătorilor.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- monitorizarea a cîte 362 proiecte anual până în anul 2018;

- crearea capacităților instituționale necesare pentru gestionarea proiectelor naționale și internaționale, precum și expertizarea proiectelor în sfera științei și inovării prin organizarea a cîte 220 evenimente de informare și consultații anual;

- gestionarea a cîte 60 proiecte bilaterale și multilaterale anual în domeniul de cercetare-dezvoltare-inovare;

- sporirea continuă a calității procesului de expertizare în sfera științei și inovării prin perfecționarea regulamentelor și a instrumentelor utilizate, elaborarea unui model de evaluare cu aplicarea platformei IT și asigurarea transparenței procesului de evaluare - pînă în anul 2018.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 61,8 mil.lei cu o creștere în sumă de 9,3 mil.lei sau 17,7 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Subprogramul „Pregătirea cadrelor prin postdoctorat”.

Subprogramul respectiv include activitățile ce țin de formarea continuă a specialităților de înaltă calificare în instituții de învățămînt superior și institute de cercetare.

Obiectivul principal pentru realizarea programului dat, este instruirea postdoctoranzilor cu finanțare din bugetul de stat.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 3,9 mil. lei cu o creștere în sumă de 1,1 mil. lei sau 38,1 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Sistemul electoral”

Scopul acestui program constă în crearea condițiilor necesare pentru exercitarea de către cetățeni a dreptului constituțional de a alege și de a fi ales în cadrul unor alegeri libere și corecte. Programul dat include activitățile ce țin de realizarea politicii electorale în scopul bune organizări și desfășurări a alegerilor și anume: coordonarea activităților organelor electorale inferioare și altor subiecți electorali în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor, administrarea procesului de înregistrare a alegătorilor, monitorizarea și controlul finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, realizarea activităților de certificare a funcționarilor electorali, pregătirea programelor de informare și educare a alegătorilor în perioada electorală.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat, sunt următoarele:

- dezvoltarea și implementarea către anul 2018 a modulelor SIAS „Alegeri” în vederea automatizării procedurilor electorale;
- desfășurarea alegerilor locale noi;
- organizarea și desfășurarea alegerilor la funcția de Președinte al RM;
- aplicarea standardelor ISO în procesul electoral;
- elaborarea și ajustarea cadrului normativ intern al Comisiei Electorale Centrale și a celui conex;
- certificarea funcționarilor electorali;
- realizarea studiului de fezabilitate în scopul lansării proiectului-pilot a votului la distanță prin intermediul sistemelor electronice.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 150,7 mil. lei cu o creștere în sumă de 70,3 mil. lei sau de 87,4 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Diaspora și minoritățile naționale”

Implementarea acestui program prevede eforturile de promovare cât mai activă a intereselor naționale în materie de politică în domeniul relațiilor interetnice, funcționării limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova și susținerii diasporei moldovenești. Totodată, programul dat asigură organizarea

acțiunilor de păstrare a identității național-culturale ale minorităților naționale și a diasporei moldovenești.

Obiectivele principale trasate pentru realizarea programului dat sunt următoarele:

- realizarea programelor/ proiectelor sociale, economice și culturale destinate diasporei moldovenești;
- implementarea Programului „Dor”;
- monitorizarea și implementarea actelor normative în domeniul relațiilor interetnice și a persoanelor originare din Republica Moldova domiciliate peste hotare;
- elaborarea Strategiei naționale de integrare a minorităților naționale din Republica Moldova;
- asigurarea continuă a protecției minorităților naționale împotriva discriminării pe criterii de etnie, rasă, religie prin măsuri de incluziune socială în vederea promovării culturii, tradițiilor, limbii minorităților naționale.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 5,5 mil. lei, cu o creștere în sumă de 1,1 mil. lei sau 25,2 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Programul „Rezervele materiale de stat și de mobilizare”

Implementarea acestui program prevede asigurarea realizării eficiente a politicii statului în domeniul rezervelor materiale ale statului, completarea și păstrarea rezervelor materiale de stat și de mobilizare.

Scopul general al programului reprezintă promovarea unei politici coerente a statului pentru sporirea gradului de securitate a țării în domeniul rezervelor materiale de stat și de mobilizare, ca element component al siguranței publice și securității naționale.

Obiectivele și indicatorii asumați în domeniul completarea rezervelor de stat vor contribui la:

- fortificarea capacităților de eliberare a bunurilor materiale pentru lichidarea consecințelor calamităților naturale;
- modernizarea sistemului de evidență a bunurilor materiale;
- aplicarea unor măsuri urgente în caz de situații excepționale.

Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării obiectivelor aferente programului respectiv, în bugetul de stat au fost prevăzute mijloace financiare în sumă de 63,4 mil. lei, cu o creștere în sumă de 19,3 mil. lei sau 43,7 la sută față de alocațiile precizate în acest scop pe anul 2015.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Secretariatul Parlamentului	Total	141,1	2,47	83,1	16,9
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	01/01 Activitatea Parlamentului	141,1	2,47	83,1	16,9
Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Total	18,1	0,32	99,4	0,6
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	02/01 Activitatea Președintelui Republicii Moldova	18,1	0,32	99,4	0,6
Curtea Constituțională	Total	14,6	0,26	91,8	8,2
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	04/01 Jurisdicție constituțională	14,6	0,26	91,8	8,2
Curtea de Conturi	Total	30,0	0,53	97,7	2,3
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	05/10 Audit extern	30,0	0,53	97,7	2,3
Cancelaria de Stat	Total	363,7	6,37	67,3	32,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	03/01 Exercițarea guvernării	54,0	0,95	99,4	0,6
	03/02 Servicii de suport pentru exercițarea guvernării	142,1	2,49	98,5	1,5
	03/03 e-Transformare a Guvernării	165,9	2,91	29,6	70,4
	24/03 Susținerea diasporei	1,5	0,03	100,0	
	08/07 Cercetări științifice aplicate în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	0,2		100,0	
	16/06 Cercetări științifice fundamentale în direcție strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	0,1		100,0	
Ministerul Finanțelor	Total	755,8	13,24	94,9	5,1
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	05/01 Politici și management în domeniul bugetar-fiscal	60,5	1,06	93,4	6,6
	05/02 Administrarea veniturilor publice	628,9	11,01	94,5	5,5
	05/03 Executarea și raportarea bugetului public național	40,5	0,71	99,5	0,5
	05/04 Inspecția financiară	17,3	0,30	100,0	
	05/05 Supravegherea activității de audit	0,4	0,01	100,0	
	05/08 Administrarea achizițiilor publice	8,2	0,14	98,8	1,2
Ministerul Justiției	Total	56,1	0,98	92,2	7,8
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	12/05 Starea civilă	56,1	0,98	92,2	7,8

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Total	331,7	5,81	98,7	1,3
	<i>inclusiv pe programe:</i>				
	06/01 Politici și management în domeniul relațiilor externe	26,9	0,47	98,5	1,5
	06/02 Promovarea intereselor naționale prin intermediul antenelor diplomatice	304,8	5,34	98,7	1,3
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Total	83,0	1,45	1,2	98,8
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	01/03 Serviciile de suport pentru activitatea Parlamentului	83,0	1,45	1,2	98,8
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Total	1,8	0,03	100,0	
	<i>inclusiv pe programe:</i>				
	16/05 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Biotehnologie"	1,6	0,03	100,0	
	19/08 Pregătirea cadrelor prin postdoctorat	0,1		100,0	
Ministerul Educației	Total	22,6	0,40	100,0	
	<i>inclusiv pe programe:</i>				
	08/07 Cercetări științifice aplicate în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	9,1	0,16	100,0	
	16/02 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Materiale, tehnologii și produse inovative"	5,9	0,10	100,0	
	16/05 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Biotehnologie"	2,1	0,04	100,0	
	16/06 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	3,8	0,07	100,0	
	19/08 Pregătirea cadrelor prin postdoctorat	1,8	0,03	100,0	
Ministerul Culturii	Total	4,4	0,08	100,0	
	<i>inclusiv pe programe:</i>				
	08/07 Cercetări științifice aplicate în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	4,2	0,07	100,0	
	16/06 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	0,2		100,0	

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Sănătății	Total	8,9	0,16	100,0	
	<i>inclusiv pe programe:</i>				
	16/04 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Sănătate și biomedicină"	4,6	0,08	100,0	
	19/07 Servicii de suport pentru sfera științei și inovării	3,2	0,06	100,0	
	19/08 Pregătirea cadrelor prin postdoctorat	1,2	0,02	100,0	
Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor	Total	58,2	1,02	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	15/01 Politici și management în domeniul dezvoltării informaționale	58,2	1,02	100,0	
Biroul Național de Statistică	Total	87,8	1,54	99,8	0,2
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	12/01 Politici și management în domeniul statisticii	22,6	0,40	100,0	
	12/02 Lucrări statistice	57,0	1,00	99,6	0,4
	12/04 Desfășurarea recensămintelor	8,2	0,14	100,0	
Biroul Relații Interetnice	Total	4,0	0,07	82,4	17,6
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	24/01 Politici și management în domeniul minorităților naționale	3,6	0,06	79,6	20,4
	24/02 Relații interetnice	0,4	0,01	100,0	
Agenția Rezerve Materiale	Total	63,4	1,11	97,6	2,4
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	27/01 Politici și management al rezervelor materiale ale statului	5,7	0,10	89,4	10,6
	27/02 Rezerve materiale ale statului	46,0	0,81	100,0	
	27/03 Servicii de suport în domeniul rezervelor materiale ale statului	11,7	0,20	92,3	7,7
Serviciul de Stat de Arhivă	Total	8,8	0,15	90,9	9,1
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	12/03 Servicii de arhivă	8,8	0,15	90,9	9,1
Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare	Total	5,5	0,10	92,7	7,3
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	19/01 Politici și management în domeniul cercetărilor științifice	5,5	0,10	92,7	7,3
Oficiul Avocatului Poporului	Total	9,5	0,17	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	04/02 Respectarea drepturilor și libertăților omului	9,5	0,17	100,0	

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Comisia Electorală Centrală	Total	150,7	2,64	99,5	0,5
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	22/02 Sistemul electoral	150,7	2,64	99,5	0,5
Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal	Total	4,1	0,07	97,6	2,4
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	15/03 Protecția datelor personale	4,1	0,07	97,6	2,4
Comisia Națională de Integritate	Total	6,0	0,10	98,3	1,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	07/02 Controlul și soluționarea conflictelor de interese	6,0	0,10	98,3	1,7
Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității	Total	4,4	0,08	95,5	4,5
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	04/03 Protecția împotriva discriminării	4,4	0,08	95,5	4,5
Academia de Științe a Moldovei	Total	209,0	3,66	97,8	2,2
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	08/07 Cercetări științifice aplicate în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	24,6	0,43	98,0	2,0
	16/02 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Materiale, tehnologii și produse inovative"	38,1	0,67	97,1	2,9
	16/03 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Eficiență energetică și valorificarea surselor regenerabile de energie"	1,5	0,03	100,0	
	16/04 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Sănătate și biomedicină"	3,8	0,07	100,0	
	16/05 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Biotehnologie"	21,4	0,38	87,4	12,6
	16/06 Cercetări științifice fundamentale în direcția strategică "Patrimoniul național și dezvoltarea societății"	39,5	0,69	99,7	0,3
	19/01 Politici și management în domeniul cercetărilor științifice	20,5	0,36	99,5	0,5
	19/07 Servicii de suport pentru sfera științei și inovării	58,7	1,03	99,7	0,3
	19/08 Pregătirea cadrelor prin postdoctorat	0,8	0,01	100,0	

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	Total	3262,2	57,18	100,0	
	<i>inclusiv pe programe:</i>				
	05/03 Executarea și raportarea bugetului public național	21,2	0,37	100,0	
	06/04 Cooperare externă	88,2	1,54	100,0	
	08/02 Gestionarea fondurilor de rezervă și de intervenție	70,0	1,23	100,0	
	08/03 Reintegrarea statului	15,0	0,26	100,0	
	08/08 Acțiuni cu caracter general	30,0	0,53	100,0	
Acțiuni generale	11/01 Raporturi interbugetare pentru nivelarea posibilităților financiare	1167,3	20,44	100,0	
	11/02 Raporturi interbugetare cu destinație specială	4,6	0,08	100,0	
	11/03 Raporturi interbugetare de compensare	100,1	1,75	100,0	
	17.01 Datoria de stat internă	1402,0	24,60	100,0	
	17.02 Datoria de stat externă	363,8	6,37	100,0	
	Total pentru grupa „Serviciile de stat cu destinație generală”	5705,1	100,00	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

3.5.2. Apărare națională

Alocațiile bugetului de stat pe anul 2016 pentru ramura dată se cifrează la 582,1 mil. lei, comparativ cu anul 2015 constituie o majorare cu 118,0 mil. lei sau cu 25,4 la sută față de precizat.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli și active nefinanciare, total	464,1	451,5	582,1	118,0	125,4	130,6	128,9
Ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	1,4	1,5	1,6	0,2	x	0,1	x
Cheltuieli curente	456,3	447,6	493,2	36,9	108,1	45,6	110,2
Cheltuieli capitale	7,8	3,9	88,9	81,1	>200	85,0	>200
Resurse, total	464,1	451,5	582,1	118,0	125,4	130,6	128,9
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	418,1	408,3	550,5	132,4	131,7	142,2	134,3
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe			6,0	6,0		6,0	
venituri colectate	46,0	43,2	25,6	-20,4	55,7	-17,6	59,3

Cheltuielile curente se prevăd în sumă de 493,2 mil. lei, cu o creștere de 36,9 mil. lei față de aprobat (precizat) pe anul 2015 sau cu 8,1 la sută, și față de executat 2015 s-au majorat cu 45,6 mil. lei sau cu 10,2 la sută.

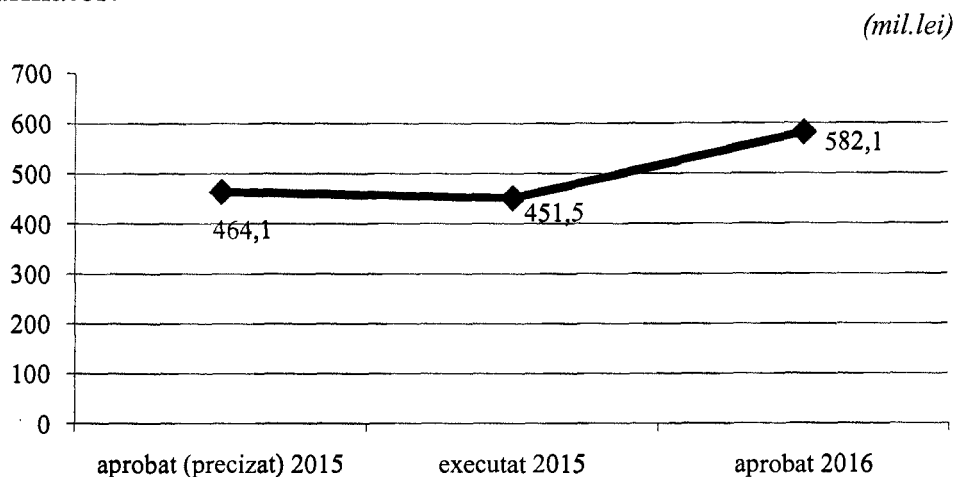
Cheltuielile capitale se prevăd în sumă de 88,9 mil. lei, cu o creștere de 81,1 mil. lei față de aprobat (precizat) pe anul 2015 și față de executat pe anul 2015 au crescut cu 85,0 mil. lei.

Resursele generale la grupa dată se prevăd în sumă de 550,5 mil. lei, cu o creștere față de aprobat (precizat) pe anul 2015 cu 132,4 mil. lei sau cu 31,7 la sută, iar față de executat pe anul 2015 au crescut cu 142,2 mil. lei sau cu 34,3 la sută.

Resurse ale proiectelor finanțate din surse externe pentru anul 2016 se prevăd în sumă de 6,0 mil. lei, pentru implementarea proiectului „Cooperarea cu SUA” și a proiectului „Cooperarea cu NATO”, gestionate de către Ministerul Apărării, în cadrul cărora se planifică activități de asistență pentru participare la exerciții bilaterale și multinaționale, cursuri de instruire și consultări.

Veniturile colectate se prevăd în sumă de 25,6 mil. lei, ce constituie o micșorare față de aprobat (precizat) pe anul 2015 cu 20,4 mil. lei sau cu 44,3 la sută și față de executat pe anul 2015 cu o reducere de 17,6 mil. lei sau 40,7 la sută.

Cheltuielile aferente acestei grupe funcționale principale se prezintă în graficul următor:

Factorii principali care au cauzat modificările față de executat 2015 sînt:

• *majorări de alocații:*

- asigurarea majorării salariilor – 25,7 mil. lei;
- pentru dezvoltarea bazei tehnico-militare – 94,5 mil. lei;
- participarea la misiunea internațională de menținere a păcii din Kosovo – 3,5 mil. lei;
- indexarea cheltuielilor pentru mărfuri și servicii – 6,7 mil. lei;
- asigurării implementării Programului de acțiuni consacrate sărbătoririi a 25 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova - 11,7 mil. lei;
- granturi de la partenerii externi prin intermediul proiectelor finanțate din surse externe – 6,0 mil. lei.

• *reduceri de alocații:*

- diminuarea cheltuielilor din veniturile colectate – 20,4 mil. lei.

Principalele priorități pentru anul 2016 în domeniul Apărării Naționale conform documentelor de politici sectoriale și naționale, se axează pe următoarele:

- dezvoltarea capabilităților de apărare și modernizarea graduală a Armatei Naționale;
  - dezvoltarea infrastructurii obiectivelor militare;
  - contribuirea la Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene și continuarea cooperării cu NATO în cadrul Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului, Inițiativei de Consolidare a Capacităților de Apărare și altor programe;
  - consolidarea capacităților forțelor sistemului național de apărare în gestionarea situațiilor de criză. Dezvoltarea și perfecționarea interacțiunii dintre ele;
  - dezvoltarea capacităților de informații militare în scopul apărării naționale și implementarea programelor de asigurare a apărării cibernetice;
  - intensificarea contribuției Armatei Naționale la asigurarea păcii prin participarea în cadrul misiunilor internaționale.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	Total	580,9	99,8	84,7	15,3
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Apărării	31.01 Elaborarea politicii și management în domeniul apărării	8,9	1,5	100,0	
	31.02 Forțe terestre	189,9	32,6	99,9	0,1
	31.03 Forțe aeriene	36,6	6,3	99,8	0,2
	31.04 Servicii de suport în domeniul apărării naționale	345,5	59,4	74,4	25,6
Centrul Serviciului Civil	Total	1,2	0,2	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	31.05 Serviciul civil de alternativă	1,2	0,2	100,0	
Total pe grupa principală "Apărare națională"		582,1	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

Obiectivul general al programului „Apărare națională” este dezvoltarea unui sistem eficient de planificare și gestionare în vederea asigurării securității naționale, în funcție de riscurile și amenințările la adresa securității naționale, precum și instrumentele politice disponibile, crearea unei structuri noi și trecerea la standardele noi de pregătire a trupelor, asigurarea securității spațiului aerian, asigurarea procesului de întrunire a efectivului Armatei Naționale, dotarea cu echipament nou și materiale cât și modernizarea echipamentului și a tehnicii existente.

În scopul atingerii obiectivelor propuse, sînt stabiliți următorii indicatori de performanță:

- asigurarea militarilor în termen cu bunuri materiale și servicii de calitate;
- înzestrarea și mobilizarea Armatei Naționale pentru intervenirea rapidă în situații de criză;
- asigurarea securității militare a țării față de amenințările actuale;
- asigurarea controlului spațiului aerian prin majorarea ariei de control;
- promovarea imaginii Republicii Moldova prin participarea Armatei Naționale la operațiuni internaționale de menținere a păcii;
- pregătirea personalului profesionalizat pentru toate Forțele Armate și asigurarea calității procesului didactic;
- promovarea cât mai activă a intereselor naționale în domeniul controlului asupra executării serviciului civil și monitorizarea respectării legislației în domeniul dat.

3.5.3. Ordine publică și securitate națională

Cheltuielile incluse în proiect pe anul 2016 la grupa dată constituie 3 560,8 mil. lei, cu o creștere de 498,6 mil. lei sau cu 16,3 la sută față de cheltuielile precizate și cu 635,0 mil. lei sau cu 21,7 la sută față de cele executate în anul 2015.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

1	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
2	3	4	5	6	7	8	
Cheltuieli și active nefinanciare, total	3062,2	2925,8	3560,8	498,6	116,3	635,0	121,7
Ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	9,3	9,7	10,0	0,7	x	0,3	x
Cheltuieli curente	2735,8	2663,6	2934,9	199,1	107,3	271,3	110,2
Cheltuieli capitale	326,4	262,2	625,9	299,5	191,8	363,7	>200
Resurse, total	3062,2	2925,8	3560,8	498,6	116,3	635,0	121,7
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	2848,6	2734,7	3368,2	519,6	118,2	633,5	123,2
resurse ale proiectele finanțate din surse externe	59,8	97,8	111,9	52,1	187,1	14,1	114,4
venituri colectate	153,8	93,9	80,7	-73,1	52,5	-13,2	85,9

Cheltuielile curente se prevăd în sumă de 2 934,9 mil. lei, ce constituie o majorare de 199,1 mil. lei sau cu 7,3 la sută față de cele precizate în anul 2015 și o majorare de 271,3 mil. lei sau cu 10,2 la sută față de executat pe anul 2015.

Cheltuieli capitale se prevăd în sumă de 625,9 mil. lei, ce constituie o majorare de 299,5 mil. lei sau cu 91,8 la sută față de cele precizate în anul 2015 și o majorare de 363,7 mil. lei sau cu 138,7 la sută față de executat pe anul 2015.

Resursele generale la grupa dată se prevăd în sumă de 3 368,2 mil. lei, ce constituie o majorare față de cele precizate în anul 2015 cu 519,6 mil. lei sau cu 18,2 la sută și față de cele executate – cu 633,3 mil. lei sau cu 23,2 la sută.

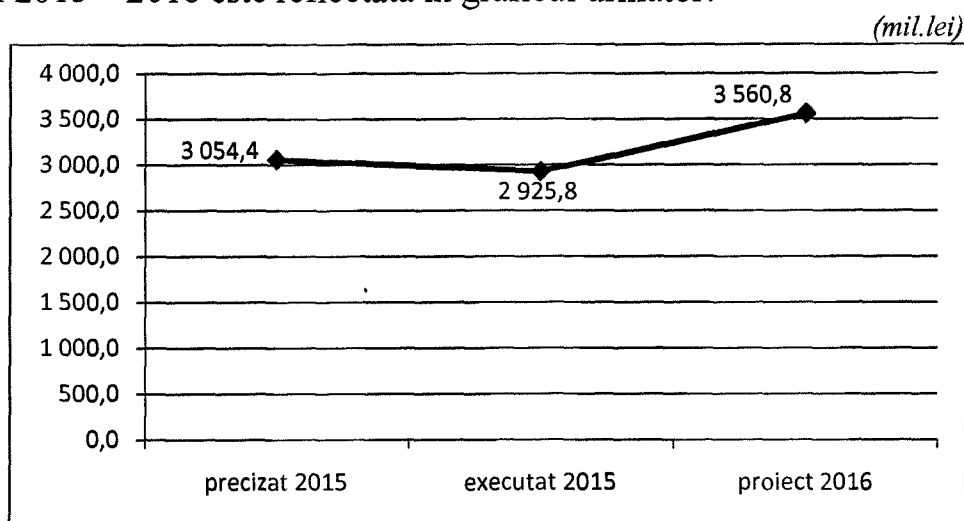
Resursele ale proiectelor finanțate din surse externe se prevăd în sumă de 111,9 mil. lei, ce constituie o majorare de 52,1 mil. lei sau cu 87,1 la sută față de cele precizate în anul 2015 și o majorare de 14,1 mil. lei sau cu 14,4 la sută față de executat pe anul 2015.

Veniturile colectate se prevăd în sumă de 80,7 mil. lei, ce constituie o diminuare de 73,1 mil. lei sau cu 47,5 la sută față de cele precizate în anul 2015 și o diminuare de 13,2 mil. lei sau cu 14,1 la sută față de executat pe anul 2015.

Factorii, care au cauzat modificările față de executat 2015 sînt:

- *majorări de alocații:*
  - asigurarea majorării salariilor, precum și a ajustărilor structurale din sector – 176,1 mil.lei;
  - asigurarea activității curente și indexarea cheltuielilor pentru mărfuri și servicii – 82,2 mil.lei;
  - realizarea acțiunilor în contextul reformei sectorului justiției – 121,6 mil.lei;
  - realizarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize – 157,8 mil.lei;
  - realizarea acțiunilor din Strategia de reformare a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova – 20,0 mil.lei;
  - delegarea juriștilor secunzi la CEDO – 1,9 mil.lei;
  - mentenanța sistemului de radiocomunicații la frontieră – 5,0 mil.lei;
  - consolidarea capacităților instituționale și asigurarea activității instituțiilor din domeniu – 56,0 mil.lei;
  - majorarea cheltuielilor pentru investiții capitale – 7,7 mil.lei;
  - acoperirea insuficienței la achitarea bursei audiențelor Institutului Național al Justiției (candidații la funcțiile de judecător și procuror) – 1,9 mil.lei;
  - asigurarea implementării Programului de acțiuni consacrate sărbătoririi a 25 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova – 4,1 mil.lei.
  - majorarea cheltuielilor din contul proiectelor finanțate din surse externe – 14,1 mil.lei.
- *reduceri de alocații:*
  - diminuarea cheltuielilor din contul veniturilor colectate – 13,6 mil.lei;

Evoluția cheltuielilor aferente grupei ”Ordine publică și securitate națională” în anii 2015 – 2016 este reflectată în graficul următor:

La grupa principală „Ordine publică și securitate națională” au fost planificate mijloace financiare în sumă de 240,8 mil. lei din suportul bugetar oferit de Uniunea Europeană pentru reforma sectorului justiției, cu o creștere de 100,3 mil. lei față de precizat 2015.

Concomitent, în cadrul Programului de suport bugetar pentru reformarea sectorului justiției, acordat de Uniunea Europeană, comparativ cu anul 2015 precizat, pentru grupa „Servicii de stat cu destinație generală”, cooperantă cu grupa „Ordine publică și securitate națională” au fost alocate mai mult cu 1,1 mil. lei.

De asemenea, în anul 2016, grupa dată urmează să beneficieze din partea Uniunii Europene de suport bugetar în sumă de 199,5 mil. lei pentru realizarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, cu o creștere față de precizat în anul 2015 cu 149,1 mil lei. Ponderea cea mai mare a acestor cheltuieli va fi gestionată de către Ministerul Afacerilor Interne.

În anul 2016 la grupa dată vor fi implementate 6 *proiecte finanțate din surse externe și anume:*

Proiectul „Crearea unei infrastructuri globale și consolidare de frontieră – factor al unei dezvoltări social-economice durabile și planificării spațiale complexe”, gestionat de către Ministerul Afacerilor Interne, în cadrul căruia se planifică construcția magistralei de comunicații în bandă largă în sudul Republicii Moldova, cu segmentele Chișinău-Giurgiulești și Chișinău-Palanca.

Pentru acțiunile menționate se prevăd alocații din contul grantului extern în sumă de 11,2 mil. lei.

Proiectul „Consolidarea serviciului salvatori și pompieri în localitățile rurale ale Republicii Moldova”, gestionat de către Ministerul Afacerilor Interne, în cadrul căruia se planifică dotarea subdiviziunilor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale cu 23 de unități (autospeciale).

Pentru acțiunile menționate se prevăd alocații din contul împrumutului extern în sumă de 82,1 mil. lei.

Proiectul „Construcția casei de arest”, gestionat de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare, în cadrul căruia se planifică elaborarea proiectului și începutul construcției unui penitenciar cu 1536 spații de detenție ce va oferi posibilitatea stabilirii unor sectoare pentru deținerea condamnaților în regim inițial pe timp de 6 și 9 luni din ziua intrării în penitenciar și a deținuților pentru abateri disciplinare conform prevederilor Codului de executare, din motive că, majoritatea instituțiilor penitenciare nu au posibilitatea deținerii categoriilor date de condamnați în sectoare izolate de restul deținuților.

Pentru acțiunile menționate se prevăd alocații în sumă de 20,5 mil. lei, inclusiv:

- din contul grantului extern – 9,1 mil. lei;

- din contul împrumutului extern – 8,3 mil. lei;
- contribuția Guvernului – 3,1 mil. lei.

Proiectul „Inovare, dezvoltare și comunicare pentru o mai bună educație în sistemul penitenciar (IDECOM)”, gestionat de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare, în cadrul căruia se planifică activități ce se referă la noi metode educaționale de formare a angajaților din unitățile de detenție. Pentru acțiunile menționate se prevăd alocații în sumă de 0,5 mil. lei din contul grantului extern.

Proiectul „Învățăm prin acțiune” gestionat de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare, în cadrul căruia se planifică activități ce țin de îmbunătățirea procesului instructiv - educativ la nivelul școlilor de pregătire a personalului din penitenciare, prin schimbul de bune practici și implementarea de noi metode de învățare și evaluare a activităților practice. Pentru acțiunile menționate se prevăd alocații în sumă de 0,3 mil. lei din contul grantului extern.

Proiectul „Soluții inovative în domeniul prevenirii corupției”, gestionat de către Centrul Național Anticorupție, implementat cu asistența financiară a PNUD, în cadrul căruia se planifică diseminarea bunelor practici ale Centrului Național Anticorupție în combaterea și prevenirea corupției partenerilor externi. Pentru acțiunile menționate se prevăd alocații în sumă de 0,3 mil. lei din contul grantului extern.

Principalele priorități de politici pentru anul 2016 în domeniul ordinii publice și securității statului se axează pe următoarele:

- continuarea implementării reformei în cadrul Ministerului Afacerilor Interne;
- consolidarea capacităților instituționale de asigurare eficientă a securității statului;
- implementarea managementului integrat al frontierei în conformitate cu cele mai bune practici ale Uniunii Europene;
- fortificarea capacităților și dotărilor tehnice ale salvatorilor și pompierilor;
- crearea condițiilor de detenție ce ar respecta standardele naționale și internaționale în domeniu, completarea bazei tehnico-materiale întru respectarea drepturilor omului în detenție;
- consolidarea sistemului național de prevenire și combatere a corupției, spălării banilor și finanțării terorismului;
- reconstrucția penitenciarelor existente și construcția unei case de arest;
- asigurarea respectării drepturilor copiilor aflați în detenție;
- îmbunătățirea condițiilor pentru instruirea și perfecționarea adecvată a colaboratorilor și funcționarilor sistemului penitenciar;
- administrarea eficientă a serviciilor medicale;
- implementarea Strategia de reformare a Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova pentru anii 2016-2018;

• implementarea Strategiei de reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016, care se axează pe următoarele obiective specifice :

- asigurarea accesibilității și independenței sistemului judecătoresc;
- ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției;
- reformarea prioritară și substanțială a instituției procuraturii prin consolidarea independenței, imparțialității, profesionalismului și transparenței;
- creșterea eficienței în investigarea infracțiunilor;
- modernizarea sistemelor de colectare a datelor statistice și a celui de evaluare a performanțelor profesionale la nivel individual și instituțional;
- consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor;
- sporirea calității asistenței juridice garantate de stat;
- executarea efectivă a hotărârilor judecătorești;
- dezvoltarea instituției probațiunii prin completarea bazei tehnico-materiale;
- diminuarea corupției în sistemul judiciar;
- ridicarea gradului de transparență și acces la informația cu caracter juridic, etc.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Justiției	Total	569,0	16,0	82,4	17,6
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	40.01 Politici și management în domeniul justiției	28,6	0,8	99,0	1,0
	40.08 Apărare a drepturilor și intereselor legale ale persoanelor	28,0	0,8	99,6	0,4
	40.09 Expertiza legală	7,1	0,2	97,2	2,8
	40.10 Sistem integrat de informare juridică	3,1	0,1	100,0	
	40.13 Mediere	1,2	0,03	100,0	
	40.14 Armonizare a legislației	2,3	0,1	100,0	
	40.15 Administrare judecătorească	12,6	0,4	71,4	28,6
	40.16 Asigurarea măsurilor alternative de detenție	32,7	0,9	85,3	14,7
	40.17 Apostilarea actelor publice	2,0	0,1	100,0	
	43.02 Sistemul penitenciar	451,4	12,7	79,8	20,2
Ministerul Afacerilor Interne	Total	2009,1	56,4	81,6	18,4
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	35.01 Politici și management în domeniul ordinii publice	36,5	1,0	98,4	1,6
	35.2 Ordine și siguranță publică	905,4	25,4	89,5	10,5
	35.3 Migrație și azil	39,0	1,1	57,9	42,1
	35.4 Trupe de carabinieri	119,4	3,4	85,2	14,8

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	35.5 Servicii de suport în domeniul afacerilor interne	231,4	6,5	73,5	26,5
	35.6 Managementul frontierei	380,4	10,7	78,3	21,7
	37.2 Protecția civilă și apărarea împotriva incendiilor	296,9	8,3	67,5	32,5
	Total	59,5	1,7	84,9	15,1
Serviciul Protecție și Pază de Stat	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	36.2 Asigurarea securității naționale	59,5	1,7	84,9	15,1
	Total	181,2	5,1	83,8	16,2
Serviciul de Informații și Securitate	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	36.1 Politici și management în domeniul securității naționale	164,0	4,6	82,1	17,9
	36.2 Asigurarea securității naționale	17,2	0,5	100,0	
	Total	90,4	2,5	94,4	5,6
Centrul Național Anticorupție	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	48.2 Prevenire, cercetare și combaterea contravențiilor corupționale	90,4	2,5	94,4	5,6
	Total	432,4	12,2	79,5	20,5
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Consiliul Superior al Magistraturii	40.02 Organizare a sistemului judecătoresc	14,4	0,4	81,9	18,1
	40.03 Supremație judecătorească	43,6	1,2	95,9	4,1
	40.04 Înfăptuire a judecării în curțile de apel	89,7	2,5	77,3	22,7
	40.05 Înfăptuire a judecării în judecătorii	284,7	8,0	77,6	22,4
	Total	196,7	5,5	90,7	9,3
Procuratura Generală	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	40.06 Implementare a politicii penale a statului	196,7	5,5	90,7	9,3
	Total	22,4	0,6	77,7	22,3
Institutul Național al Justiției	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	40.12 Instruire inițială și continuă în domeniul justiției	22,4	0,6	77,7	22,3
Total pe grupa principală „Ordine publică și securitatea națională”		3560,8	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

La grupa dată vor fi implementate 6 programe, și anume: „Afaceri interne”, „Securitatea națională”, „Protecția civilă și apărare împotriva incendiilor”, „Justiția”, „Sistemul penitenciar” și „Prevenirea și combaterea corupției, spălării banilor și finanțării terorismului”. În cadrul acestor programe sînt prevăzute 27 subprograme. Fiecare subprogram conține obiective specifice stabilite în dependență de necesitățile identificate în domeniul de activitate care este cuprins în subprogram.

Obiectivul general al grupeii date este asigurarea legalității, ordinii publice, drepturilor cetățenilor, creșterea gradului de siguranță pentru cetățeni, îmbunătățirea capacității de coordonare și de gestionare a resurselor în caz de situații excepționale, asigurarea unui sistem eficient de management al frontierei, ce ar permite libera circulație a persoanelor și a mărfurilor, edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii, respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.

Obiectivele și indicatorii asumați în domeniul ordinii publice și securitate națională vor contribui la:

- creșterea capacității instituționale a instituțiilor din domeniu;
- îmbunătățirea dotării și înzestrării cu tehnică, echipamente, aparatură și materiale de intervenție a structurilor din sector;
- dezvoltarea infrastructurii sistemului penitenciar;
- asigurarea asistenței medicale și psihologice a deținuților;
- instruirea personalului, conform standardelor și bunelor practici europene;
- modernizarea și eficientizarea serviciilor;
- implementarea serviciilor oferite prin rețeaua internet;
- optimizarea timpului mediu de răspuns în situații de criză de ordine publică; securitate a statului și/sau în situații de urgență sau excepționale;
- capacități de autoadministrare și independență a sistemului judecătoresc consolidate;
- program integrat de gestionare a dosarelor revizuit și funcțional;
- metode și programe de instruire moderne elaborate și aplicate pentru actorii din justiție;
- capacități ale centrelor de expertiză judiciară fortificate;
- procedură de urmărire penală eficientizată și modernizată;
- servicii de asistență juridică garantată de stat accesibile, diversificate și calitative;
- spații destinate audierii copiilor în cadrul instanțelor de judecată, procuraturilor, alocate și amenajate;
- sistem de probațiune modernizat și consolidat;
- proces de executare a hotărârilor judecătorești dezvoltat;
- acces sporit al publicului la bazele de date ale actelor normative.

3.5.4. Servicii în domeniul economiei

Alocațiile la grupa dată constituie 5 607,5 mil. lei și se prezintă în tabelul care urmează:

1	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat		aprobat (precizat)		executat	
				+, -	%	+, -	%
2	3	4	5	6	7	8	
Cheltuieli și active nefinanciare, total	5814,2	4643,0	5607,5	-206,7	96,4	964,5	120,8
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	17,6	15,4	15,8	-1,8	x	0,3	x
<i>Cheltuieli curente</i>	3545,2	2504,3	3990,2	445,0	112,6	1485,9	159,3
<i>Cheltuieli capitale</i>	2269,0	2138,7	1617,3	-651,7	71,3	-521,4	75,6
Resurse, total	5814,2	4643,0	5607,5	-206,7	96,4	964,5	120,8
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	2670,8	1855,8	3676,8	1006,0	137,7	1821,0	198,1
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	3067,3	2692,6	1837,7	-1229,6	59,9	-854,9	68,3
venituri colectate	76,1	94,6	93,0	16,9	122,2	-1,6	98,3
<i>dintre care venituri speciale</i>	15,0	9,4	15,0		100,0	5,6	159,6

Creșterea cheltuielilor este asigurată din contul resurselor generale – 1 821,0 mil. lei sau de 2 ori, față de executat 2015, atunci când din contul resurselor colectate sînt diminuate cu 1,6 mil. lei sau cu circa 1,7 la sută și din proiecte cu finanțare externă cu 854,8 mil. lei. Față de precizat 2015 cheltuielile se vor diminua cu 206,7 mil. lei ca impact al creșterii resursele generale cu 1006,0 mil. lei, creșterii celor colectate cu 16,9 mil. lei, cât și diminuării proiectelor cu finanțare externă.

Pentru proiectele cu finanțare externă se constată o diminuare considerabilă de 854,6 mil. lei sau cu 30,7 la sută față de executat și 1229,6 mil. lei față de precizat ca urmare a finalizării proiectului "Tranziția la agricultura performantă" finanțat de către Guvernul Statelor Unite ale Americii.

Repartizarea alocațiilor pe domeniile ce fac parte din grupa respectivă sînt reflectate în graficul de mai jos.

Principalii factori care au influențat alocațiile pe grupa în cauză sînt:

- majorarea Fondului rutier – 361,5 mil. lei care în anul 2016 va constitui 1400,4 mil. lei;
- majorarea Fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli - 290,0 mil. lei, care în anul 2016 va constitui 900,0 mil. lei;
- fondul de eficiență energetică – 122,7 mil. lei, care în anul 2016 va constitui 172,7 mil. lei;
- fondul național de dezvoltare regională – 29,3 mil. lei care în anul 2016 va constitui 199,2;

- includerea alocațiilor pentru construcția gazoductului Ungheni-Chișinău (contribuția Guvernului) – 60,0 mil.lei;
- majorarea alocațiilor pentru fondul viei și vinului – 13,3 mil.lei în legătură cu acoperirea acestora din contul utilizării soldul;
- majorarea alocațiilor pentru programul PARE 1+1 – 10,0 mil.lei;
- majorarea programului de promovare a exporturilor – 9,5 mil.lei;
- majorarea cheltuielilor de personal în urma implementării politicilor salariale – 37,5 mil.lei;
- majorarea alocațiilor pentru Inspekția Muncii - 11,0 mil.lei;
- majorarea alocațiilor pentru implementarea DCFT – 27,3 mil.lei;
- diminuarea proiectelor finanțate din surse externe cu 1229,6 mil.lei ca urmare a finalizării unor proiecte și recodificarea unor alocații de la clasa cheltuielilor la clasa resurselor.

Servicii economice generale, comerciale și în domeniul forței de muncă

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 314,7 mil.lei care vor fi gestionate de către Ministerul Economiei – 210,8 mil.lei , Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei – 51,6 mil.lei, Agenția Relații Funciare și Cadastru – 32,5 mil.lei și Consiliul Concurenței – 19,8 mil.lei.

Principalele măsuri ale grupului dat constituie:

- activități de susținere a promovării exportului - 39,7 mil.lei, inclusiv, achitarea datoriilor pentru participarea la expoziția "Milano 2015" – 7,5 mil.lei;
- dezvoltarea sistemului național de metrologie și standardizare – 30,0 mil.lei;
- standardizare, metrologie și protecție a consumatorilor – 17,4 mil.lei.

Proiecte finanțate din surse externe:

- grantul pentru promovarea eforturilor privind ajustările economice structurale – 49,6 mil.lei;
- proiectul „Ameliorarea Competitivității II” – 66,3 mil.lei.

Agricultură, gospodărie silvică, gospodărie piscicolă și gospodărie de vânătoare

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 1721,9 mil.lei care vor fi gestionate de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare – 1357,3 mil.lei, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor – 201,5 mil.lei, Agenția "Moldsilva" – 19,7 mil.lei, Fondul de Dezvoltare Durabilă Moldova – 116,9 mil.lei, Ministerul Mediului – 16,4 mil.lei, Agenția Relații Funciare și Cadastru – 10,0 mil.lei.

Principalele măsuri prevăzute pentru finanțare constituie:

- fondul de subvenționare a producătorilor agricoli – în sumă de 900 000,0 mii de lei, dintre care 387 600,0 mii de lei din contul Programului de suport bugetar ENPARD al Comisiei Europene. Mijloacele în cauză vor fi utilizate pentru următoarele măsuri:

a) investiții în exploatațile agricole pentru restructurare și adaptare la standardele Uniunii Europene care vor fi utilizate în următoarele:

- stimularea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri);

- stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole;

- stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional;

- stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice;

- stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora;

- stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile din domeniul de intervenție financiară nebancaire;

- stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură.

b) investiții în prelucrarea și comercializarea produselor agricole:

- stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare;

- sprijin în constituirea și funcționarea grupurilor de producători agricoli.

c) pregătirea pentru implementarea acțiunilor referitoare la mediul și spațiul rural:

- stimularea investițiilor pentru consolidarea terenurilor agricole;

- stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare;

- stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor la irigare;

- stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului No-Till și Mini-Till;

- susținerea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice.

d) îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii rurale;

e) servicii de consultanță și formare.

- fondul viei și vinului – 50,8 mil. lei, din care 22,5 mil. lei vor fi primite de la fondul pentru subvenționarea producătorilor agricoli;

- protecția antigrindină a terenurilor agricole pentru care sunt prevăzute - 81,8 mil. lei;

- activități Sanitar-Veterinare și pentru siguranța produselor de origine animală – 161,5 mil. lei;

- susținerea gospodăriei silvice se va aloca un volum de - 19,7 mil. lei;

- gospodăria apelor va beneficia de alocații de la bugetul de stat în sumă de - 16,4 mil. lei;

- servicii de extensiune rurală - 20,2 mil. lei;

Proiecte finanțate din surse externe:

- proiectul „Agricultura competitivă” – 95,6 mil. lei;

- proiectul "Programul rural de reziliență economică-climatică incluzivă" – 97,9 mil. lei;
- programul de restructurare a sectorului viticulturii și vinificației – 30,8 mil. lei;

Deasemenea, la o parte a proiectelor finanțate din surse externe nu au preconizate alocații la categoria de cheltuieli, dat fiind faptul că acestea vor fi implementate prin mecanismul de recreditare a agenților economici prin instituții financiare și nefinanciare, cum ar fi:

- proiectul "Asistența în cadrul acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Poloniei,, - 100,0 mil. lei din care se preconizează susținerea producătorilor agricoli din domeniul procesării produselor alimentare, inclusiv infrastructura aferentă acestora;

- proiectul "Livada Moldovei" – 120,0 mil. lei în cadrul căruia vor fi susținuți producătorii agricoli pentru reutilizarea și modernizarea întreprinderilor prelucrătoare de fructe.

În anul 2016 la grupa dată vor derula 7 proiecte cu finanțare externă, precum urmează:

Proiectul „*Agricultura Competitivă pentru Republica Moldova*” este reglementat de Acordul Financiar între IDA și Guvernul Republicii Moldova. Obiectivul Proiectului vizează consolidarea competitivității sectorului agroalimentar al țării prin:

- sprijinirea procesului de modernizare a sistemului de management al securității alimentare;
- facilitarea accesului pe piață pentru agricultori
- integrarea practicilor de agro-mediu și de gestionare durabilă a terenurilor.

Proiectul include următoarele componente:

Partea A. Consolidarea managementului siguranței alimentelor - acordarea de bunuri, lucrări și servicii de consultanță, inclusiv instruire pentru:

a) sprijin instituțional și de reglementare oferit MAIA în vederea consolidării sistemului de management al siguranței alimentelor prin:

- susținerea procesului de armonizare legislativă a cadrului legislativ național cu normativele relevante ale Uniunii Europene;

- consolidarea capacității instituționale a MAIA și a instituțiilor sale subordonate de management al siguranței alimentare instruirea cadrelor și sprijin pentru creșterea gradului de informare a entităților private relevante în raport cu aplicarea noii legislații privind siguranța alimentară;

- dezvoltarea activităților metodologice și analitice pentru evaluarea riscurilor aferente calității solului și degradării terenurilor, certificarea calității terenurilor și stabilirea standardelor pentru asigurarea managementului siguranței alimentare.

b) sprijin pentru îmbunătățiri tehnice oferit MAIA în domeniul managementului siguranței alimentare prin reabilitarea fizică a clădirii unde se va

afla Agenția pentru Siguranță Alimentară (ANSA) și procurarea echipamentului modern de oficiu, comunicații și echipament de calcul pentru clădire și elaborarea unui sistem IT integrat pentru interoperabilitatea diverselor diviziuni ale ANSA și consolidarea rețelei de laboratoare în domeniul sănătății animalelor și plantelor și al siguranței alimentare, la fel și a punctelor de inspecție la frontieră (PIF) prin reabilitarea a două laboratoare de referință central în domeniul sănătății animalelor și siguranței alimentare.

Partea B. Îmbunătățirea potențialului de acces la piețe

Acordarea de bunuri, lucrări și servicii ale consultanților, inclusiv instruire pentru MAIA cu următoarele obiective:

- sprijin la dezvoltarea afacerilor în vederea creării unor parteneriate productive pentru producătorii primari în horticultură prin campania de promovare și informare a publicului;

- sprijin de dezvoltare cu scopul identificării, creării și formării noilor parteneriate productive;

- asistență tehnică specializată în regim ad-hoc pentru noile parteneriate productive create.

- instituirea unui sprijin investițional aferent tehnologiilor post-recoltă pentru sub-proiectele de parteneriate productive emergente în vederea modernizării tehnologiilor post-recoltă în horticultură, toate printr-o schemă competitivă și în corespundere cu Manualul operațional al grantului.

Partea C. Creșterea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor (MDT) - acordarea de bunuri, lucrări și servicii ale consultanților, inclusiv instruire pentru Ministerul Mediului cu următoarele obiective:

- consolidarea capacității de management durabil al terenurilor a Ministerului Mediului prin intermediul activităților metodologice privind opțiunile generale tehnice și economice pentru intervențiile în agricultură;

- consolidarea capacității producătorilor agricoli de a monitoriza beneficiile economice și de mediu;

- managementului durabil al terenurilor și al răspunsului politicilor publice la MDT.

- sprijin financiar la implementarea în regim pilot a MDT în sub-proiectele destinate producătorilor agricoli pentru investiții la nivel de gospodării agricole în practici și tehnologii de conservare a solului, toate în corespundere cu Manualul operațional al grantului;

- sprijin la reabilitarea fișilor de protecție prin investiții în utilaje și echipament pentru crearea a două echipe mecanizate mobile în vederea reabilitării fișilor de protecție anti-eroziune.

Sursele de finanțare ale Proiectului „Agricultura Competitivă pentru Republica Moldova” în anul 2016 vor constitui 95,6 mil. lei.

IFAD V – Proiectul pentru servicii de finanțare rurală și dezvoltare a businessului agricol.

Scopul proiectului este de a reduce sărăcia în mediul rural din Republica Moldova creînd condiții favorabile pentru cei mai săraci membri ai societății rurale în vederea creșterii veniturilor acestora prin acces sporit la piețe și locuri de muncă.

În anul 2016 activitățile Unității sunt focusate pe implementarea următoarelor componente ale Programului, după cum urmează:

Componenta 1. Dezvoltarea Businessului Agricol favorabil populației sărace - AG Contractuală.

Aceasta se va realiza prin asigurarea conlucrării eficiente dintre producătorii agricoli, furnizori de input-uri, procesatori, exportatori și finanțatori în baza unor relații contractuale prestabilite cu scopul obținerii producției agricole adecvate conform cerințelor piețelor de desfacere este obiectivul major al compartimentului „Dezvoltarea Agriculturii Contractuale”

În anul 2016, la compartimentul „Dezvoltarea Agriculturii Conservativă” UCIP-IFAD, va asigura continuitate logică a activităților începute în anul 2012 (înființarea a 4 loturi demonstrative în 4 regiuni ale Republicii Moldova, transferul de la agricultura clasică la agricultura conservativă) . În cooperarea cu experții locali se va continua promovarea și informarea producătorilor agricoli despre metoda conservativă de prelucrarea a solului.

Componenta 2. Servicii financiare rurale, doar pentru subcomponentele:

1 C - Micro-finanțarea prin AEÎ și 1 D - Investiții în capital.

Componenta 3. Infrastructura Rurală de Scară Mică.

Pe parcursul anului 2016 se planifică darea în exploatare a proiectelor finanțate în anul 2015.

Componenta 4. Managementul programului.

În anul 2015, UCIP-IFAD va continua să îndeplinească responsabilitățile privind implementarea programului, cele mai importante fiind:

- implementarea din aspect tehnic și financiar a programului, și supravegherea tuturor activităților acestuia în conformitate cu componentele programului și specificul activităților;

- efectuarea procurărilor în cadrul componentelor programului conform Planului de procurări 2015;

- monitorizarea și evaluarea rezultatelor programului în corespundere cu indicatorii RIMS (IFAD) și alți indicatori adiționali care vor permite evaluarea performanțelor programului;

- pregătirea rapoartelor de activitate, cu îmbunătățirea continuă a acestora.

Sursele de finanțare ale Proiectului „Programul de Servicii Financiare Rurale și Marketing” în anul 2016 vor constitui 16 119,9 mil. lei la cheltuieli și 20 000,0 mil. lei la component recreditare.

IFAD VI - Program Rural de Reziliență Economico-Climatică Incluzivă.

Scopul primordial al acestui Program este de a face Populația-Țintă capabilă de a-și mări veniturile și de a fortifica rezistența lor la schimbările climaterice.

Obiectivele Programului sunt:

- de a spori rezistența și capacitatea de adaptare a fermierilor la schimbările climaterice pentru asigurarea veniturilor stabile și a celor în creștere;
- de a spori accesul la dezvoltarea capacității întreprinderilor, serviciilor financiare și de susținere a antreprenoriatului;
- de a îmbunătăți productivitatea beneficiarilor și competitivitatea;
- de a crește investițiile și oportunitățile de afacere;
- de a îmbunătăți accesul pe piață și reziliența împotriva șocurilor economice și a celor climaterice.

În anul 2016, activitățile Unității sunt focusate pe implementarea următoarelor componente ale Programului, după cum urmează:

Componenta 1. Reziliență la Schimbări Climaterice și Dezvoltarea Lanțului Valoric Incluziv.

Scopul primordial al acestei componente este de a spori reziliența, capacitatea de adaptare și incluziune a Businessului Agricol în lanțul valoric la schimbările climaterice prin introducerea practicilor și tehnologiilor de reziliență climaterică și promovarea lanțului valoric selectat care poate demonstra incluziunea populației sărace din spațiul rural.

Componenta 2. Finanțare Rurală Incluzivă și Capacitatea de Dezvoltare.

Această componentă vizează sporirea accesului populației-țintă la serviciile financiare, prin intermediul sporirii capacității sectorului de micro-finanțare rurală de a deservi antreprenorii micro, mici și mijlocii și tinerii antreprenori și include două sub-componente.

Componenta 3. Infrastructura pentru Reziliență Rurală și Creștere.

Obiectivul acestei componente este a favoriza creșterea economică rurală prin intermediul dezvoltării infrastructurii prin consolidarea capacității de rezistență a sectorului rural împotriva frecvențelor șocurilor climaterice și economice și să permită producătorilor rurali să-și sporească producția, să reducă timpul necesar pentru transportarea producției de la fermă la piață, costuri de tranzacție mai mici, să diversifice producția și să se angajeze în lanțurile valorice mai mari, care cer predictibilitatea de livrare. Investițiile în infrastructura publică trebuie să aibă loc la nivel de sisteme de aprovizionare cu apă la scară mică; infrastructură pentru transport rural și crearea piețelor la nivel de sate.

Componenta 4. Managementul programului, urmărește finanțarea Managementului și Implementarea Programului.

Pentru proiectul dat sînt planificate mijloace financiare în mărime de 73 892,8 mii lei la cheltuieli și 33 411,0 mii lei la componenta recreditare.

Proiectul „Tranziția la agricultura performantă” se va implementa prin intermediul Fondului de Dezvoltare Durabilă Moldova pentru următoarele activități.

- sporirea accesului la finanțarea în agricultură;
- creșterea vânzărilor producției cu productivitate înaltă;
- elaborarea reformei sectorului de irigare;
- reabilitarea sistemelor centralizate de irigare în 6 raioane;
- acordarea finanțării pe termen lung.

Pentru finanțarea măsurilor menționate se prevăd cheltuieli sold și alte venituri în mărime de 117,0 mil.lei.

Urmează de menționat că în anul 2016 va derula în continuare activitatea *Proiectul „Asistența în cadrul Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Poloniei”* în mărime de 100,0 mil.lei, mijloace financiare care urmează să fie pentru utilizate pentru modernizarea sectorului zootehnic și vegetal și anume:

- modernizarea fabricilor de creștere a păsărilor, unităților de procesare a cărnii și laptelui, precum și de procesare a peștelui și produselor apicole;
- dotarea fermelor zootehnice, stabilirea unităților de producere a nutrețurilor balansate;
- procurarea mașinilor pentru semănat, plantat răsaduri, recoltat culturi rădăcinoase;
- construcția de depozite pentru păstrarea și procesarea post-recoltă a legumelor, procurarea liniilor tehnologice pentru calibrare;

Proiectul *”Livada Moldovei”* prin care vor fi implementate următoarele activități:

- examinarea și selectarea solicitărilor de creditare a întreprinderilor pentru reutilizarea întreprinderilor;
- examinarea și selectarea proiectelor de plantare a livezilor;
- acordarea consultațiilor în procesul elaborării planurilor de afaceri.

Cheltuielile planificate se vor acoperi din împrumuturi - 120,0 mil lei.

La proiectul *“Restructurarea Sectorului Viticulturii și Vinificației”* vor fi implementate următoarele activități:

- examinarea și selectarea solicitărilor de creditare a întreprinderilor pentru reutilizarea întreprinderilor;
- examinarea și selectarea proiectelor de plantare a viței de vie cu denumire de origine;
- acordarea consultațiilor în procesul elaborării planurilor de afaceri.

Cheltuielile planificate se vor acoperi din împrumuturi - 183,5 mil lei.

Combustibil și energie

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 537,9 mil.lei care vor fi gestionate în totalitate de către Ministerul Economiei.

Principalele măsuri constituie:

- fondul pentru eficiență energetică – 172,8 mil. lei
- contribuția statului la construcția gazoductului Ungheni-Chișinău – 60,0 mil. lei.

Proiecte finanțate din surse externe:

- proiectul "Interconectarea sistemelor energetice ale RM și Ucrainei la Comunitatea Europeană a Operatorilor de Energie Electrică (ENTSO-E) – 89,9 mil. lei care prevede elaborarea studiului de fezabilitate pentru construcția liniei electrice.

- proiectul "Reabilitarea rețelelor electrice" – 128,3 mil. lei în cadrul căruia se preconizează activități privind reabilitarea rețelelor electrice de transport pentru consolidarea sistemului de aprovizionare cu energie electrică a consumatorilor și inițierea lucrărilor de construcție a liniilor aeriene de 400 kV "Bălți - Suceava"

- proiectul "Îmbunătățirea eficienței sectorului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) – 208,5 mil. lei care prevede reutilizarea și modernizarea S.A. "Termoelectrică".

- proiectul "Sporirea capacității Ministerului Economiei în domeniul eficienței energetice și a resurselor regenerabile în sectorul energetic" – 13,8 mil. lei, cu suportul cărora va fi acordată asistență în elaborarea actelor normative, organizate seminare cu tematica eficienței energetice și instruirea personalului Agenției de Eficiență Energetică.

Minerit, industrie și construcții

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 40,5 mil. lei care vor fi gestionate de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor – 35,2 mil. lei și Ministerul Mediului – 5,2 mil. lei.

Principalele măsuri constituie:

- elaborarea bazei normative în construcții – 13,8 mil. lei
- supravegherea calității în construcții – 8,6 mil. lei.

Transport

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 2611,9 mil. lei care vor fi gestionate de către Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor – 2534,8 mil. lei și Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor – 77,1 mil. lei.

Partea majoră a cheltuielilor pentru anul 2016 la grupa în cauză sunt prevăzute pentru dezvoltarea drumurilor – 2 492,7 mil. lei sau 98,5 la sută, și anume:

- cheltuieli pentru reparația și întreținerea drumurilor publice, finanțate din fondul rutier în sumă de 1 400,0 mil. lei, care sunt majorate cu 634,4 mil. lei față cu anul 2015 executat;

- cheltuieli pentru ramura gospodăriei drumurilor, finanțate din contul Fondul național pentru dezvoltare regională – 84,9 mil. lei, care s-au majorat cu 12,5 mil. lei comparativ cu executat 2015;

- cheltuieli pentru ramura gospodăriei drumurilor, finanțate din contul surselor externe - 1 007,8 mil. lei pentru “Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor”.

Scopul principal al subprogramului ”*Dezvoltarea drumurilor*” este asigurarea dezvoltării și menținerii infrastructurii drumurilor publice în condiții de maximă siguranță.

Activitățile principale care urmează a fi realizate în anul 2016 sunt următoarele:

- întreținerea drumurilor publice naționale și locale, inclusiv: întreținerea de rutină a drumurilor, reparații curente și tratamente, lucrări pentru asigurarea securității circulației rutiere - marcajul părții carosabile, înlocuirea și reparația indicatoarelor de circulație, întreținerea drumurilor pe timp de iarnă, crearea de spații verzi în zonele de protecție a drumurilor, controlul sarcinii pe osie, administrarea drumurilor publice, etc.;

- stipularea și direcționarea investițiilor în modernizarea coridoarelor de transport paneuropene;

- promovarea parteneriatului public-privat, inclusiv prin oferirea posibilității de concesiune a lucrărilor publice către companiile internaționale care pot să asigure finanțarea unor proiecte de infrastructură de calitate;

- reabilitarea căilor de acces de la traseele magistrale spre școlile și spitalele din zonele rurale adiacente;

- reevaluarea mecanismului și procedurilor actuale de auditare a calității lucrărilor de reconstrucție și reparație a drumurilor în vederea perfecționării și asigurării independenței și imparțialității acestora.

În anul 2016, vor derula 2 proiecte finanțate din surse externe:

Proiectul de susținere a Programului în sectorul drumurilor. Obiectivul de dezvoltare al proiectului propus este de a reduce costurile de transport ale utilizatorilor de drum în Moldova prin optimizarea condițiilor și calității rețelei rutiere și a modului în care ea este administrată. Aceste obiective vor fi atinse prin implementarea celor 2 componente ale proiectului:

- *Componenta de reabilitare a rețelei rutiere:* Reabilitarea drumurilor principale și prin aceasta reducerea într-un termen scurt a costurilor utilizatorilor de drum.

- *Componenta de fortificare instituțională:* Fortificarea capacității Administrației de Stat a Drumurilor (ASD) privind administrarea rețelei rutiere sub propria responsabilitate și efectuarea întreținerii și reabilitării drumurilor, precum și administrarea programelor de investiții într-un mod eficient și transparent. Aceasta va permite reducerea costurilor utilizatorilor de drum pe termen lung.

Prima componentă se axează pe reabilitarea propriu-zisă a drumurilor. A doua componentă va oferi suport pentru implementarea diverselor măsuri instituționale

precum și alte măsuri care, de asemenea, vor fi incluse în Planul de Acțiuni al Strategiei Infrastructurii Transportului Terestru.

Drumurile principale care urmează a fi reabilite în anul 2016 sunt prezentate în următorul tabel:

BERD
M2 Chisinau-Soroca km 26+200- km 54+850
Supervizarea lucrărilor M2 Chisinau-Soroca km 26+200- km 54+850
M3 Chisinau – Giurgiulesti, sector km 96+800 - km 122+800
M3 Chisinau – Giurgiulesti, sector km 122+800 - km 151+200
Supervizarea lucrărilor M3 km 96+800-km 151+200
M3 Chisinau-Giurgiulesti, km 151+200-km 171+290, 179+650-190+750
Supervizarea lucrărilor M3, km 151+200-km 171+290, km 179+650-km 190+750
R1 Chisinau-Ungheni-Sculeni, km 74+177-km 96+200
Supervizarea lucrărilor R1, km 74+177-km 96+200
R33 Hincesti-Lapusna-M1 Road, km 0+000-km 37+200
Supervizarea lucrărilor R33 km 0+000-km 37+200
R14 Balti - Sarateni Road, km 26+600 - km 38+300, km 43+000 - km 61+000, km 64+370 - km 66+657
Supervizarea lucrărilor R14 km 26+600-km 38+300, km 43+000-km 61+000, km 64+370-km 66+657
R34 Hincesti-Leova-Cahul, km 0+000 - km 42+200
R34 Hincesti-Leova-Cahul, km 42+200 - km 83+000
Supervizarea lucrărilor R34 Hincesti-Leova-Cahul, 0+000 - km 42+200, km 42+200 - km 83+000
R9 Soroca - Arionești, km 00+000 - km 30+950
Supervizarea lucrărilor R9 Soroca - Arionești, km 00+000 - km 30+950
BEI
M2 Chisinau-Soroca km 5+733 - km 26+200
Supervizarea lucrărilor M2 Chisinau-Soroca km 5+733 - km 26+200
M2 Chisinau-Soroca km 54+850 - km 71+165
Supervizarea lucrărilor M2 Chisinau-Soroca km 26+200- km 54+850
R1 Chisinau-Ungheni-Sculeni, km 6+446 - km 24+050
R1 Chisinau-Ungheni-Sculeni, km 24+050 - km 68+250
Supervizare a 2 contracte de lucrări pe R1
R3 Chisinau - Hincesti - Cimislia - Basarabeasca, km 51+250 - km 68+557
R6 M1 - Ialoveni, km 00+000 - km 6+550
Supervizarea lucrărilor R6 M1, km 00+000 - km 6+550
R16 Balti-Falesti-Sculeni, km 4+800 -km 30+270, km 30+270 - km 59+480
Supervizarea lucrărilor R16 Balti-Falesti-Sculeni, km 4+800 -km 30+270, km 30+270 - km 59+480
CE
Servicii de asistentă în implementarea proiectelor / Roughton
Varianta de ocolire R1 - or. Ungheni, km 96+200 - km 103+913
Supervizare a 1 contracte de lucrări pe R1 (Tehnic)
Varianta de ocolire M3 or. Vulcanesti, km 0+000-km 8+580
Supervizarea lucrărilor M3, ocolirea or. Vulcanesti
Varianta de ocolire R1 s. Bahmut, km 68+250-km 74+177
Supervizarea lucrărilor R1 ocolirea s. Bahmut

BERD Grant
Asistența financiară pentru Implementarea Reformei Sistemului de Întreținere a Drumurilor în Republica Moldova (EBRD GRANT)

Pentru activitățile menționate se prevăd cheltuieli în sumă de 1 007,8 mil. lei, inclusiv din granturi - 306,2 mil. lei și din împrumuturi - 1 122,2 mil lei, precum și din rambursarea creditelor în cadrul bugetului de stat - 214,8 mil.lei.

Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare. Obiectivul acestui proiect este de a reabilita infrastructura feroviară națională și de achiziție a locomotivelor care ar susține necesitățile cetățenilor pentru mobilitate și care ar facilita comerțul pe piețele internă și internațională. Astfel a fost elaborat proiectul Acordului de Grant care prevede acordarea mijloacelor financiare în sumă de 5 mil. Euro pentru cofinanțarea achiziției locomotivelor. Pentru activitățile menționate, în anul 2016, se prevăd cheltuieli în sumă de 110,3 mil. lei.

Comunicații

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 3,4 mil.lei fiind gestionate de către Serviciul de Stat de Curieri Speciali pentru întreținerea acestuia.

Alte activități economice

Pentru anul 2016 alocațiile preconizate la grupa dată constituie 201,1 mil.lei care vor fi gestionate de către Ministerul Economiei - 94,7 mil.lei, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor – 82,0 mil.lei, Ministerul Finanțelor – 20,0 mil.lei și Agenția Turismului – 4,5 mil.lei.

Principalele măsuri constituie:

- fondul național de dezvoltare regională – 82,0 mil.lei;
- programul de atragere a remitențelor în economie (PARE 1+1) – 50,0 mil.lei;
- fondul de garantare a afacerilor în sectorul rural – 15,3 mil.lei;
- crearea business incubatoarelor – 15,0 mil.lei;
- susținerea de către stat în întreprinderilor mici și mijlocii – 34,4 mil.lei.

Cercetări științifice aplicative în domeniul economiei

Începînd cu anul 2016, finanțarea activităților de cercetare, dezvoltare și inovare au fost delegate autorităților publice centrale.

În aspectul surselor de finanțare, comparativ cu nivelul atins în anul 2015, resursele generale pentru cercetare-dezvoltare în ramura respectivă sporesc cu 18,2 mil.lei, iar cele colectate cu 6,7 mil.lei.

Alocațiile prevăzute includ 213,9 mil.lei pentru cercetări științifice fundamentale și 38,1 mil.lei pentru cercetări științifice aplicate legate de servicii de stat cu destinație generală, din contul cărora se vor realiza următoarele măsuri:

- managementul autorităților publice centrale (activitatea Academiei de Științe a Moldovei și Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare) – 15,8 mil.lei;
- pregătirea cadrelor prin postdoctorat - 3,9 mil.lei;
- cercetări științifice instituționale – 134,5 mil.lei;
- deservirea procesului științific (include servicii de suport pentru sfera științei și inovării) – 18,7 mil.lei;
- activități centralizate – 24,5 mil.lei, care includ cheltuieli în sumă de 23,0 mil.lei pentru cotizația de membru a Republicii Moldova la Programul Cadru al Uniunii Europene de cercetare-inovare ORIZONT 2020;
- teme și proiecte de cercetare-dezvoltare prin concurs – 54,6 mil.lei, care sunt finanțate inclusiv din cadrul proiectelor investiționale pentru cercetare-dezvoltare – 35,3 mil.lei din care:
  - Proiectul "Programul Cadru 7" – 6,5 mil.lei;
  - Proiectul "Suport pentru cooperarea științifică și tehnică" – 13,1 mil.lei
  - Programul Operațional Comun "Bazinul Mării Negre 2007-2013" – 0,5 mil.lei;
  - Programul-cadru al UE pentru cercetare și inovare-Orizont 2020 – 15,2 mil.lei.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Total	1420,3	25,3	97,1	2,9
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	51.01. Politici și management în domeniul agriculturii	22,0	1,6	86,4	13,6
	51.02. Dezvoltarea durabilă a setoarelor fitotehnice și horticultură	337,1	24,6	89,2	10,8
	51.03. Creșterea și sănătatea animalelor	8,1	0,6	100,0	
	51.04. Dezvoltarea viticulturii și vinificației	92,7	6,8	99,9	0,1
	51.05. Subvenționarea producătorilor agricoli	885,8	64,6	100,0	0,0
	51.06. Securitate alimentară	11,6	0,8	96,6	3,4
	51.07. Cercetări științifice aplicate în domeniul agriculturii, în direcția strategică „Biotehnologie”	63,0	4,6	97,1	2,9

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
Ministerul Economiei	Total	843,4	15,2	66,4	33,6
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	50.01. Politici și management în domeniul macroeconomic și de dezvoltare a economiei	23,2	2,8	97,8	2,2
	50.02. Promovarea exporturilor	107,5	12,7	100,0	
	50.04. Suținerea întreprinderilor mici și mijlocii	94,7	11,2	100,0	
	50.06. Reglementare prin licențiere	4,0	0,5	87,5	12,5
	50.08. Protecția drepturilor consumatorilor	17,4	2,1	61,5	38,5
	50.09. Administrarea patrimoniului de stat	9,6	1,1	96,9	3,1
	50.11. Securitate industrială	6,5	0,8	98,5	1,5
	58.01. Politici și management în sectorul energetic	23,8	2,8	98,7	1,3
	58.02. Rețele și conducte de gaz	76,9	9,1	6,9	93,1
	58.03. Rețele electrice	222,9	26,4	16,8	83,2
	58.04. Eficiența energetică și surse regenerabile	196,2	23,3	99,9	0,1
	58.05. Rețele termice	18,0	2,1		100,0
	60.02. Dezvoltarea clusterială a sectorului industrial	0,6	0,1	50,0	50,0
	68.02. Dezvoltarea sistemului național de standardizare	9,9	1,2	100,0	
	68.04. Dezvoltarea sistemului național de metrologie	12,4	1,5	100,0	
	68.05. Dezvoltarea sistemului național de acreditare	2,2	0,3	100,0	
	68.06. Dezvoltarea infrastructurii de evaluare a conformității	17,6	2,1	100,0	
	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	Total	2.534,8	45,6	56,2
<i>inclusiv pe subprograme:</i>					
64.01. Politici și management în domeniul transporturilor și infrastructurii drumurilor		8,9	0,4	97,8	2,2
64.02. Dezvoltarea drumurilor		2.407,8	95,0	58,5	41,5
64.03. Dezvoltarea transportului auto		7,9	0,3	93,7	6,3
64.05. Dezvoltarea transportului feroviar		110,2	4,3		100,0
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Total	194,3	3,5	59,3	40,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	50.04. Suținerea întreprinderilor mici și mijlocii	48,8	25,1	16,4	83,6
	61.01. Politici și management în domeniul dezvoltării regionale și construcțiilor	12,6	6,5	89,7	10,3
	61.03. Controlul de stat în construcții	8,6	4,4	100,0	

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
	61.04. Dezvoltarea bazei normative în construcții	14,0	7,2	15,0	85,0
	61.05. Implementarea proiectelor de dezvoltare regională	8,1	4,2	100,0	
	64.02. Dezvoltarea drumurilor	77,2	39,7	100,0	
	66.02. Dezvoltarea turismului	25,0	12,9		100,0
	Total	201,5	3,6	96,6	3,4
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Agenția pentru Siguranța Alimentelor	51.02. Dezvoltarea durabilă a setoarelor fitotehnice și horticultură	0,6	0,3	100,0	
	51.03. Creșterea și sănătatea animalelor	17,7	8,8	100,0	
	51.06. Securitate alimentară	183,2	90,9	96,3	3,7
	Total	19,6	0,4	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Agenția "Moldsilva"	54.01. Politici și management în domeniul gospodăriei silvice	3,2	16,3	100,0	
	54.02. Dezvoltarea sectorului forestier general	16,4	83,7	100,0	
	Total	21,6	0,4	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Mediului	51.08. Sisteme de irigare și desecare	16,4	75,9	100,0	
	59.02. Reglementare și control al extracției resurselor minerale utile	2,6	12,0	100,0	
	59.03. Exploatarea subsolului	2,6	12,0	100,0	
	Total	51,6	0,9	95,0	5,0
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	50.03. Servicii generale în domeniul forței de muncă	51,6	100,0	95,0	5,0
	Total	20,0	0,4	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Finanțelor	50.04. Suținerea întreprinderilor mici și mijlocii	20,0	100,0	100,0	
	Total	10,0	0,2	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Educației	50.07. Cercetări științifice aplicate în domeniul politicilor macroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică "Materiale, tehnologii și produse inovative"	9,3	93,0	100,0	
	51.07. Cercetări științifice aplicate în domeniul agriculturii, în direcția strategică „Biotehnologie”	0,1	1,0	100,0	
	58.07. Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic, în direcția strategică "Eficiența, energetica și valorificarea surselor regenerabile de energie"	0,6	6,0	100,0	
	Total				

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
	Total	42,5	0,8		
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Agenția Relații Fuciare și Cadastru	69.01. Politici de management în domeniul geodeziei, cartografiei și cadastrului	5,9	13,9	98,3	1,7
	69.02. Dezvoltarea relațiilor funciare și cadastru	12,4	29,2	100,0	
	69.03. Valorificarea terenurilor noi și sporirea fertilității solurilor	10,0	23,5	100,0	
	69.04. Sistem de evaluare și reevaluare a bunurilor imobile	6,0	14,1		
	69.05. Geodezie, cartografie și cadastru	8,2	19,3	91,5	8,5
	Total	4,5	0,1	10,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Agenția Turismului	66.01. Politici și management în domeniul turismului	4,5	100,0	100,0	
	Total	3,4	0,1	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Serviciul de Stat Curieri Speciali	65.02. Sistemul de curierat	3,4	100,0	100,0	
	Total	19,8	0,4	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Consiliul Concurenței	50.05. Protecția concurenței	19,8	100,0	100,0	
	Total	103,2	1,9	98,4	1,6
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Academia de Științe	50.07. Cercetări științifice aplicate în doemniul politicilormacroeconomice și programelor de dezvoltare economică, în direcția strategică "Materiale, tehnologii și produse inovative"	80,6	78,1	98,1	1,9
	51.07. Cercetări științifice aplicate în domeniul agriculturii, în direcția strategică „Biotehnologie”	18,1	17,5	99,4	
	58.07. Cercetări științifice aplicate în sectorul energetic , în direcția strategică "Eficiența, energetica și valorificarea surselor regenerabile de energie"	4,5	4,4	100,0	
	Total	117,0	2,1	22,4	77,6
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Fondul de Dezvoltare Durabilă Moldova	51.08. Sisteme de irigare și desecare	117,0	100,0	22,4	77,6
Total pe grupa principal "Servicii în domeniul economiei"		5607,5	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

3.5.5. Protecția mediului

Cheltuielile incluse în proiect la grupa dată însumează 259,8 mil. lei, ceea ce constituie o diminuare cu 29,3 mil. lei sau cu 11,1 la sută față de cele precizate în anul 2015. În raport cu bugetul executat în anul 2015 pe domeniul în cauză, alocațiile prevăzute reprezintă o majorare de 81,9 mil. lei sau cu 46,0 la sută.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+-	%	+-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli și active nefinanciare, total	289,1	177,9	259,8	-29,3	89,9	81,9	146,0
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	0,9	0,6	0,7	-0,2	x	0,1	x
Cheltuieli curente	136,6	94,2	253,6	117,0	185,7	159,4	269,2
Cheltuieli capitale	152,5	83,7	6,2	-146,3	4,1	-77,5	7,4
Resurse, total	289,1	177,9	259,8	-29,3	89,9	81,9	146,0
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	61,5	59,0	60,5	-1,0	98,4	1,5	102,5
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	93,9	40,5	64,1	-29,8	68,3	23,6	158,3
venituri colectate	133,7	78,4	135,2	1,5	101,1	56,8	172,4
<i>dintre care venituri speciale</i>	125,6	68,1	129,2	3,6	102,9	61,1	189,7

Factorul de bază ce a generat diminuarea alocațiilor în raport cu alocațiile preconizate în anul precedent de gestiune este determinat de micșorarea alocațiilor din fondurile ecologice, iar pe de o parte majorarea acestora în cadrul proiectelor de aprovizionare cu apă și canalizare.

Obiectivele de bază asumate pentru anul 2016, rezultă la nivel național din Programul de activitate a Guvernului, Acordul de Asociere RM-UE și la nivel sectorial din cadrul Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023, Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, Planul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră.

Elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale, inclusiv asigurarea suportului științific pentru elaborarea politicilor de mediu, crearea sistemului de monitoring ecologic integrat funcțional, precum și extinderea suprafețelor de arii naturale protejate constituie scopurile de bază al programului privind protecția mediului sunt scopurile și obiectivele de bază.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Afacerilor Interne	Total	2,2	0,8	99,1	0,9
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	70.06. Managementul deșeurilor radioactive	2,2	0,8	99,1	0,9
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Total	0,4	0,2	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	70.02. Colectarea, conservarea și distrugerea poluanților organici persistenti, a deșeurilor menajere solide și deșeurilor chimice	0,4	0,2	100,0	
Ministerul Mediului	Total	256,1	98,6	98,0	2,0
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	50.10. Prognozarea meteo	62,9	24,2	95,9	4,1
	70.01. Politici și management în domeniul protecției mediului	31,2	12,0	95,8	4,2
	70.02. Colectarea, conservarea și distrugerea poluanților organici persistenti, a deșeurilor menajere solide și deșeurilor chimice	63,1	24,3	100,0	
	70.03. Securitatea ecologică a mediului	40,9	15,7	100,0	
	70.04. Monitoringul calității mediului	39,0	15,0	96,9	3,1
	70.05. Protecția și conservarea biodiversității	16,0	6,2	100,0	
	70.07. Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului	1,1	0,4	100,0	
	70.08. Radioprotecție și securitate nucleară	1,9	0,7	100,0	
	Total	1,1	0,4		100,0
Acțiuni generale	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	70.09. Asigurarea de către stat a securității ecologice la nivel local	1,1	0,4		100,0
Total pe grupa principală "Protecția mediului"		259,8	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

La grupa în cauză se realizează următoarele proiecte finanțate din surse externe:

Proiectul "*Managementul dezastrelor și riscurilor climatice*". Bugetul proiectului pentru anul 2016 constituie suma de 41,2 mil. lei. Activitățile de bază sunt axate pe următoarele direcții:

-modernizarea rețelei de observații meteorologice. Se propune procurarea, instalarea și punerea în funcțiune a 14 stații meteorologice automate și 35 de posturi meteorologice;

-modernizarea procesului de prelucrare a datelor meteorologice. Dezvoltarea sistemului informațional pentru vizualizarea, procesarea, editarea și producerea automatizată a datelor pentru elaborarea prognozelor de către Serviciul Hidrometeorologic de Stat;

-modernizarea măsurătorilor. Procurarea echipamentului pentru măsurarea umidității solului.

Proiectul "*East Avert - Prevenirea și protecția împotriva inundațiilor din bazinele superioare ale râurilor Siret și Prut, prin aplicarea unui sistem de monitorizare cu stații automate*". Scopul proiectului constă în construcția și consolidarea barajului Costești-Stînca. Pentru anul bugetar 2016 sunt planificate mijloace în sumă de 21,5 mil.lei.

Proiectul "*Întărirea capacităților pentru dezvoltarea și implementarea proiectelor finanțării de carbon*". Mijloacele preconizate constituie suma de 1,2 mil.lei.

Proiectul „*Consolidarea rețelei de arii naturale protejate pentru conservarea biodiversității și dezvoltării durabile în regiunea Delta Dunării și Prutului de Jos*”. Pentru anul 2016 mijloacele preconizate constituie suma de 0,1 mil.lei.

3.5.6. Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale

Cheltuielile incluse în proiect pe anul 2016 la grupa dată sunt micșorate cu 36,5 mil.lei sau cu 7,0 la sută față de cele ale bugetul precizat pe anul 2015.

Pe de o parte, în raport cu volumul alocațiilor valorificate în sector în anul precedent, în anul bugetar 2016 se atestă o creștere cu 35,2 mil. lei sau cu 7,8 la sută.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+, -	%	+, -	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli și active nefinanciare, total	521,3	449,6	484,8	-36,5	93,0	35,2	107,8
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	1,6	1,5	1,4	-0,2	x	-0,1	x
Cheltuieli curente	3,6	1,8	29,0	25,4	>200	27,2	>200
Cheltuieli capitale	517,7	447,8	455,8	-61,9	88,0	8	101,8
Resurse, total	521,3	449,6	484,8	-36,5	93,0	35,2	107,8
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	29,5	19,2	92,6	63,1	>200	73,4	>200
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	194,1	145,8	249,6	55,5	128,6	103,8	171,2
venituri colectate	297,7	284,6	142,6	-155,1	47,9	- 142,0	50,1
<i>dintre care venituri speciale</i>	297,7	284,6	142,6	-155,1	47,9	- 142,0	50,1

mil.lei

Politicile și activitățile ce țin de domeniul gospodăriei de locuințe și gospodăriei serviciilor comunale sunt direcțiile prioritare ale Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și Ministerului Mediului. Bugetele acestor entități sunt prezentate în raport de 34,2 și respectiv 65,8 la sută din bugetul preconizat pentru anul bugetar 2016.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Total	165,7	34,2	1,0	99,0
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	70.03 Aproximare cu apă și canalizației	88,3	18,2		100,0
	70.04. Construcția locuințelor	77,4	16,0	2,1	97,9
Ministerul Mediului	Total	319,1	65,8	8,6	91,4
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	70.03 Aproximare cu apă și canalizației	319,1	65,8	8,6	91,4
Total pe grupa principală "Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale"		484,8	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

Bugetul Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor este estimat la suma de 165,7 mil.lei, dintre care 88,4 mil.lei pentru aprovizionarea cu apă și canalizare și 77,3 mil.lei pentru construcția locuințelor sociale.

Aprovizionarea cu apă și canalizare reprezintă unul din domeniile de intervenție a politicii de dezvoltare regională și de finanțare din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.

Proiectele de dezvoltare regională în mare parte se referă la extinderea în zonele rurale a serviciilor existente în zonele urbane, astfel, fiind asigurată apropierea nivelului de trai a populației din zonele respective.

Prin Documentul Unic de Program pentru anii 2013-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.933 din 18 decembrie 2012, au fost stabilite 62 proiecte prioritare în domeniul dezvoltării regionale, inclusiv 13 proiecte ce țin de aprovizionarea cu apă și canalizare, în valoare totală de peste 340,2 mil.lei.

Potrivit Strategiei naționale de dezvoltare regională pentru anii 2013-2015, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 685 din 4 septembrie 2013, în domeniul menționat vor fi obținute următoarele rezultate:

- 246,2 km de apeduct construit și 2,5 km apeduct renovat;
- 18,96 km rețea de canalizare construită;
- 2 bazine de acumulare a apei potabile;
- 7 stații de epurare a apei;
- 14 stații de pompare; ș.a.

Beneficiari ai proiectelor de dezvoltare regională din domeniul mediului vor fi peste 300 mii cetățeni din 67 localități.

Pentru anul 2016, 4 proiecte ce țin de aprovizionarea cu apă și canalizare pentru localitățile din r-le Hâncești, Leova, Fălești și Telenești urmează a fi finalizate, iar 2 proiecte au fost inițiate în r-le Soroca și Nisporeni.

Cu suportul partenerului de dezvoltare GIZ sunt implementate 2 proiecte în domeniul apă și sanitație și anume *"Aprovizionare cu Apă potabilă a s. Roșu r-nul Cahul"* și *"Aprovizionare cu servicii de apă și canalizare a cetățenilor din s. Duruitoarea Veche comuna Costești r-nul Râșcani"*.

Implementarea proiectelor de dezvoltare regională este asigurată de către Agențiile de Dezvoltare Regională, de comun cu Autoritățile administrației publice locale aplicante.

Cu referire la implementarea proiectului *"Construcția locuințelor sociale"*, în plină desfășurare este construcția blocului locativ cu 72 apartamente din or. Soroca, costul locuințelor sociale finalizate la cheie fiind de 2 145 375 Euro.

De asemenea, au fost lansate construcțiile în Nisporeni – un complex locativ, din care 93 apartamente sunt sociale, finalizate la cheie, costul locuințelor sociale este de 2 302 892,0 Euro.

Totodată, în Ialoveni a fost construit un complex locativ, din care 94 apartamente sunt sociale, finalizate la cheie, costul locuințelor sociale este de 2 302 892 euro, iar până la finele anului 2016 urmează a fi date în exploatare.

Pentru anul 2016 urmează a fi lansate noi obiecte:

- Leova – 92 apartamente, costul locuințelor planificat este 3 443 467 Euro;
- Rezina – 72 apartamente, costul locuințelor planificat este 1 609 200 Euro;
- Fălești – 40 apartamente, costul locuințelor planificat circa 800 000 Euro;
- Glodeni – 30 apartamente, costul planificat este circa 700 000 Euro.

Bugetul Ministerului Mediului este estimat la suma de 319,1 mil. lei, care urmează a fi valorificate pentru aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților rurale și urbane.

Ponderea activităților în valoare de 58,7 la sută din bugetul autorității de mediu, sau 187,4 mil. lei sunt orientate spre valorificare din contul acumulărilor surselor fondurilor ecologice în sumă de 142,6 mil. lei planificate pe parcursul anului, precum și soldurilor nevalorificate în anii precedenți de gestiune. Restul 41,3 la sută sau 131,7 mil. lei reprezintă direcțiile ce urmează a fi implementate din contul resurselor atrase pentru proiectele finanțate din surse externe.

Proiectul "Consolidarea cadrului instituțional în sectorul alimentării cu apă și sanitație din Republica Moldova" (SDC-ADA). Bugetul proiectului în anul 2016 este estimat în sumă de 19,3 mil. lei. Odată cu definitivarea Acordului dintre Ministerul Mediului SDC și ADA urmează a fi stabilite și acțiunile prioritare de implementare în anul 2016.

Proiectul „Alimentarea cu apă a regiunii de Nord a Republicii Moldova”. Costul proiectului este estimat pentru anul 2016 în sumă de 100,0 mil. lei. Direcțiile prioritare sînt determinate de aprovizionarea unor localități din nordul republicii, crearea operatorului regional, etc.

Proiectul „Studiul de fezabilitate privind extinderea apeductului centralizat Chișinău – Călărași”. Costul proiectului este estimat pentru anul 2016 în sumă de 10,5 mil. lei.

3.5.7. Ocrotirea sănătății

Cheltuielile destinate ocrotirii sănătății pe anul 2016 se estimează la circa 3 408,2 mil. lei cu o diminuare de 15,7 mil. lei față de rezultatele anului 2015 și respectiv 202,9 mil. lei față de cele planificate pe an. În anul 2016, ponderea cheltuielilor grupei date în cheltuielile totale ale bugetului de stat constituie 9,6 la sută, cu o reducere de 1,8 puncte procentuale față de executat 2015.

Sub aspectul categoriilor economice, cheltuielile pentru ocrotirea sănătății se caracterizează după cum urmează:

Cheltuielile curente însumează 3374,6 mil. lei cu o majorare de 644,1 mil. lei sau cu 23,6 la sută comparativ cu cele executate în anul 2015.

Cheltuielile capitale se prevăd în sumă de 33,6 mil. lei cu 659,8 mil. lei sau 95,2 la sută mai puțin decît cheltuielile efectuate în anul 2015. Este de menționat că, în anul 2015, ponderea cea mai semnificativă din cheltuielile capitale au revenit proiectelor finanțate din surse externe – 92,0 la sută.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

mil. lei

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli și active nefinanciare, total	3611,1	3423,9	3408,2	-202,9	94,4	-15,7	99,5
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	10,9	11,4	9,6	-1,3	x	-1,8	x
Cheltuieli curente	2889,3	2730,5	3374,6	485,3	116,8	644,1	123,6
Cheltuieli capitale	721,8	693,4	33,6	-688,2	4,7	-659,8	4,8
Resurse, total	3611,1	3423,9	3408,2	-202,9	94,4	-15,7	99,5
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	2804,7	2655,7	3160,8	356,1	112,7	505,0	119,0
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	642,0	638,0	111,1	-530,9	17,3	-526,9	17,4
venituri colectate	164,4	130,1	136,3	-28,1	82,9	6,2	104,8

În aspectul repartizării resurselor se atestă, că volumul preponderent revine resurselor generale, fiind estimate în sumă de 3 160,8 mil. lei sau 92,7 la sută din totalul acestora, cu o majorare de 19,0 puncte procentuale față de executat 2015 și respectiv 12,7 puncte procentuale față de cele planificate pe an.

Resursele proiectelor finanțate din surse externe vor constitui 111,1 mil. lei, mai puțin cu 526,9 mil. lei sau 82,6 la sută comparativ cu cele executate în anul 2015.

Veniturile colectate în anul 2016 se estimează la 136,3 mil. lei, mai mult cu 6,2 mil. lei sau 4,8 la sută, decât cele administrate în anul 2015 și se vor constitui din venituri de la efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată, chiria sau darea în arendă a patrimoniului public precum, și din donații și alte mijloace bănești ce vor intra legal în posesia instituțiilor.

Cheltuielile incluse în proiectul bugetului de stat pe anul 2016 au fost estimate reieșind din prioritățile strategice ale sectorului precum, și din angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor următori.

Astfel, ca priorități în ramură, s-ar putea menționa:

- modernizarea serviciilor de sănătate, inclusiv a serviciului de supraveghere de stat al sănătății publice, prin regionalizarea acestuia;
- implementarea în continuare a programelor naționale în domeniul ocrotirii sănătății;
- asigurarea transferurilor de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală;
- implementarea proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” din contul împrumutului acordat de Banca Mondială;
- asigurarea activității instituțiilor bugetare din domeniul ocrotirii sănătății.

Totodată, conform informației Ministerului Sănătății, pe parcursul ultimului deceniu au fost întreprinse unele reforme în domeniu, însă sistemul sănătății se confruntă și cu unele probleme cum ar fi: situație nefavorabilă cu privire la maladiile infecțioase, incidență înaltă prin HIV/SIDA/ITS, tuberculoză; condiții deplorabile a instituțiilor medicale și echipament medical depășit, precum și preluarea finanțării din contul bugetului de stat a unor programe naționale, etc.

Prin urmare, sub aspectul principalelor măsuri, cheltuielile prevăzute la „Ocrotirea sănătății” pentru finanțare în anul 2016 se caracterizează precum urmează:

- transferurile de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, constituie 2 571,9 mil.lei, inclusiv transferurile de la bugetul de stat pentru implementarea proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” din contul împrumutului acordat de Banca Mondială (90,0 mil.lei), cu o majorare în sumă totală de 374,3 mil.lei, comparativ cu cele executate în anul 2015 și respectiv 252,4 mil.lei față de cele planificate pe an;

- programele naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății prin intervenții de sănătate publică ce țin de prevenirea și controlul bolilor transmisibile și nontransmisibile, gestionate de către Ministerul Sănătății însumează 215,0 mil.lei, din care 77,6 mil.lei din contul împrumutului acordat de Banca Mondială în cadrul proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova”. Volumul alocațiilor prevăzut în proiectul bugetului de stat pe anul 2016 pentru realizarea programelor naționale este în creștere cu 116,2 mil.lei și respectiv cu 99,7 mil.lei față de cele executate și planificate în anul 2015;

- pentru realizarea a 3 proiecte cu finanțare externă sunt prevăzute în proiect la partea de cheltuieli, mijloace în sumă de 111,1 mil.lei cu o reducere de 526,9 mil.lei sau 82,6 la sută față de cele executate pe anul 2015. Din cheltuielile totale ale proiectelor, 79,0 la sută se vor finanța din contul granturilor externe și 21,0 la sută din contul împrumuturilor externe.

Programul „Sănătatea publică și servicii medicale” gestionat în domeniu, include următoarele obiective:

- îmbunătățirea continuă a stării de sănătate a populației, prin asigurarea accesului echitabil la serviciile de sănătate de calitate și cost-eficace;

- asigurarea accesului copiilor și maturilor cu necesități speciale la tratamentul de reabilitare și recuperare;

- reducerea incidenței prin HIV/SIDA și a mortalității asociată cu TB, realizarea imunizărilor conform calendarului național de vaccinare;

- supravegherea principalelor boli infecțioase în vederea intensificării și diagnosticării precoce a pericolului apariției unor epidemii;

- sporirea asigurării populației cu medicamente calitative.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016				
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale		
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale	
1	2	3	4	5	6	
Cancelaria de Stat	Total	22,6	0,7	99,8	0,2	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>					
	80.04 Sănătate publică	2,2	0,1	98,5	1,5	
	80.13 Asistența medicală de reabilitare și recuperare	18,7	0,5	99,9	0,1	
	80.18 Programe naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății	1,7	0,1	100,0		
Ministerul Sănătății	Total	810,0	23,8	95,9	4,1	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>					
	80.01 Politici și management în domeniul ocrotirii sănătății	12,4	0,4	93,5	6,5	
	80.03 Monitorizare, evaluare a sistemului de sănătate și management în domeniul ocrotirii sănătății	10,0	0,3	99,6	0,4	
	80.04 Sănătate publică	181,3	5,3	95,1	4,9	
	80.06 Asistența medicală specializată de ambulatoriu	2,6	0,1	96,2	3,8	
	80.07 Cercetări științifice aplicate în domeniul sănătății publice și serviciilor medicale, în direcția strategică „Sănătate și biomedicină”	33,5	1,0	100,0		
	80.13 Asistența medicală de reabilitare și recuperare	108,8	3,2	97,3	2,7	
	80.14 Medicina legală	32,7	0,9	96,9	3,1	
	80.16 Management al medicamentelor și dispozitivelor medicale	49,2	1,4	75,2	24,8	
	80.18 Programe naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății	350,3	10,3	99,7	0,3	
	80.19 Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății	29,2	0,9	77,7	22,3	
		Total	3,7	0,1	100,0	
	Academia de Științe a Moldovei	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
80.07 Cercetări științifice aplicate în domeniul sănătății publice și serviciilor medicale, în direcția strategică „Sănătate și biomedicină”		3,7	0,1	100,0		
Acțiuni Generale	Total	2571,9	75,5	100,0		
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>					
	80.18 Programe naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății	62,0	1,8	100,0		
	80.19 Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății	90,0	2,7	100,0		

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil.lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	80.20 Asigurarea obligatorie de asistență medicală din partea statului	2419,9	71,0	100,0	
Total pe grupa principală "Ocrotirea sănătății"		3408,2	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

Conform datelor din tabelul expus, ponderea majoră din cuantumul mijloacelor financiare destinate ocrotirii sănătății revine mijloacelor ce vor fi transferate de la bugetul de stat la fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală gestionate de Compania Națională de Asigurări în Medicină – 75,5 la sută.

Transferurile de la bugetul de stat către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2016 vor însuma 2 571,9 mil.lei și se divizează în următoarele subprograme:

- subprogramul "Programe naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății" - 62,0 mil.lei, care are ca obiectiv asigurarea transferului de alocații din contul bugetului de stat fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru realizarea programului „Controlul și profilaxia diabetului zaharat”.

- subprogramul "Dezvoltarea și modernizarea instituțiilor în domeniul ocrotirii sănătății" – 90,0 mil.lei, care are ca obiectiv asigurarea transferului de alocații din contul bugetului de stat fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru implementarea proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” din contul împrumutului acordat de Banca Mondială.

- subprogramul "Asigurarea obligatorie de asistență medicală din partea statului" - 2 419,9 mil.lei, care are ca obiectiv asigurarea transferului de alocații din contul bugetului de stat fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru asigurarea unor categorii de persoane conform legislației.

În proiectul bugetului de stat pe anul 2016, Ministerului Sănătății sunt prevăzute mijloace în sumă de 810,0 mil.lei sau 23,8 la sută din cheltuielile totale pe ramură, mai puțin cu 358,1 mil.lei față de executat 2015. Sub aspectul categoriilor economice, cheltuielile curente dețin 95,9 la sută din cheltuielile destinate acestuia.

Prin urmare, din subprogramele gestionate de Ministerul Sănătății, cea mai mare parte a mijloacelor financiare pentru anul 2016 sunt destinate realizării subprogramului „Programe naționale și speciale în domeniul ocrotirii sănătății” - 10,3 la sută din cheltuielile sectorului și 43,2 la sută din alocațiile destinate Ministerului Sănătății. Implementarea acestui subprogram prevede realizarea

activităților Centrului Național de Transfuzie a Sîngelui, Agenției de Transplant, precum și activităților ce țin de prevenirea și controlul bolilor transmisibile și nontransmisibile, de promovare a sănătății și a modului sănătos de viață, de sănătate mintală și de securitate transfuzională, activități de asigurare a pacienților cu intervenții costisitoare și medicamente în cazul bolilor maligne, prevenirea și tratamentul stărilor și patologiilor ce influențează negativ asupra genomului uman, diagnosticul cito-genetic prenatal, postnatal, molecular, genetic, protezare auditivă. Pentru anul 2016, întru asigurarea realizării activităților aferente subprogramului dat, în bugetul de stat sunt prevăzute mijloace financiare în sumă de 350,3 mil. lei, cu o majorare de 145,6 mil. lei sau 71,1 la sută față de alocațiile executate în cadrul subprogramului pe anul 2015. Din cheltuielile subprogramului dat, o cotă preponderentă de 25,1 la sută o deține proiectul finanțat din sursă externă „Programul de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA/infecțiilor cu transmitere sexuală/ tuberculozei în Moldova”: anul 2016 – 87,8 mil. lei.

Obiectivele cheie ale proiectului în anul 2016 sunt:

- asigurarea mamelor HIV+ și copiilor născuți de către acestea cu tratament profilactic și lapte praf în vederea prevenirii transmiterii de la mamă la făt;
- asigurarea monitorizării tratamentului persoanelor HIV prin procurarea testelor virusologice și imunologice;
- suportul sistemului național de monitorizare și evaluare (M&E) și fortificarea sistemului național de colectare a datelor HIV/SIDA;
- îmbunătățirea principalilor indicatori de rezultat TB (rata de depistare a cazurilor și rata de succes al tratamentului) și la reducerea prevalenței TB-MDR;
- suport pentru diagnosticul tuberculozei.

Al doilea subprogram ca pondere în volumul total de cheltuieli aferente ocrotirii sănătății gestionat de către Ministerul Sănătății este „Sănătatea publică” căruia îi sînt prevăzute 181,3 mil. lei și constituie 5,3 la sută din totalul cheltuielilor grupei principale – are ca scop sporirea nivelului de siguranță în sănătatea publică a populației și este realizat de către Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice.

Subprogramului „Asistența medicală de reabilitare și recuperare” sunt prevăzute 108,8 mil. lei (3,2 la sută din cheltuielile sectorului și 14,9 la sută din alocațiile destinate Ministerului Sănătății). Acesta include cheltuieli pentru prestarea serviciilor medicale de reabilitare și recuperare pentru circa 9 000 copii plasați în centrele de reabilitare, recuperare și plasament ale Ministerului Sănătății.

În afară de aceasta este de menționat că, începînd cu anul 2016 finanțarea activităților de cercetare, dezvoltare și inovare au fost delegate autorităților publice centrale.

Astfel în proiectul bugetului de stat sunt incluse alocații pentru realizarea subprogramului „Cercetări științifice aplicate în domeniul sănătății publice și serviciilor medicale, în direcția strategică „Sănătate și biomedicină”, gestionat de

către Ministerul Sănătății și Academia de Științe a Moldovei în sumă de 37,2 mil. lei. Măsurile cuprinse de acesta sunt: cercetări științifice instituționale – 34,2 mil. lei; teme și proiecte de transfer tehnologic, efectuate în bază de concurs și infrastructuri de inovare – 1,0 mil. lei; teme și proiecte de cercetare-dezvoltare prin concurs – 2,0 mil. lei.

3.5.8. Cultură, sport, tineret, culte și odihnă

Cheltuielile bugetului de stat pe anul 2016 pentru grupa dată sunt prevăzute cu creștere de 97,7 mil. lei sau 16,7 la sută față de cheltuielile precizate și cu 142,5 mil. lei sau 26,4 la sută față de cele executate în anul 2015.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat (în condiții comparabile)		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Cheltuieli și active nefinanciare, total	585,2	540,4	682,9	97,7	116,7	142,5	126,4
<i>dintre care: transferuri cu destinație specială către bugetele locale</i>	<i>145,7</i>	<i>136,1</i>	<i>154,2</i>	<i>8,5</i>	<i>105,8</i>	<i>18,1</i>	<i>113,3</i>
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	1,8	1,8	1,9	0,1	x	0,1	x
Cheltuieli curente	557,8	523,8	625,2	67,4	112,1	101,4	119,4
Cheltuieli capitale	27,4	16,6	57,7	30,3	>200	41,1	>200
Resurse, total	585,2	540,4	682,9	97,7	116,7	142,5	126,4
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	571,5	527,5	668,9	97,4	117,0	141,4	126,8
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe							
venituri colectate	13,7	12,9	14,0	0,3	102,2	1,1	108,5

Sub aspectul *categoriilor de cheltuieli*, în proiectul bugetului pentru anul 2016 cheltuielile curente se prevăd în sumă de 625,2 mil. lei, cu o creștere de 67,4 mil. lei sau cu 12,1 la sută, față de aprobat (precizat) pe anul 2015, iar față de executat pe anul 2015 - cu o creștere de 101,4 mil. lei sau cu 19,4 la sută. Cheltuielile capitale se prevăd în sumă de 57,7 mil. lei, cu o creștere de 30,3 mil. lei față de aprobat (precizat) pe anul 2015, iar față de executat pe anul 2015 - cu o creștere de 41,1 mil. lei.

Sub aspectul *resurselor*, alocațiile prevăzute în proiect, comparativ cu aprobat (precizat) pe anul 2015 sînt în creștere preponderent la resursele generale – cu 97,4 mil. lei, sau cu 17,0 la sută, față de aprobat (precizat) pe anul 2015, și cu 141,4 mil. lei sau cu 26,8 la sută față de executat pe anul 2015. Veniturile colectate

cu o majorare de 0,3 mil. lei sau cu 2,2 la sută din contul majorării veniturilor colectate din granturi și sponsorizări.

În scopul asigurării implementării măsurilor de politici noi în domeniul remunerării muncii, cheltuielile instituțiilor de cultură și sport finanțate din bugetul de stat au fost majorate cu 12,8 mil. lei (inclusiv pentru instituțiile teatral-concertistice cu 9,4 mil. lei).

În conformitate cu prevederile Legii nr.21 din 1 martie 2013 cu privire la oamenii de creație și la uniunile de creație, cu completările ulterioare, bugetul Ministerului Culturii pentru anul 2016 a fost suplimentat cu 3,9 mil. lei pentru achitarea indemnizației de merit pentru oamenii de creație la împlinirea vârstei de 60 ani, egal cu un salariu mediu pe economie.

Pentru proiecte culturale (Europa Creativă), bugetul Ministerului Culturii a fost suplimentat cu 5,0 mil. lei, iar pentru desfășurarea măsurilor cultural-artistice - cu 8,0 mil. lei (inclusiv 6,0 mil. lei în scopul asigurării implementării Programului de acțiuni consacrate sărbătorii a 25 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova).

Pentru finanțarea investițiilor capitale sunt prevăzute 49,9 mil. lei, cu o creștere de 30,0 mil. lei față de cele precizate în anul 2015.

În scopul implementării proiectelor de reabilitare a edificiilor culturale din contul asistenței financiare nerambursabile din partea Guvernului României, bugetul Ministerului Culturii include alocații în mărime de 46,0 mil. lei (inclusiv 0,1 mil. lei cheltuieli operaționale).

Bugetul Ministerului Culturii prevede alocații pentru:

- asigurarea activității teatrelor, ciroului și organizațiilor concertistice din subordine – 122,1 mil. lei;
- desfășurarea acțiunilor cultural-artistice – 14,6 mil. lei;
- asigurarea proiectelor culturale (Europa Creativă) – 6,5 mil. lei;
- acordarea indemnizației de merit pentru oamenii de creație – 6,6 mil. lei;
- susținerea editării cărții naționale – 4,0 mil. lei;
- susținerea proiectelor și programelor culturale ale asociațiilor obștești – 4,1 mil. lei.

În scopul susținerii revistelor periodice „Moldova”, „Alunelul”, „Noi” și „Florile dalbe” sunt prevăzute alocații în volum de 2,7 mil. lei.

Bugetul Ministerului Tineretului și Sportului este estimat în volum de 146,5 mil. lei, cu o creștere de 27,1 mil. lei față de cheltuielile precizate pentru anul 2015 și prevede alocații pentru:

- desfășurarea acțiunilor pentru tineret în volum de 22,1 mil. lei;
- acordarea burselor pentru sportivi – 4,6 mil. lei;
- acordarea premiilor pentru sportivi – 5,0 mil. lei;

- asigurarea realizării Calendarului acțiunilor sportive naționale și internaționale, inclusiv pregătirea și participarea sportivilor în cadrul ediției a XXXI-a a Jocurilor Olimpice, Rio de Janeiro (Brazilia) – 53,8 mil. lei.

Pentru anul 2016 Agenția Națională Antidoping include alocații financiare în scopul asigurării activității acesteia în mărime de 1,5 mil. lei, cu 0,8 mil. lei mai mult față de cele prevăzute pentru anul 2015 .

Bugetul IPNA Compania “Teleradio-Moldova” este estimat în volum de 89,5 mil. lei, cu 6,1 mil. lei mai mult față mijloacele financiare prevăzute pentru anul 2015.

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către autoritățile publice locale, pentru finanțarea activității școlilor sportive, au fost suplimentate cu 8,6 mil. lei. Majorarea transferurilor a fost condiționată de indexarea mărfurilor și serviciilor – 2,6 mil. lei, sporul pentru vechimea în muncă pentru muncitori – 1,0 mil. lei, majorarea salariilor cadrelor didactice – 4,1 mil. lei, precum și asigurarea activității curente a școlilor sportive – 0,9 mil. lei.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Educației	Total	4,1	0,6	75,8	24,2
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	85.02 Dezvoltarea culturii	2,2	0,3	54,7	45,3
	85.04 Susținerea culturii scrise	1,9	0,3	100,0	
Ministerul Culturii	Total	276,3	40,5	79,6	20,4
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	85.01 Politici și management în domeniul culturii	6,9	1,0	97,7	2,3
	85.02 Dezvoltarea culturii	180,7	26,5	99,5	0,5
	85.03 Protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național	83,8	12,3	38,0	62,0
	85.04 Susținerea culturii scrise	4,0	0,6	20,6	79,4
	85.10 Susținerea cinematografiei	0,9	0,1	84,7	15,3
Ministerul Tineretului și Sportului	Total	146,5	21,4	99,7	0,3
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	86.01 Politici în domeniul tineretului și sportului	6,6	1,0	100,0	
	86.02 Sport	117,8	17,3	99,7	0,3
	86.03 Tineret	22,1	3,2	100,0	

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Consiliul Coordonator al Audio-vizualului	Total	10,8	1,6	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	85.09 Supravegherea în domeniul audiovizualului	10,8	1,6	100,0	
Compania "Teleradio-Moldova"	Total	89,5	13,1	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	85.05 Susținerea televiziunii și radiodifuziunii publice	89,5	13,1	100,0	
Agenția Națională Antidoping	Total	1,5	0,2	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	86.01 Politici în domeniul tineretului și sportului	1,5	0,2	100,0	
Acțiuni generale	Total	154,2	22,6	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	86.04 Transferuri cu destinație specială către bugetele unităților administrative-teritoriale	154,2	22,6	100,0	
Total pe grupa principală "Cultură, sport, tineret, culte și odihnă"		682,9	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

Pentru anul 2016, cheltuielile totale pe ramură sunt prevăzute în mărime de 682,9 mil. lei, cota cea mai mare deținând alocațiile Ministerului Culturii în mărime de 276,3 mil. lei, ce reprezintă circa 40,5 la sută.

Pondere cea mai mare de 26,5 la sută în cheltuielile totale revine subprogramului "Dezvoltarea culturii" cu un volum de alocații financiare în mărime de 180,7 mil. lei.

Din volumul total al alocațiilor pe acest sector cheltuielile curente sunt în mărime de 625,2 mil. lei sau 91,6 %, iar cheltuielile capitale în volum de 57,7 mil. lei sau 8,4 %.

Pondere cea mai mare a cheltuielilor capitale de 7,6 la sută din total cheltuieli pe domeniu o constituie subprogramul „Protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național”, sau 18,8 la sută din totalul alocațiilor Ministerului Culturii. Din volumul total de 83,8 mil. lei subprogramul își propune să promoveze activități de salvagardare ale patrimoniului cultural național imobil prin măsuri de identificare, inventariere, inspectare, documentare, cercetare, expertiză și salvare a siturilor arheologice și minumentelor istorice.

La subprogramul „Susținerea cinematografiei”, în bugetul Ministerului Culturii, sunt prevăzute circa 0,9 mi. lei în scopul finanțării proiectelor cinematografice și crearea Centrului Național al Cinematografiei.

Din totalul cheltuielilor Ministerului Tineretului și Sportului, ponderea majoră de 80,4 la sută revine subprogramului „Sport” în mărime de 117,8 mil. lei, sau 17,4% din total cheltuielile grupei principale.

Subprogramul „Tineret” promovează politicile de tineret în parteneriat cu autoritățile publice locale și centrale, structurile de tineret neguvernamentale și prevede alocații în volum de 22,1 mil. lei. Pentru anul 2016 subprogramul își propune creșterea numărului de raioane beneficiare de programe/proiecte de tineret susținute direct sau prin cofinanțare cu 14,8 la sută față de anul 2015.

Transferurile cu destinație specială către bugetele unităților administrativ-teritoriale din republică pentru finanțarea școlilor sportive reprezintă 22,8 la sută din volumul total de alocații.

Subprogramul “Susținerea televiziunii și radiodifuziunii publice” al IPNA Compania “Teleradio-Moldova” care are ca scop accesul populației la informare prin intermediul mijloacelor în masă, prevede alocații în mărime de 89,5 mil. lei.

Subprogramul “Susținerea în domeniul audiovizualului” al Consiliului Coordonator al Audiovizualului prevede alocații în mărime de 10,8 mil. lei, ce reprezintă 1,6 % din totalul cheltuielilor ramurii, are sarcina de a supraveghea și a controla serviciile oferite de radiodifuzori cu scopul de a proteja interesele consumatorilor. Un obiectiv de realizare al subprogramului este creșterea numărului de ore ale serviciilor de programe TV și radio supuse monitorizării generale cu 42,2 % față de anul 2015.

3.5.9. Învățămînt

Cheltuielile bugetului de stat pe anul 2016 pentru grupa dată sunt prevăzute cu o creștere de 555,4 mil. lei față de cele prevăzute pentru anul 2015 și cu 1 038,3 mil. lei – față de cheltuielile executate în anul respectiv.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

1	2015		Proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat		aprobat (precizat)		executat	
				+, -	%	+, -	%
2	3	4	5	6	7	8	
Cheltuieli și active nefinanciare, total	8233,6	7750,7	8789,0	555,4	106,7	1038,3	113,4
<i>dintre care: transferuri cu destinație specială către bugetele locale</i>	5902,9	5533,3	6273,0	370,1	106,3	739,7	113,4
Pondere în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	24,9	25,7	24,7	-0,2	x	-1,0	x
Cheltuieli curente	7828,5	7388,8	8280,5	452,0	105,8	891,7	112,1
Cheltuieli capitale	405,1	361,9	508,5	103,4	125,5	146,6	140,5
Resurse, total	8233,6	7750,7	8789,0	555,4	106,7	1038,3	113,4
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	7674,4	7249,8	8478,9	804,5	110,5	1229,1	117,0
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	359,7	330,2	141,9	-217,8	39,4	-188,3	43,0
venituri colectate	199,5	170,7	168,3	-31,2	84,3	-2,4	98,6
<i>dintre care venituri speciale</i>	26,7	18,5		-26,7	0,0	-18,5	0,0

Sub aspectul surselor de finanțare, comparativ cu nivelul atins în anul 2015, resursele generale în ramură sporesc cu 1 229,1 mil. lei, cele ale proiectelor finanțate din surse externe sunt în descreștere cu 188,3 mil. lei, iar resursele colectate sunt în diminuare cu 2,4 mil. lei datorită excluderii Fondului special pentru manuale.

Alocațiile pentru investiții capitale în instituțiile finanțate din bugetul de stat sînt prevăzute în sumă de 99,9 mil. lei - integral din contul resurselor generale, ceea ce este cu 93,7 mil. lei mai mult față de nivelul executat în anul 2015.

Una din principalele măsuri de politici prevăzute în domeniul învățămîntului pentru anul 2016, se axează pe implementarea în continuare a reformei descentralizării financiare, în baza Legii nr. 267 din 1 noiembrie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care prevede finanțarea instituțiilor de învățămînt preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar prin transferuri cu destinație specială. În acest scop cheltuielile ramurii includ mijloace în volum de 6 273,0 mil. lei, sau cu 739,7 mil. lei mai mult față de nivelul executat în anul 2015.

Pentru asigurarea implementării măsurilor de politici începute în anul 2015 și politici noi în domeniul remunerării muncii, în instituțiile de învățămînt finanțate din bugetul de stat, cheltuielile pe anul 2016 au fost majorate cu 297,1 mil. lei, inclusiv pentru instituțiile care activează în condiții de autogestiune – 25,5 mil. lei).

În scopul îmbunătățirii calității studiilor, în proiectul bugetului de stat sunt incluse alocații pentru realizarea următoarelor măsuri:

- consolidarea structurii Inspectoratului național școlar -15,0 mil.lei;
- reparația capitală a edificiilor școlare și dotarea cu mobilier și utilaj necesar – 180,0 mil. lei din contul suportului bugetar în cadrul Proiectului „Reforma în educație” oferit de partenerii de dezvoltare;
- asigurarea activității Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional – 2,8 mil. lei;
- implementarea măsurilor de reformă în domeniul învățământului profesional tehnic – 160,0 mil. lei din contul suportului bugetar a Proiectului Ministerului Educației „Asistență tehnică pentru domeniul învățământului și formarea profesională în Republica Moldova” pentru crearea Centrelor de Excelență Profesională, consolidarea capacităților Centrului Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional, elaborarea standardelor în domeniile ocupaționale, etc. Din suma totală de 160,0 mil.lei, 96,0 mil.lei constituie investițiile în investițiile în Centrele de Excelență Profesională din subordinea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Educației, Ministerul Culturii și Ministerul Sănătății.

Întru achitarea serviciilor educaționale, oferite de către instituțiile de învățământ superior pentru pregătirea cadrelor conform comenzii de stat, în bugetul de stat se prevăd cheltuieli în volum de 790,0 mil. lei, sau cu 42,7 mil. lei mai mult față nivelul executat în anul 2015.

Pentru anul 2016 se prevede o ulterioară majorare a burselor elevilor și studenților, în care scop sunt prevăzute 14,3 mil. lei.

Întru încurajarea și stimularea participării Republicii Moldova la un număr sporit de programe de mobilitate CEEPUS III, se prevăd mijloace în sumă de 0,2 mil.lei.

În scopul asigurării măsurilor privind organizarea desfășurării examenelor de absolvire în gimnazii și examenelor de bacalaureat în licee sunt prevăzute 10,0 mil. lei – cu 1,9 mil. lei mai mult față de nivelul executat în anul 2015.

În bugetul Ministerului Educației se prevăd cheltuieli pentru asigurarea centralizată a manualelor, materialelor didactice, literatură tehnico-științifică și metodică, conform Hotărîrii Guvernului nr. 876 din 22 decembrie 2015 „Cu privire la asigurarea cu manuale a elevilor”, în sumă de 13,6 mil. lei. Alocațiile respective includ mijloace în volum de 2,0 mil. lei pentru asigurarea cu manuale a copiilor din familiile social vulnerabile (circa 10 % din numărul total) și a elevilor instituțiilor rezidențiale de toate tipurile; acoperirea cheltuielilor parțiale de la bugetul de stat pentru editarea manualelor de Limba și literatura bulgară, Limba și literatura găgăuză și Limba și literatura ucraineană, în calitate de manual de limba maternă pentru învățământul gimnazial.

Bugetul de stat pe anul 2016 nu include resursele și cheltuielile Fondului special pentru manuale, care, începând cu 1 ianuarie 2016 activează în condiții de autogestiune și se deserveste în contul bancar deschis în Contul Unic Trezorerial al Ministerului Finanțelor pentru deservirea autorităților/instituțiilor publice la autogestiune.

Pentru acoperirea cheltuielilor ce țin de participarea elevilor la olimpiadele naționale și internaționale, în bugetul de stat se prevăd 7,7 mil. lei, cu 2,2 mil. lei mai mult față de executat în anul 2015.

În vederea asigurării realizării programului național de studiere a limbii române, în bugetul Ministerului Educației sunt incluse alocații de 0,6 mil. lei.

Pentru întreținerea căminelor instituțiilor de învățământ în bugetul de stat se prevăd cheltuieli în sumă de 180,8 mil. lei, cu 61,9 mil. lei mai mult față de nivelul executat în anul 2015.

În cadrul Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova, în bugetul Fondului de Investiții Sociale din Moldova sunt prevăzute mijloace în volum de 5,0 mil. lei - contribuția Guvernului la proiectul respectiv, care vor fi utilizate pentru achitarea taxelor, impozitelor, cheltuielilor de transport, cheltuieli de întreținere a oficiului etc.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Cancelaria de Stat	Total	10,5	0,1	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	88.10 Învățământ superior	10,2	0,1	100,0	
	88.12 Perfecționarea cadrelor	0,4	0,004	100,0	
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Total	165,7	1,9	93,7	6,3
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	88.06 Învățământ liceal	1,8	0,02	100,0	
	88.09 Învățământ vocațional-tehnic postsecundar	93,5	1,1	90,7	9,3
	88.10 Învățământ superior	63,7	0,7	100,0	
	88.12 Perfecționarea cadrelor	0,1	0,002	100,0	
	88.13 Servicii generale în educație	0,6	0,007	84,3	15,7
	88.14 Educație extrașcolară	6,0	0,1	70,4	29,6
Ministerul Educației	Total	1624,9	18,5	87,3	12,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	88.01 Politicii și management în domeniul educației	25,4	0,3	96,8	3,2
	88.04 Învățământ gimnazial	6,9	0,1	100,0	
	88.05 Învățământ special	65,6	0,7	99,9	0,1
	88.06 Învățământ liceal	68,3	0,8	95,5	4,5

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	88.08 Învățământ vocațional-tehnic secundar	546,6	6,2	78,6	21,4
	88.09 Învățământ vocațional-tehnic postsecundar	334,2	3,8	80,5	19,5
	88.10 Învățământ superior	477,6	5,4	100,0	0,0
	88.12 Perfecționarea cadrelor	9,7	0,1	100,0	
	88.13 Servicii generale în educație	11,8	0,1	88,3	11,7
	88.14 Educație extrașcolară	30,6	0,3	98,4	1,6
	88.15 Curriculum școlar	29,5	0,3	53,8	46,2
	88.16 Asigurarea calității în învățământ	18,7	0,2	80,2	19,8
	Total	125,0	1,4	97,3	2,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Culturii	88.06 Învățământ liceal	28,6	0,3	100,0	
	88.09 Învățământ vocațional-tehnic postsecundar	53,5	0,6	93,7	6,3
	88.10 Învățământ superior	42,9	0,5	100,0	
	Total	261,2	3,0	98,8	1,2
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Sănătății	88.09 Învățământ vocațional-tehnic postsecundar	81,8	0,9	96,4	3,6
	88.10 Învățământ superior	120,7	1,4	100,0	
	88.11 Învățământ postuniversitar	49,1	0,6	100,0	
	88.12 Perfecționarea cadrelor	9,3	0,1	97,7	2,3
	88.13 Servicii generale în educație	0,4	0,004	98,8	1,2
	Total	2,9	0,0	86,5	13,5
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Agencia Națională pentru Asigurarea Calității în Învățământul Profesional	88.16 Asigurarea calității în învățământ	2,9	0,03	86,5	13,5
	Total	20,9	0,2	99,5	0,5
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Academia de Științe a Moldovei	88.06 Învățământ liceal	7,7	0,1	98,6	1,4
	88.10 Învățământ superior	13,2	0,2	100,0	
	Total	127,5	1,5	15,3	84,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Fondul de Investiții Sociale din Moldova	88 02 Educație timpurie	79,2	0,9	13,3	86,7
	88.06 Învățământ liceal	48,3	0,5	18,7	81,3
	Total	6450,3	73,4	97,3	2,7
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Acțiuni generale	88.06 Învățământ liceal	177,3	2,0		100,0
	88.17 Asigurarea de către stat a învățământului la nivel local	6273,0	71,4	100,0	
	Total pe grupa principală "Învățământ"	8789,0	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramei la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

În totalul cheltuielilor grupului respectiv, ponderea majoră - 73,4 la sută, îi revine acțiunilor generale în scopul susținerii învățământului la nivel local, urmat de Ministerul Educației, care deține 18,5 la sută din total cheltuielilor pe grupul respectiv.

În aspect economic, cheltuielile curente dețin 94,2 la sută din totalul cheltuielilor ramurii, cheltuielilor capitale revenindu-le o pondere de 5,8 la sută, din care 40,5 la sută revin Ministerului Educației pentru crearea și reconstrucția Centrelor de Excelență Profesională în învățământul profesional tehnic în cadrul proiectului „Asistență tehnică pentru domeniul învățământului și formarea profesională în Republica Moldova” și 34,9 la sută – Acțiunilor generale pentru reparația capitală a edificiilor școlare și dotarea cu mobilier și utilaj necesar din contul suportului bugetar în cadrul Proiectului „Reforma în educație”.

Realizarea programelor în instituțiile finanțate din bugetul de stat, cu atribuții în domeniul învățământului, va rezulta în instruirea a 4 404 elevi la nivelul general, a 43 685 elevi la nivelul profesional tehnic, a 27 721 studenți la nivelul superior și postuniversitar. Concomitent, 3 535 audienți vor urma cursuri de perfecționare și 3 672 elevi vor studia în instituții de învățământ extrașcolar.

Din contul alocațiilor prevăzute, 24 instituții de învățământ general vor fi reconstruite și dotate conform standardelor educaționale, 40 instituții de învățământ vor fi renovate, 1 150 mii exemplare de materiale didactice vor fi elaborate, 800 de cadre didactice vor fi instruite.

În anul 2016 la grupa „Învățământ” vor fi în derulare următoarele *proiecte finanțate din surse externe*:

Proiectul II al Fondului de Investiții Sociale

Pentru anul 2016 în cadrul acestui proiect au fost planificate cheltuieli pentru lucrări, bunuri și servicii de consultanță pentru:

- servicii de proiectare, servicii de instruire pentru părinții copiilor cu dizabilități, cheltuieli de retribuire a muncii;
- lucrări de reparație a obiectelor de menire socială, preponderent a școlilor de circumscripție și lucrări de construcție a grădiniței de copii tip ”casă pasivă” din or.Călărași;
- procurarea bunurilor;
- cheltuieli operaționale.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din granturi externe în volum de 48,3 mil. lei.

Proiectul „Programul de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova”

În cadrul acestui proiect se planifică dezvoltarea și modernizarea rețelei de instituții din localitățile rurale prin renovarea și construcția instituțiilor preșcolare, în funcție de necesitățile locale.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din granturi externe în volum de 74,2 mil. lei (soldul de mijloace înregistrate la cont la situația din 1 ianuarie curent).

Proiectul de reformă a educației din Moldova

În cadrul acestui proiect se planifică următoarele activități:

- lucrări de renovare a instituțiilor de învățământ general;
- desfășurarea campaniei de comunicare privind promovarea proiectului;
- pregătirea procesului de evaluare pilot PISA;
- realizarea planului de formare a profesorilor și directorilor instituțiilor de învățământ;
- elaborarea noului sistem de remunerare a profesorilor, bazat pe performanțe;
- fortificarea capacităților specialiștilor Ministerului Educației;
- managementul proiectului.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din împrumuturi externe în volum de 7,4 mil. lei.

Proiectul "Energie și biomasă"

În cadrul acestui proiect se planifică următoarele activități:

- implementarea ciclului complet, de la producere până la consum, a combustibililor din biomasă solidă, instalând un sistem de încălzire în cadrul cantinei și în atelierele școlii Profesionale din Orhei;
- organizarea seminarelor în scopuri demonstrative pentru toate persoanele interesate.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din granturi externe în volum de 2,1 mil. lei.

Proiectul "Educația artistică și culturală în contextul cooperării transfrontaliere durabile"

Divizarea pe acțiuni în cadrul acestui proiect se va decide după finalizarea auditului asupra activității proiectului în anul 2014.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din granturi externe în volum de 54,5 mii lei (soldul de mijloace înregistrate la cont la 1 ianuarie curent).

Proiectul "Promovarea educației incluzive în Republica Moldova"

În cadrul acestui proiect se planifică următoarele activități:

- dezvoltarea de concepte, ghiduri metodologice, instrumente și instrucțiuni pentru a asigura includerea copiilor cu dizabilități severe și senzoriale;
- consolidarea parteneriatelor, dezvoltarea de platforme de comunicare, vizite de schimb etc.;

- dezvoltarea capacității serviciilor de asistență psihopedagogice și organelor locale de specialitate în domeniul educației și cadrelor didactice pentru a sprijini incluziunea copiilor cu dizabilități în învățământul general;
- monitorizarea și evaluarea implementării educației incluzive;
- conceptualizarea serviciilor: psihologic, psihopedagogică, cadru didactic de sprijin;
- monitorizarea și evaluarea activității serviciilor de asistență psihopedagogică și a specialiștilor din cadrul acestora prin dezvoltarea indicatorilor de eficiență și performanță.
- activități de comunicare și diseminare a informației (elaborarea și lansarea site-ului web platformă în domeniul educației incluzive, lansarea webinarilor pentru cadrele didactice în domeniul incluziunii educaționale a copiilor cu cerințe educaționale special, mese rotunde de prezentare a rezultatelor rapoartelor de monitorizare SAP privind asigurarea procesului educațional pentru copiii cu dizabilități mintale severe și senzoriale.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din granturi externe în volum de 2,9 mil. lei.

Proiectul „Fortificarea capacităților Sistemului Informațional de Management în Educație (SIME)”

În cadrul acestui proiect se planifică următoarele activități:

- evaluarea capacității statistice și revizuirea cadrului statistic;
- formare în colectarea, analiza și diseminarea datelor din SIME;
- achiziționarea unui soft pentru analiza datelor;
- elaborarea rapoartelor suplimentare prestabilite în SIME;
- achiziția semnăturilor digitale;
- elaborarea și implementarea mecanismului de validare a datelor din SIME;
- studiul datelor statistice din educație;
- crearea unui site web pentru diseminarea și vizualizarea interactivă a datelor din educație;
- efectuarea auditului, contractarea specialiștilor în management financiar și achiziții.

Cheltuielile pentru îndeplinirea acestor activități se vor suporta din contul contribuției din granturi externe în volum de 6,8 mil. lei.

3.5.10. Protecție socială

Cheltuielile destinate domeniului protecției sociale pe anul 2016 se estimează în volum de 6481,5 mil. lei și sunt în creștere cu 736,3 mil. lei sau cu 12,8 la sută față de cheltuielile executate în anul 2015 și cu 389,7 mil. lei sau cu 6,4 la sută față de cele precizate pe anul 2015.

În anul 2016 ponderea cheltuielilor grupei date în cheltuielile totale ale bugetului de stat constituie 18,2 la sută, cu o reducere de 0,9 puncte procentuale față de executat 2015.

Sub aspectul categoriilor economice, cheltuielile pentru protecția socială se caracterizează după cum urmează:

Cheltuielile curente însumează 6 451,9 mil. lei cu o majorare de 726,1 mil. lei sau cu 12,7 la sută comparativ cu cele executate în anul 2015.

Cheltuielile capitale se prevăd în sumă de 29,6 mil. lei cu 10,2 mil. lei sau 152,6 la sută mai mult decât cheltuielile efectuate în anul 2015.

Cheltuielile și resursele grupei date se prezintă în tabelul care urmează:

1	2015		proiect 2016	Proiect 2016 față de 2015:			
	aprobat (precizat)	executat		aprobat (precizat)		executat	
				+,-	%	+,-	%
2	3	4	5	6	7	8	
Cheltuieli și active nefinanciare, total	6091,8	5745,2	6481,5	389,7	106,4	736,3	112,8
Ponderea în totalul cheltuielilor bugetului de stat, %	18,4	19,1	18,2	-0,2	x	-0,9	x
Cheltuieli curente	6063,4	5725,8	6451,9	388,5	106,4	726,1	112,7
Cheltuieli capitale	28,4	19,4	29,6	1,2	104,2	10,2	152,6
Resurse, total	6091,8	5745,2	6481,5	389,7	106,4	736,3	112,8
<i>inclusiv:</i>							
resurse generale	5943,1	5607,4	6357,4	414,3	107,0	750,0	113,4
resurse ale proiectelor finanțate din surse externe	26,3	16,9	25,8	-0,5	98,1	8,9	152,7
venituri colectate	122,4	120,9	98,3	-24,1	80,3	-22,6	81,3
<i>dintre care venituri speciale</i>	<i>110,9</i>	<i>110,9</i>	<i>85,0</i>	<i>-25,9</i>	<i>76,6</i>	<i>-25,9</i>	<i>76,6</i>

În aspectul repartizării resurselor se atestă, că volumul preponderent revine *resurselor generale* fiind estimate în sumă de 6 357,4 mil. lei sau 98,1 la sută din totalul acestora, cu o majorare de 13,4 puncte procentuale față de executat 2015 și 7,0 la sută față de precizat 2015.

Resursele proiectelor finanțate din surse externe vor constitui 25,8 mil. lei, mai mult cu 8,9 mil. lei comparativ cu cele executate în anul 2015.

Veniturile colectate vor constitui 98,3 mil. lei sau 1,5 la sută din resursele totale. Comparativ cu anul 2015 executat, acestea descresc cu 18,7 puncte procentuale și respectiv cu 19,7 puncte procentuale față de precizat 2015. Ponderea cea mai mare în veniturile colectate constituie *veniturile speciale* (Fondul republican de susținere socială a populației) în sumă totală de 85,0 mil. lei sau cu 25,9 mil. lei mai puțin față executat în anul 2015.

Cheltuielile incluse în proiectul bugetului de stat pe anul 2016 au fost estimate reieșind din prioritățile strategice ale sectorului precum, și din angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor următori.

Astfel, ca priorități în ramură s-ar putea menționa:

- continuitatea și funcționalitatea măsurilor din domeniul asistenței sociale pentru sporirea nivelului de protecție a cetățenilor, familiilor și coeziunii sociale;
- consolidarea programului de ajutor social și ajutorului pentru perioada rece a anului pentru creșterea nivelului de protecție a familiilor;
- promovarea politicilor în domeniul protecției familiei și copilului;
- asigurarea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități și a grupurilor marginalizate;
- asigurarea durabilității financiare a sistemului public de asigurări sociale;
- actualizarea anuală a cuantumului pensiilor;
- îmbunătățirea accesului victimelor traficului de ființe umane la servicii de calitate.

Deși, pe parcursul ultimului deceniu au fost întreprinse unele reforme în domeniu, sistemul protecției sociale se confruntă cu anumite probleme cum ar fi: eficientizarea acordării mijloacelor financiare în baza evaluării complexe a nevoilor individuale ale familiilor cu copii și copiilor aflați în situații de dificultate, abordarea categorială de acordare a prestațiilor și serviciilor sociale, instituționalizarea excesivă ca răspuns la problemele sociale ale diferitor categorii, care poate fi rezolvată prin promovarea mecanismelor de dezinstituționalizare a persoanelor pentru asigurarea incluziunii lor sociale etc.

Cheltuielile prevăzute la "Protecția socială" pentru anul 2016 se caracterizează sub aspectul următoarelor măsuri principale:

- pensiile și prestațiile sociale militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne însumează 993,0 mil. lei, în creștere cu 84,6 mil. lei față de cele executate în anul 2015 și respectiv cu 69,5 mil. lei față de cele planificate;

- susținerea copiilor rămași fără îngrijirea părintească din școlile profesionale și de meserii, instituțiile de învățământ mediu de specialitate și superior, școlile de tip internat și casele de copii constituie suma de 28,3 mil. lei cu o majorare de 2,5 mil. lei față de executat 2015 și cu o micșorare de 1,9 mil. lei față de precizat 2015;

- susținerea tinerilor specialiști cu studii medicale și farmaceutice plasați în câmpul muncii în mediu rural, suma necesară va constitui 10,2 mil. lei, ceea ce este la nivelul sumei precizate pe anul 2015 și, respectiv cu 1,3 mil. lei mai mult față de suma executată pe anul 2015.

- transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat constituie – 4 738,2 mil. lei, cu o majorare de 585,2 mil. lei comparative cu cele executate în anul 2015 și respective 306,3 mil. lei față de cele planificate pe an;

- transferuri cu destinație specială către bugetele locale pentru asistența socială specială unor categorii de populație au fost estimate în sumă de 167,3 mil. lei, ceea ce constituie cu 15,0 mil. lei mai mult față de executat pe anul 2015 și cu 1,0 mil. lei față de suma precizată;

- pentru realizarea a 2 proiecte cu finanțare externă sînt prevăzute la partea de cheltuieli, mijloace în sumă de 25,8 mil. lei cu o majorare de 8,9 mil. lei față de cele executate pe anul 2015.

- cheltuieli efectuate din Fondul republican de susținere socială a populației au fost incluse în sumă de 94,4 mil. lei cu o reducere de 16,4 mil. lei față de cele executate pe anul 2015.

În anul 2016 bugetul pentru "Protecția socială" este realizat în format de program și anume programul „Protecția socială”.

Principalele obiective ale programului sunt:

- planificarea și asigurarea transferului de alocații din contul bugetului de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale pentru plățile sociale conform legislației;

- crearea condițiilor și protecției sociale pentru copii orfani și tutelari din instituțiile de învățămînt;

- stimularea angajării tinerilor specialiști cu studii medicale și farmaceutice în mediul rural;

- asigurarea achitării la timp a pensiilor și prestațiilor sociale pensionarilor din rîndul militarilor;

- îmbunătățirea condițiilor de trai a persoanelor cu dizabilități, copiilor aflați în dificultate, inclusiv a persoanelor minore cu dizabilități mintale;

- oferirea serviciilor de recuperare a sănătății tuturor persoanelor cu dizabilități și pensionarilor;

- sporirea angajării șomerilor plasați în cîmpul muncii;

- angajarea șomerilor, absolvenților cursurilor de calificare, recalificare și perfecționare;

- asigurarea cu articole protetico-ortopedice a persoanelor cu probleme de deplasare, etc.

Tabelul de mai jos reflectă cheltuielile grupei date în funcție de autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu și programele derulate:

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	Total	139,4	2,1	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	90.04. Protecție a persoanelor în etate	137,1	2,1	100,0	
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	1,1	0,02	100,0	
	90.11. Susținerea suplimentară a unor categorii de populație	0,1	0,01	100,0	
Ministerul Justiției	90.18. Protecție socială pensionarilor din rîndul structurilor de forță	1,1	0,02	100,0	

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
Ministerul Afacerilor Interne	Total	539,0	8,3	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	90.04. Protecție a persoanelor în etate	500,0	7,7	100,0	
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	20,9	0,3	100,0	
	90.11. Susținerea suplimentară a unor categorii de populație	1,3	0,02	100,0	
	90.18. Protecție socială pensionarilor din rândul structurilor de forță	16,8	0,3	100,0	
Ministerul Apărării	Total	224,6	3,5	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	90.04. Protecție a persoanelor în etate	205,8	3,2	100,0	
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	12,0	0,2	100,0	
	90.11. Susținerea suplimentară a unor categorii de populație	0,5	0,01	100,0	
	90.18. Protecție socială pensionarilor din rândul structurilor de forță	6,3	0,1	100,0	
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Total	2,0	0,03	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	90.06. Protecție a familiei și copilului	2,0	0,03	100,0	
Ministerul Educației	Total	22,7	0,3	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	90.06. Protecție a familiei și copilului	22,7	0,3	100,0	
Ministerul Culturii	Total	0,5	0,01	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>			100,0	
	90.06. Protecție a familiei și copilului	0,5	0,0	100,0	
Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	Total	489,7	7,5	99,5	0,5
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
	90.01. Politici și management în domeniul protecției sociale	15,6	0,2	100,0	
	90.04. Protecție a persoanelor în etate	123,4	1,9	99,97	0,03
	90.06. Protecție a familiei și copilului	52,1	0,8	99,97	0,03
	90.08. Protecție a șomerilor	30,0	0,5	100,0	
	90.09. Protecție în domeniul asigurării cu locuințe	5,0	0,1	99,90	0,1
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	128,5	2,0	99,8	0,2
	90.12. Protecție socială în cazuri excepționale	98,1	1,5	100,0	
	90.17. Serviciul public în domeniul protecției sociale	4,4	0,1	100,0	
90.19. Protecția socială a unor categorii de cetățeni	2,7	0,04	100,0		

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	90.20. Susținerea activităților sistemului de protecție socială	29,9	0,5	99,9	0,1
	Total	13,4	0,2	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Ministerul Sănătății	90.06. Protecție a familiei și copilului	3,2	0,05	100,0	
	90.19. Protecția socială a unor categorii de cetățeni	10,2	0,2	100,0	
	Total	15,8	0,2	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Centrul Național Anticorupție	90.04. Protecție a persoanelor în etate	15,2	0,2	100,0	
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	0,3	0,04	100,0	
	90.18. Protecție socială pensionarilor din rândul structurilor de forță	0,3	0,01	100,0	
	Total	52,5	0,8	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Serviciul de Informații și Securitate	90.04. Protecție a persoanelor în etate	50,1	0,8	100,0	
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	0,8	0,01	100,0	
	90.18. Protecție socială pensionarilor din rândul structurilor de forță	1,6	0,02	100,0	
	Total	21,7	0,3	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>			100,0	
Serviciul de Protecție și Pază de Stat	90.04. Protecție a persoanelor în etate	21,3	0,3	100,0	
	90.10. Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale	0,1	0,01	100,0	
	90.18. Protecție socială pensionarilor din rândul structurilor de forță	0,3	0,01	100,0	
	Total	4960,2	76,5	100,0	
	<i>inclusiv pe subprograme:</i>				
Acțiuni generale	90.09. Protecție în domeniul asigurării cu locuințe	20,0	0,3	100,0	
	90.11. Susținerea suplimentară a unor categorii de populație	1134,1	17,5	100,0	
	90.14. Compensarea pierderilor pentru depunerile bănești ale cetățenilor în Banca de Economii	17,2	0,3	100,0	
	90.15. Protecția socială a persoanelor în situații de risc	2463,3	38,0	100,0	
	90.16. Susținerea sistemului public de asigurări sociale	1140,8	17,6	100,0	
	90.19. Protecția socială a unor categorii de cetățeni	17,2	0,3	100,0	
	90.23. Subvenționarea dobânzilor la creditele bancare preferențiale acordate cooperativelor de construcție	0,3	0,01	100,0	
	Total				

Autoritatea publică	Subprogramul gestionat	Proiect 2016			
		Cheltuieli, total		inclusiv % în cheltuielile totale	
		mil. lei	% în cheltuielile grupei principale	cheltuieli curente	cheltuieli capitale
1	2	3	4	5	6
	90.30. Compensarea cheltuielilor energetice pentru populația din unele localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și din satul Varnița din raionul Anenii Noi	24,6	0,4	100,0	
	90.32. Asistența socială de către stat a unor categorii de cetățeni la nivel local	142,7	2,2	100,0	
Total pe grupa principală "Protecția socială"		6481,5	100,0	x	x

Performanța detaliată, asumată în cadrul subprogramelor la grupa respectivă, se regăsește și poate fi consultată în Tabelul nr.8 la Nota informativă.

Conform datelor din tabelul expus se atestă că ponderea majoră în totalul cheltuielilor destinate protecției sociale o constituie mijloacele de la poziția "Acțiuni generale" în sumă de 4 960,2 mil. lei, care constituie 76,5 la sută din totalul cheltuielilor pe ramură.

Ponderea de 95,5 la sută din totalul "Acțiunilor generale" le revine transferurilor de la bugetul de stat la bugetul asigurărilor sociale de stat cu suma de 4 738,2 mil. lei sau 73,1 la sută din totalul cheltuielilor pe ramură și se divizează în trei subprograme:

- *Subprogramul "Susținerea suplimentară a unor categorii de populație"* - 1134,1 mil. lei, care are ca obiectiv asigurarea transferului de alocații de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat în scopul realizării Legii nr.147 din 17 iulie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, potrivit căreia beneficiarii de pensii și alocații sociale al căror quantum nu depășește 1 500 lei beneficiază de suport financiar;

- *Subprogramul "Protecția socială persoanelor în situații de risc"* - 2 463,3 mil. lei, care are ca obiectiv asigurarea transferului de alocații din contul bugetului de stat bugetului asigurărilor sociale de stat pentru plata prestațiilor de asistență socială unor categorii de populație și alte plăți conform legislației;

- *Subprogramul "Susținerea sistemului public de asigurări sociale"* - 1 140,8 mil. lei, are ca obiectiv asigurarea transferului de alocații din contul bugetului de stat pentru acoperirea insuficienței de resurse a bugetului asigurărilor sociale de stat.

Ponderea în totalul cheltuielilor pe ramura "Protecția socială" a Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei este de 7,5 la sută și constituie - 489,7 mil. lei, cu 53,7 mil. lei mai mult față de executat pe 2015 și cu 25,1 mil. lei mai mult față de precizat 2015. Sub aspectul categoriilor economice, cheltuielile curente dețin 99,5 la sută din totalul cheltuielilor destinate acestuia.

Cît privește celelalte subprograme de la poziția "Acțiuni generale" în sumă totală de 229,8 mil.lei, acestea includ următoarele subprograme majore:

- *Compensarea pierderilor pentru depunerile bănești ale cetățenilor în Banca de Economii* – 17,2 mil.lei (0,3 la sută). Conform estimărilor, beneficiari ai sumelor indexate în anul 2016 la etapa II a indexării se prevăd a fi deponenții Băncii de Economii născuți pînă în anul 1936 inclusiv.

- *Protecție în domeniul asigurării cu locuințe* – 20,0 mil.lei (0,3 la sută), include alocații pentru realizarea Hotărîrii Guvernului nr.836 din 13 septembrie 2010 "Cu privire la acordarea indemnizațiilor unice pentru construcția sau procurarea spațiului locativ, sau restaurarea caselor vechi unor categorii de cetățeni".

- *Protecția socială a unor categorii de cetățeni* – 17,2 mil.lei (0,3 la sută), include alocații pentru restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații victimelor reabilitate ale represiunilor politice – 17,0 mil.lei și compensarea cheltuielilor pentru conectarea la conducta de gaze natural în sectorul rural - 0,2 mil.lei.

În proiectul bugetului de stat pentru anul 2016 sunt prevăzute mijloace financiare pentru transferurile cu destinație specială către bugetele locale pentru plăți sociale în sumă totală de 167,3 mil.lei, ceea ce este cu 15,0 mil.lei mai mult față de suma executată pe anul 2015 și care se repartizează pe 2 subprograme:

- *Asistența socială de către stat a unor categorii de cetățeni la nivel local* – 142,7 mil.lei, prevăzute pentru transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale pentru asistența socială unor categorii de populație, care includ :

- compensațiile pentru serviciile de transport, destinate persoanelor cu dizabilități severă și accentuată pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) și persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor pentru compensarea cheltuielilor de deservire cu transport -76,1 mil.lei,
- indemnizațiile pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă - 48,3 mil.lei,
- indemnizațiile și compensațiile pentru absolvenții instituțiilor de învățămînt superior și postsecundar pedagogic pentru plata indemnizației unice și compensarea cheltuielilor de închiriere a spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică personalului didactic angajat în instituțiile de învățămînt din mediul rural și centrele raionale - 18,3 mil.lei.

- *Compensarea cheltuielilor energetice pentru populația din unele localități din raioanele Dubăsari, Căușeni și a s.Varnița din raionul Anenii-Noi* – 24,6 mil.lei, presupune transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale destinate compensării de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii satelor (comunelor) Cocieri, Coșnita (Pohrebea),

Doroțcaia, Molovata Nouă și Pîrîta din raionul Dubăsari, satul Copanca din raionul Căușeni, și s.Varnița din raionul Anenii-Noi destinate compensațiilor nominative în mărimea diferenței dintre tarifele la energia electrică și la gazele naturale aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și cele stabilite de administrația de la Tiraspol, pîna la înlăturarea consecințelor conflictului transnistrean (Legea nr.1435-XV din 7 noiembrie 2002).

În proiectul bugetului de stat pe anul 2016 Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei sînt prevăzute mijloace în sumă de 489,7 mil.lei sau 7,5 la sută din cheltuielile totale pe ramură mai mult cu 53,7 mil.lei față de executat 2015.

Prin urmare, din subprogramele gestionate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, ponderea cea mai mare a mijloacelor financiare pentru anul 2016 sunt destinate realizării *subprogramul "Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale"* – 128,5 mil.lei (2,0 la sută în totalul cheltuielilor pe ramura "Protecția socială" și 26,2 la sută din alocațiile destinate Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei), care are ca obiectiv oferirea serviciilor de reabilitare/recuperare a sănătății persoanelor cu dizabilități și pensionarilor, precum și asigurarea cu articole protetico-ortopedice a persoanelor cu necesități.

Următorul subprogram după pondere este *subprogramul "Protecție a persoanelor în etate"* (1,9 la sută). Implementarea acestuia prevede ca obiectiv îmbunătățirea condițiilor de trai a persoanelor cu dizabilități și în etate în centrele sociale din subordine, pentru realizarea acestuia în proiect pe anul 2016 sunt prevăzute 123,4 mil.lei.

Subprogramul "Protecția socială în cazuri excepționale" prevede susținerea persoanelor socialmente vulnerabile prin acordarea ajutoarelor materiale din Fondul republican de susținere socială a populației și asistarea victimelor și potențiale victime ale traficului de ființe umane. Costul acestui subprogram pe anul 2016 este de 98,1 mil.lei. Programul presupune alocarea de mijloace financiare Centrului de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pentru crearea Centrului de criză pentru minori (1,1 mil.lei).

De asemenea menționăm, că în anul 2016 vor fi implementat 2 proiect finanțate din surse externe "Consolidarea eficacității rețelei de asistență socială" – 24,5 mil.lei și "Facilitarea implementării priorității nr.9 a Strategiei pentru regiunea Dunării", administrat de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și sunt incluse în *subprogramul "Susținerea activităților sistemului de protecție socială"*, care constituie 0,5 la sută în totalul cheltuielilor.

Asigurarea cu pensii și prestații sociale militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne de la toate structurile de forță se realizează prin intermediul a 4 subprograme:

- *Subprogramul "Protecție a persoanelor în etate"* (14,3 la sută) au drept obiectiv asigurarea achitării pensiilor pensionarilor în etate din rîndul militarilor. În

bugetul de stat pentru subprogramul dat sunt prevăzute alocații în volum de 929,5 mil.lei.

- *Subprogramul "Asistență socială a persoanelor cu necesități speciale"* are scopul de a susține financiar pensionarii cu dizabilități din rândul militarilor prin asigurarea cu pensii în acest scop sînt prevăzute mijloace financiare în volum de 35,2 mil.lei.

- *Subprogramul "Susținerea suplimentară a unor categorii de populație"* care are ca scopul realizarea Legii nr.147 din 17 iulie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, potrivit căreia beneficiarii de pensii al căror quantum nu depășește 1 500 lei beneficiază de suport financiar în sumă de 1,9 mil.lei;

- *Subprogramul "Protecția socială pensionarilor din rândul structurilor de forță"* se va realiza ținînd cont de obiectivul asigurării la timp a prestațiilor sociale pensionarilor din rândul militarilor, prevăzute conform legislației. Costul acestui subprogram este de 26,4 mil.lei.

Subprogramul "*Protecție a familiei și copilului*" (0,4 la sută) de la Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Culturii include alocații pentru asigurarea normelor provizorii de cheltuieli în bani pentru elevii (studenții) orfani și cei aflați sub tutelă/curatelă din școlile profesionale și de meserii, instituțiile de învățămînt mediu de specialitate și superior, școlile de tip internat și casele de copii în sumă totală de - 28,3 mil.lei.

De asemenea, Ministerul Sănătății gestionează *subprogramul "Protecția socială a unor categorii de cetățeni"*, care include alocații în volum de 10,2 mil.lei pentru susținerea tinerilor specialiști.

3.6. Raporturile dintre bugetul de stat și componentele bugetului public național

3.6.1. Transferurile către bugetele locale

Pentru anul 2016, pentru toate autoritățile publice locale raporturile între bugetul de stat cu bugetele locale sînt stabilite conform noului sistem de formare a bugetelor locale, în baza Legii nr. 267 din 1 noiembrie 2013, prin care au fost operate modificări și completări la Legea nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale și Codul fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997. Astfel, raporturile dintre bugetul de stat și bugetele locale se rezumă la:

- transferuri cu destinație generală;
- transferuri cu destinație specială;
- transferuri temporare de compensare.

Conform calculelor, volumul total al transferurilor de la bugetul de stat către bugetele locale se cifrează la 7 867,5 mil.lei, dintre care:

- transferuri cu destinație generală – 1 082,6 mil.lei;

- alte transferuri cu destinație generală – 84,7 mil.lei;
- transferurile cu destinație specială – 6 600,2 mil. lei;
- transferuri temporare din fondul de compensare – 100,0 mil.lei.

1) Transferuri cu destinație generală

Suma *transferurilor cu destinație generală* de la bugetul de stat către bugetele locale de ambele nivele din Fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale sunt calculate, conform legii, pe bază de formulă, distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor conform execuției bugetare din anul 2014. Fondul de susținere financiară a UAT se formează din impozitul pe venitul persoanelor fizice nealocat sub formă de defalcări la bugetele locale, care pentru anul 2016, conform execuției bugetare din anul 2014, constituie 1082,6 mil.lei.

De asemenea, în volumul total al transferurilor de la bugetul de stat la bugetele locale au fost incluse alte transferuri curente cu destinație generală, menționate supra, pentru compensarea resurselor financiare proprii ale APL îndreptate în anul 2015 spre acoperirea cheltuielilor pentru finanțarea instituțiilor de învățământ general, școli sportive, precum și pentru cheltuieli sociale, care se finanțează din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat.

2) Transferuri cu destinație specială

Conform prevederilor Legii privind finanțele publice locale, *transferurile cu destinație specială* de la bugetul de stat către bugetele locale se alocă pentru finanțarea:

a) învățământului preșcolar, primar, secundar-general, special și complementar (extrașcolar);

b) competențelor delegate autorităților administrațiilor publice locale (în continuare – APL) la propunerea Guvernului (a se vedea pct.2.3) în continuare).

Totodată, ținând cont, că școlile sportive sînt instituții de învățământ extrașcolar, finanțarea acestora, la fel, se va efectua din contul transferurilor cu destinație specială.

2.1) Transferuri cu destinație specială pentru învățământ

Suma transferurilor cu destinație specială pentru instituțiile de învățământ constituie 6 273,0 mil.lei.

Calculul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale pentru acoperirea cheltuielilor din *învățământ*, a fost efectuat după cum urmează:

Transferurile pentru ***învățământul preșcolar*** pentru fiecare UAT au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2015 pentru instituțiile respective, din contul transferurilor cu destinație specială.

Totodată, cheltuielile respective au fost majorate cu costul măsurilor de politici începute în anul 2015 și politici noi în domeniul remunerării muncii. A fost luată în calcul și indexarea cheltuielilor la indicele de creștere a prețurilor de consum. De asemenea, transferurile au fost suplimentate cu mijloace, ce au fost

solicitate de către unele autorități publice locale atât pentru deschiderea noilor grupe / instituții preșcolare, cât și pentru acoperirea unor insuficiențe.

Transferurile pentru învățământul primar și secundar general includ transferuri categoriale pentru școli, gimnazii și licee, calculate după metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev.

Cuantumul normativului valoric pentru un „elev ponderat” și a normativului valoric pentru o instituție, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale, constituie 9 575,0 lei și, respectiv, 449 668,0 lei.

A fost luat în calcul costul măsurilor de politici începute în anul 2015 și politici noi în domeniul remunerării muncii. De asemenea, în calcul a fost luată și indexarea cheltuielilor la indicii de creștere a prețurilor de consum.

Totodată, pentru acordarea dejunurilor calde elevilor, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.234 din 25 februarie 2005 ”Cu privire la alimentarea elevilor”, în calcul s-a luat numărul elevilor claselor I-IV, la situația din 1 octombrie 2014 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune), numărul de 171 zile de alimentație și norma de alimentație de 7,45 lei / zi. Pentru unele instituții de învățământ secundar general din unele localități ale raioanelor Anenii Noi, Căușeni și Dubăsari, amplasate în zona de securitate, au fost luate în calcul și elevii din clasele V-XII, la situația din 1 octombrie 2014 (disponibil de facto la sfârșitul perioadei de gestiune).

În baza informației Ministerului Educației privind trecerea unor elevi din școlile de tip internat subordonate Ministerului Educației în școlile din comunitate, au fost calculate transferurile categoriale și dejunurile calde, luând în vedere și numărul de elevi respectiv, inclusiv pentru raionul Hîncești (4 elevi din clasele I-IV), raionul Strășeni (3 elevi din clasele I-IV și 46 elevi din clasele V-IX), raionul Leova (13 elevi din clasele V-IX), municipiul Bălți (34 elevi din clasele V-IX) și UTA Găgăuzia (23 elevi din clasele I-IV și 36 elevi din clasele V-IX). De la 1 septembrie 2016, se preconizează trecerea suplimentară a elevilor: raionul Hîncești (2 elevi din clasele I-IV), raionul Strășeni (un elev din clasele I-IV) și UTA Găgăuzia (12 elevi din clasele V-IX).

Întru pilotarea modelului de educație incluzivă a copiilor cu dizabilități severe, în baza Ordinului ministrului educației nr.1186 din 10 decembrie 2015, au fost prevăzute cheltuieli pentru liceul teoretic ”Petre Ștefănuță”, r.Ialoveni.

În legătură cu particularitățile specifice din planurile de învățământ privind studierea limbilor minorităților naționale și pentru studierea istoriei, culturii și tradițiilor poporului au fost luate în calcul mijloace financiare pentru acest scop.

În legătură cu funcționarea claselor de instruire generală a deținuților minori în penitenciarele din 5 UAT, transferurile includ mijloace pentru achitarea salariilor profesorilor, care activează în clasele din penitenciarele respective.

Transferurile pentru învățământul primar și secundar general includ și mijloace, în vederea organizării și desfășurării examenelor de absolvire, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.391 din 28 mai 2014 ”Cu privire la acțiunile de organizare și desfășurare a examenelor de absolvire a nivelurilor de învățământ”.

Suplimentar, au fost prevăzute mijloace financiare pentru *plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru angajații școlilor, gimnaziilor și liceelor din stînga Nistrului din raionul Dubăsari, din satul Varnița al raionului Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus din raionul Căușeni, prevăzute prin art.29 (10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar.*

Totodată, au fost prevăzute cheltuieli pentru *plata suplimentului de 1000 lei pentru angajații unor instituții de învățămînt secundar general din raionul Dubăsari, conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr.609 din 21 iulie 2014 "Privind modificarea și completarea unor hotărîri ale Guvernului".*

Cheltuielile pentru *liceele-internat cu profil sportiv* au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2015 pentru instituțiile respective, din contul transferurilor cu destinație specială. Totodată, cheltuielile respective au fost majorate cu costul măsurilor de politici începute în anul 2015 și politici noi în domeniul remunerării muncii. A fost luată în calcul și indexarea cheltuielilor la indicele de creștere a prețurilor de consum.

Cheltuielile pentru *învățămîntul special, învățămîntul extrașcolar și odihna de vară* au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2015 pentru instituțiile / măsurile respective, din contul transferurilor cu destinație specială. Totodată, cheltuielile respective au fost majorate cu costul măsurilor de politici începute în anul 2015 și politici noi în domeniul remunerării muncii. A fost luată în calcul și indexarea cheltuielilor la indicele de creștere a prețurilor de consum. În plus, transferurile au fost suplimentate cu mijloace, ce au fost solicitate de către unele autorități publice locale atît pentru deschiderea noilor grupe / instituții extrașcolare, cît și pentru acoperirea unor insuficiențe.

La fel, au fost prevăzute și mijloace pentru *organizarea și desfășurarea olimpiadelor* raionale/ municipale.

2.2) Transferuri cu destinație specială pentru școlile sportive

Suma transferurilor cu destinație specială pentru *școlile sportive* se estimează în volum de 154,2 mil.lei.

Transferurile cu destinație specială pentru școlile sportive pentru anul 2016 au fost calculate în baza transferurilor aprobate pentru anul 2015, ținîndu-se cont de costul majorărilor salariale prevăzute conform politicii salariale și de solicitările suplimentare înaintate de către unele autorități publice locale.

2.3) Transferuri cu destinație specială pentru finanțarea competențelor delegate

Suma totală a transferurilor cu destinație specială pentru finanțarea competențelor delegate se estimează în volum total de 173,0 mil.lei.

Aceste transferuri cu destinație specială se referă la:

- plăți sociale și indemnizații;
- plata pentru paza depozitelor cu pesticide neutilizabile și perimate;
- compensarea scutirilor de la plata impozitului funciar (venituri ratate) ale deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol;

- plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru personalul instituțiilor bugetare din partea stîngă a Nistrului (raionul Dubăsari), satul Varnița (raionul Anenii Noi) și satele Hagimus și Copanca (raionul Căușeni);

• *Transferuri pentru unele plăți sociale și compensații:*

Transferurile cu destinație specială pentru plățile sociale pentru anul 2016 în volum de 167,3 mil.lei au fost estimate reieșind din :

✓ majorarea cuantumului indemnizațiilor pentru copiii înfiați și copiii orfani și rămași fără îngrijire părintească, luați sub tutelă (curatelă) – cu 100 lei (de la 700 lei/lunar la 800 lei/lunar) pentru fiecare beneficiar;

✓ modificarea contingentului de beneficiari, reieșind din propunerile autorităților publice locale, cît și ținînd cont de rectificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2015;

✓ aplicarea indexării cu indicele prețului de consum la cheltuielile pentru:

- compensarea unor resurse energetice tinerilor specialiști, absolvenți ai instituțiilor de învățămînt superior și postsecundar pedagogic angajați în instituții de învățămînt din mediul rural și centrele raionale;

- compensarea diferenței de tarife la energia electrică și gazele naturale pentru locuitorii unor localități din raioanele Căușeni și Dubăsari și satul Varnița din raionul Anenii Noi.

Ca transferuri pentru finanțarea competențelor delegate autorităților administrației publice locale sînt prevăzute:

1) *Compensații pentru serviciile de transport*, includ compensații pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) pentru persoanele cu dizabilități severe și accentuate și compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor - prevăzute în art.49 alin.(1) și (2) din Legea nr.60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, și în Hotărîrea Guvernului nr.1268 din 21 noiembrie 2007 „Cu privire la compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor”, prin care se prevede acordarea compensației în volum de 76,1 mil.lei.

Astfel cuantumul anual al compensației respective va constitui:

▪ *pentru beneficiarii din cadrul UAT, cu excepția municipiului Bălți și Chișinău*

- persoane cu dizabilități severe și accentuată, copii cu dizabilități, precum și persoanele care însoțesc o persoană cu dizabilitate severă sau un copil cu dizabilități (reieșind din mărimea actuală de 23 lei /lunar) - 276 lei /anual;

- persoane cu dizabilități locomotorii (reieșind din mărimea unică actuală de 800 lei/anual și mărimea compensației pentru transport de 276 lei/anual) - 1076 lei/anual.

▪ *pentru beneficiarii municipiul Chișinău*

- persoane cu dizabilități severe și accentuată, copii cu dizabilități, precum și persoanele care însoțesc o persoană cu dizabilitate severă sau un copil cu dizabilități (reieșind din mărimea actuală de 60 lei /lunar) - 720 lei/anual;

- persoane cu dizabilități locomotorii (reieșind din mărimea unică actuală de 800 lei/anual și mărimea compensației pentru transport de 720 lei/anual) - 1520 lei/anual.

▪ *pentru beneficiarii municipiul Bălți*

- persoane cu dizabilități severe și accentuată, copiilor cu dizabilități, precum și persoanelor care însoțesc o persoană cu dizabilitate severă sau un copil cu dizabilități (reieșind din mărimea actuală de 45 lei /lunar) - 540 lei/anual;

- persoane cu dizabilități locomotorii (reieșind din mărimea unică actuală de 800 lei/anual și mărimea compensației pentru transport de 540 lei/anual) - 1340 lei/anual.

2) *Indemnizații pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă*, conform Legii nr.140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a celor separați de părinți, precum și a Hotărîrii Guvernului nr.581 din 25 mai 2006 "Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copii adoptați sau cei aflați sub tutelă/curatelă" - 48,3 mil.lei. Cuantumul indemnizației în anul 2016 va constitui 800 lei/lunar pentru fiecare beneficiar.

3) *Indemnizații și compensații pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior și postsecundar pedagogic* pentru plata indemnizației unice și compensarea cheltuielilor de chirie a spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică de către personalul didactic angajat în instituțiile de învățământ din mediul rural și centrele raionale conform art.134 alin.(5) și (6) din Codul educației nr.152 din 17 iulie 2014 - 18,3 mil.lei.

4) *Compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și a satului Varnița din raionul Anenii Noi*, potrivit Legii pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și a satului Varnița din raionul Anenii Noi nr.1435-XV din 7 noiembrie 2002 - 24,6 mil.lei.

• *Transferuri pentru paza depozitelor cu pesticide neutilizabile și perimate*, conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr.1543 din 29 noiembrie 2002 "Cu privire la măsurile suplimentare pentru depozitarea centralizată și neutralizarea pesticidelor inutilizabile și interzise" – 1,1 mil.lei;

• *Compensarea scutirilor de la plata impozitului funciar (venituri ratate) ale deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol*, în conformitate cu prevederile Legii nr.39-XVI din 2 martie 2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stînga Nistrului ale raionului Dubăsari, precum și a Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.567 din 21 mai 2007 - 0,6 mil.lei;

- *Plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru personalul unităților bugetare din partea stîngă a Nistrului (raionul Dubăsari), satul Varnița (raionul Anenii Noi) și satele Hagimus și Copanca (raionul Căușeni), cu excepția personalului din instituțiile de învățămînt preșcolar, primar, secundar general, special și complementar (extrașcolar), precum și din școlile sportive, pentru care au fost prevăzute mijloace în respectivele transferuri cu destinație specială, conform art.29 alin.(10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar – 4,0 mil.lei.*

3) Transferuri temporare de compensare

Conform art.IV al Legii nr.267 din 1 noiembrie 2013, în primii doi ani de aplicare a legii sus menționate, în scopul depășirii discrepanțelor (riscurilor) legate de reformarea sistemului de raporturi interbugetare, se permite crearea în bugetul de stat a unui fond de compensare, în proporție de pînă la 1% din veniturile bugetului de stat. Pentru anul 2016 suma acestuia s-a estimat în volum de 100,0 mil.lei (ceea ce reprezintă circa 0,3 % din veniturile estimate ale bugetului de stat).

Sumele transferurilor temporare de compensare pentru anul 2016 sînt calculate în baza datelor execuției bugetelor locale pentru anul 2014 și vor fi alocate doar bugetelor locale, pentru care diferența dintre veniturile potrivit noului sistem de formare a bugetelor locale și veniturile potrivit sistemului precedent de formare a bugetelor locale este negativă, cu excepția bugetelor locale din cadrul raioanelor Basarabeasca, Ocnița, Rîșcani și mun. Chișinău.

La compararea sistemelor de formare a bugetelor locale pentru a stabili potențialul de acoperire cu venituri a domeniilor proprii de competență, și a scoate în evidență discrepanțele la partea de venituri de la implementarea noului sistem, s-a exclus din ambele sisteme cheltuielile aferente competențelor, care în conformitate cu prevederile noului sistem sînt finanțate prin transferuri cu destinație specială, fiind aplicată o abordare unică pentru toate autoritățile publice locale.

Totodată, la etapa de prezentare a proiectelor de buget pentru anul 2016, unele autorități publice locale (de ambele niveluri) au înaintat solicitări suplimentare de mijloace financiare la acoperirea cheltuielilor pentru domeniile proprii de activitate, precum întreținerea instituțiilor de asistență socială, instituțiilor culturale, întreținerea posturilor de salvatori și pompieri, precum și alte instituții bugetare.

În scopul asigurării funcționalității instituțiilor respective, precum și în vederea determinării argumentate a insuficienței ce urmează a fi acoperită din contul transferurilor temporare de compensare, s-au efectuat analize suplimentare a estimărilor prezentate de autoritățile publice locale, ținîndu-se cont de indicatorii aprobați în bugetele locale pentru anul 2015, aplicarea indexării la indicele prețului de consum, precum și de majorările salariale preconizate pentru anul 2016.

Astfel, ca excepție de la modalitatea de calcul a transferurilor temporare de compensare, urmare a analizelor efectuate, au fost identificate rezerve la partea de

venituri (subestimări ale autorităților publice locale) și la partea de cheltuieli (ajustări și optimizări), și în cazurile neacoperirii cheltuielilor pentru domeniile proprii de activitate cu veniturile proprii conform noului sistem de formare a bugetelor locale, luând în calcul rezervele identificate, insuficiențele rezultate s-au propus de a fi acoperite prin suplimentarea transferurilor temporare din fondul de compensare.

Transferurile de la bugetul de stat la bugetele locale pentru anul 2016 se prezintă în anexa nr.5 la proiectul de lege.

De rînd cu aceasta, în relațiile bugetului de stat cu bugetele locale pentru anul 2016 au fost luate *transferurile din fondul republican de susținere socială a populației* către fondurile locale de susținere a populației, care constituie 84,2 mil. lei.

3.6.2. Transferurile către bugetul asigurărilor sociale de stat

Transferurile de la bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat pentru anul 2016 au fost estimate în sumă de 4 738,2 mil. lei, ceea ce este cu 585,2 mil. lei mai mult față de suma executată pe anul 2015 și cu 306,3 mil. lei mai mult față de suma prevăzută pe anul 2015.

Relațiile între bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat se realizează prin:

- transferuri cu destinație specială pentru acordarea prestațiilor sociale și pentru alte cheltuieli care, potrivit legislației în vigoare, se suportă de la bugetul de stat prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat. Pentru anul 2016 acestea au fost estimate în conformitate cu legislația în vigoare pe tipuri de prestații sociale, reieșind din mărimea stabilită a prestațiilor sociale și numărul beneficiarilor prognozat pentru perioada respectivă în volum de 3 597,4 mil. lei;

- transferuri de la bugetul de stat pentru acoperirea insuficienței veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat, în cazul în care resursele bugetului asigurărilor sociale de stat nu acoperă cheltuielile acestuia, care se estimează în sumă de 1 140,8 mil. lei. Volumul transferurilor menționate au fost calculate ca diferență între resursele și cheltuielile proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat estimate pentru perioada respectivă.

Totodată, menționăm că majorarea transferurilor de la bugetul de stat la bugetul asigurărilor sociale pentru anul 2016 față de executat 2015 cu suma de 585,2 mil. lei a fost influențată de următorii factori principali:

- majorarea venitului lunar minim garantat de la 765 lei pînă la 900 lei, începînd cu 01 octombrie 2015 – 76,2 mil. lei;

- majorarea cuantumului ajutorului pentru perioada rece a anului de la 250 lei pînă la 315 lei, începînd cu 01 noiembrie 2015 – 31,6 mil. lei;

- majorarea indemnizației pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 1,5 ani, persoanelor neasigurate cu 10 la sută, cuantumului lunar s-a majorat de la 400 lei pînă la 440 lei – 18,5 mil. lei;

- majorarea cheltuielilor pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat – 278,0 mil.lei, în legătură cu creșterea cheltuielilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat.

aplicarea indicatorilor macroeconomici, modificarea numărului de beneficiari de prestații sociale și a mărimii medii a acestora – 180,9 mil.lei.

3.6.3. Transferurile către fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală

Pentru anul 2016, relațiile între bugetul de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală se realizează prin transferuri de la bugetul de stat pentru:

- asigurarea obligatorie de asistență medicală a unor categorii de persoane neangajate prevăzute la articolul 4, alineatul 4 din Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, pentru care Guvernul are calitatea de asigurat – 2 419,2 mil.lei;

- compensarea veniturilor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală a scutirilor de la plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (venituri ratate) a deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol, în conformitate cu prevederile Legii nr.39-XVI din 2 martie 2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreprinzător desfășurate în localitățile din stînga Nistrului ale raionului Dubăsari și Regulamentul privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița-Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.567 din 21 mai 2007 – 0,7 mil.lei;

- implementarea programului cu destinație specială „Controlul și profilaxia diabetului zaharat” – 62,0 mil.lei;

- implementarea proiectului „Modernizarea sectorului sănătății în Republica Moldova” din contul împrumutului acordat de Banca Mondială – 90,0 mil.lei.

4. Tabele la Nota informativă

Tabelul nr.1 *”Indicatorii macroeconomici pentru anii 2013-2016”*

Tabelul nr.2 *”Evoluția BPN conform clasificăției economice pe anii 2015-2016”
(mil.lei, % în PIB, % în total)*

- Tabelul nr.3 *"Evoluția BPN conform clasificăției funcționale pe anii 2015-2016"*
(mil. lei, % în PIB, % în total)
- Tabelul nr.4 *"Structura bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2015-2016"* (% în total, devieri +/-)
- Tabelul nr.5 *"Structura veniturilor bugetului de stat conform clasificăției economice 2015-2016"* (% în total, devieri +/-)
- Tabelul nr.6 *"Cheltuielile bugetului de stat conform clasificăției funcționale pe anii 2015-2016"* (% în total, devieri +/-)
- Tabelul nr.7 *"Cheltuielile bugetului de stat conform clasificăției economice pe anii 2015-2016"* (% în total, devieri +/-)
- Tabelul nr.8 *"Sinteza programelor gestionate de autoritățile publice centrale incluse în buget pentru anii 2015-2016"*
- Tabelul nr.9 *"Informație privind efectivul de personal pe APC pe anii 2015-2016"*
- Tabelul nr.10 *"Sinteza proiectelor finanțate din surse externe, incluse în bugetul de stat pe anii 2015-2016"*
- Tabelul nr.11 *"Investițiile capitale finanțate din bugetul de stat pe APC și pe proiecte pe anii 2015-2016"*

Ministru

Octavian ARMAȘU